

მეცნიერება

ლიტერატურული ჟურნალი

№ 3 (46)

მეცნიერება მეცნიერება მეცნიერება მეცნიერება მეცნიერება მეცნიერება

2020

ზაალ გოტკოველი - 70

ოლე

მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთის“ გამოცემა

The Literary Magazine OLE

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის ივნისიდან
ISSN 1512-3995

ოლე – ბრყენა, გინა მოგრძე ტყე ველთა შუა
სულხან საბა

ოლე – ახომი საჩრდილობლად დატოვებული
ხე
ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

ოლე – გიორგი ლეონიძის პოეტური შედეგები

მთავარი რედაქტორი

აკაკი დაუშვილი

რედაქტორები

ფარნა რაინა
ნუნუ ძამუკაშვილი

მხატვრული რედაქტორი

სოფიო ქელიძე

მისამართი: 2200 თელავი
ერეკლე II-ის გამზირი №6
III სართული
მობ: 555 46 44 29
მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთი“
მობ: 558 48 24 80

„ოლეს“ რედაქციაში შემოსული მასალა
არ რეცენზირდება და ავტორს არ უბრუნდება

მასალების გამოგზავნა შეგიძლიათ
ელექტრონული ფოსტით
E-mail: akakidau@mail.ru

ჟურნალ „ოლეს“ წინა ნომრების ნაკითხვა
შეგიძლიათ საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე www.nplg.gov.ge —
ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

ჟურნალი „ოლე“ გამოიცემა თელავის მუნიცი-
პალიტეტის მერიის (მერი ბატონი **შოთა ნა-
რეკლიშვილი**), თელავის მუნიციპალიტეტის
საკრებულოს (თავმჯდომარე **არჩილ თხლაშიძე**)
მხარდაჭერით.

მარტი, ივნისი, სექტემბერი, დეკემბერი №3, (46), 2020

გამოდის სამ თვეში ერთხელ

„ოლე“ ლიტერატურული ჟურნალი

შინაარსი

ზაალ გოტკოველი – 70

2. მილოცვაები. მიქვნითი ლექსები.

მაყვალა გონაშვილი, ემზარ კვიტაიშვილი,
ფარნა რაინა, მანანა ჩიტიშვილი, ქეთევან
შენგელია, ბალათერ არაბული, თემურ
ჩალაბაშვილი, დავით თედორაძე, ვანო
ჩხიკვაძე, რეზო ადამია, ავთანდილ ბერიძე,
აკაკი დაუშვილი; ჯემალ ინჯია, გივი
ჭიჭინაძე, ზეზვა მედულაშვილი, ნუნუ
ძამუკაშვილი, ეთერ ზარიძე, ნათელა
გოხელაშვილი, ბაგრატ ბადიდი

მეგობრის ხსოვნას

17. მერი ზაალიშვილი. არ დავიწყებისა...

შტრინები მეგობრის პორტრეტისთვის

20. მამუკა ვაშაკიძე. ღიმილით მებრძოლი
კალმოსანი

მხატვრული ლიტერატურა

- 23. ფარნა რაინა. კატრენები
- 42. ფიქრია ყუშიტაშვილი. „Why not?!“.
მოთხრობა
- 47. ეკა ქაჯანია. ლექსები
- 51. ივანე კავლიაშვილი. ორი მოთხრობა
- 53. ნუნუ ძამუკაშვილი. ლექსი
- 53. დავით (კუსა) გატიაშვილი. ლექსი
- 54. მაია დიაკონიძე. ლექსები

თარგმანები

58. ნიკოლაი შამსუტდინოვი. ეგგენი
ეგტუმენკოზე

ნერილები

60. ნიაზ გოლქვაძე. უძველეს კოლხ
მეტალურგთა საიდუმლოება

გარეკანის პირველ გვერდზე
სოფიო ჭაღიძის ნახატი

დაიბეჭდა

გამომცემლობა „მერიდიანში“

სიტყვის ღვთითკურთხეული რაინდი

„დასაბამიდან იყო სიტყვა და სიტყვა იყო ღმერთი და ღმერთი იყო სიტყვა.

ის იყო დასაბამიდან ღმერთთან.

ყველაფერი მის მიერ შეიქმნა და უმისოდ არაფერი შექმნილა, რაც კი შეიქმნა.“

ამ ბიბლიური შეგონებით იწყებს წერილს „ნათელი კაცთა“ ზაად ბოტკოველი. ვინ ვინ და თავად ქართული სიტყვის უერთგულესმა გუშაგმა კარგად იცის სიტყვის ფასი და ძალმოსილება. სიტყვის, ანუ უფლის. თავადაც უფლის გზას დასდგომია, ანგელოზის თვალი ტრიალებს მის ყველა წერილსა თუ თარგმანში, ესესესა თუ რეცენზიაში.

ცნობილ ქართველ მწერალთა შემოქმედებაზე მის მიერ დანერგილი რეცენზიები მარტო თავანკარა ქართულით ან აზროვნების სიღრმით როდი ხიბლავს მკითხველს. თითოეული წერილი დამოუკიდებელი მხატვრული ნაწარმოებია ქვეყნის სვე-ბედზე მაფიქრალი კაცისა, რომელსაც ხელთ ჯადოსნური გასაღები უპყრია და რუდუნებით გიღებს მწერლის სულიერი საგანძურის ცხრაკლიტულს. კითხულობ და გიკვირს — განა აქამდე არ წაგიკითხავს ეს მშვენიერი ნაწარმოები? განა აქამდე არ იცოდი ეს ჭეშმარიტება? მაშ რა მადლი დაჰყვება ზაად ბოტკოველის ამ სტრიქონებს, ასეთ განსაკუთრებულ ელფერს რომ მატებს მწერლის ნააზრევს, ასე რომ გიტაცებს და გინვეს ხელოვანის შემოქმედების ურთულეს გზანვრილებზე სახეტილოდ.

ქართული სიტყვისადმი ერთგულებასა და მრწამსს ასე გამოხატავს ზაად ბოტკოველი: – დიახ, ქართულ ენას, ჩვენს მშობელსა და ქომავს გადარჩენა სჭირდება, მოვლა-პატრონობა სჭირდება და სწორედ პოეტები, ქართველი პოეტები არიან ის ღვთითკურთხეული რაინდები, რომლებიც გრძელს მცველთა დარად, ლამის უკანასკნელ ბასტიონად ქცეულა ეშმას და სატანას მოციქულთა შემოტევის მოსაგერიებლად.

თავად „სიტყვის ღვთითკურთხეული რაინდი“ უკვე ათეულობით წელია ამ სადარაჯოზე დგას. მისი სიტყვა მართალთათვის სულის სალბუნია, ქვეყნის ორგულთათვის და უნიჭოთათვის ბასრი მახვილი.

რაც მწერალთა კავშირთან ურთიერთობა მახსოვს, მახსოვს ზაად ბოტკოველიც — თავდადებული, ერთგული, ზნეკეთილი პიროვნება. სიმართლე რომ გითხრათ, მის გარეშე, მწერალთა ანუ გულთა კავშირი ვერც კი წარმომიდგენია. მადლობელი ვარ უფლის, მასთან ერთად რომ მომიწია ამ ორგანიზაციაში მოღვაწეობა. მიყვარს, პატივს ვცემ, მეიმედება.

მიყვარს მისი მადლიანი კალამი, მისი წერილები და თარგმანები.

პატივს ვცემ მის გასაოცარ სამართლიანობას და სულგრძელობას.

მეიმედება მისი ერთგულების.

მზეგრძელობას და დღეგრძელობას ვუსურვებ ზაად ბოტკოველს და უფალს ვთხოვ, არასოდეს მოაკლოს მადლი და ძლიერება მის კალამს, დიდხანს, დიდხანს ამუშაოს ქართული სიტყვის სადარაჯოზე. იბედნიეროს სალოცავ მამულთან, ლამაზ ოჯახთან და მწერალთა კავშირთან ერთად.

მაცვალა გონაპვილი

ქართული მწერლობის უანბარო მსახური

სრულიად ყმანვილმა დაინყო ზაალ ბოტკოველმა საქართველოს მწერალთა კავშირში მუშაობა და დღიდან მოსვლისა, ყურადღება მიიქცია, როგორც უაღრესად ნიჭიერმა, განათლებულმა ადამიანმა, საქმის ერთგულმა. გასაკვირი არ იყო, რომ ძალზე დახვეწილი გემოვნების პატრონი გამორჩეულ სიყვარულს პოეზიისადმი იჩენდა. მახსოვს, გივი გეგეჭკორს და მე გვითხრა – საგანგებო ალბომი შევიძინე და მინდა იმაში ყველამ თავისი საუკეთესო ლექსი ჩამინეროსო. სიამოვნებით შევასრულეთ ეს სურვილი. ცხადია, იგი ამ თხოვნით მხოლოდ იმით მიმართავდა, ვისდამიც სასურველად იყო განწყობილი.

რამდენიმე ხნის მერე ზაალს ბინაში ხანძარი გაუჩნდა, ბევრი რამე გამოებუდა. ყველაზე მეტად წლობით ნაგროვები წიგნებისა და იმ ლექსებიანი ალბომის დანვას ნანობდა. ხშირად ვიჯექით მწერალთა კავშირის მყუდრო, ნათელ ბიბლიოთეკაში და რაზე აღარ ვსაუბრობდით. ზალიკო გულითადად მეგობრობდა და მეურვეობდა ბიბლიოთეკის უსპეტაკეს თანამშრომლებს, დოდო ჩიკვაძესა და ლაურა დათიაშვილს. ყველა ჩვენგანისთვის მტკივნეული იყო, რომ ის ბიბლიოთეკა გაუქმდა (გაქრა იშვიათი წიგნები, განადგურდა ლიტერატურულ ჟურნალთა მრავალწლიანი კომპლექტები), მწერალთა სასახლე გაუცხოვდა, ძველი იერი დაკარგა. ეს და სხვა ბოროტებანი უხვად ჩაიდინა ნაცების მავნებლურმა ხელისუფლებამ, რომლის სამარცხვინო, გულისამრევი ნარჩენები ახლაც ფართხალობენ, რომ კვლავ მართვის სათავეში მოექცნენ და საქართველო ბოლომდე გაანადგურონ.

ზაალ ბოტკოველმა აურაცხელი საშინელებანი, სხვა პატიოსან ქართველ მწერლებთან ერთად, ნებისყოფის უკიდურესი დაძაბვით გადაიტანა და მხნეობა არასოდეს დაუკარგავს. ოთხი წლის წინ გამოსცა საუკეთესოდ შედგენილი და გაფორმებული, რამდენადმე თავისი მოღვაწეობის შემაჯამებელი წიგნი – „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების“... მასში ჩართულია მურმან ჩაჩუას და დემიკო ლოლაძის ფოტო სურათები, რაც ჩვენი ახლო წარსულის მიმზიდველ პანორამას ქმნის. მოკლე წინათქმაში რედაქტორი, ჩვენი ცნობილი პოეტი მაყვალა გონაშვილი სავესებით სამართლიანად წერს, რომ ამ წიგნის ავტორი, დღიდან მუშაობის დანწყობისა „...მუდამ ლიტერატურული მოვლენების ეპიცენტრში იმყოფებოდა“.

ჩემი უმცროსი მეგობრის თვალსაჩინო საკმაოდ ფართო და ამჯერად ნაწილობრივ შევეხები წინამდებარე წიგნის ღირსებებს. რაზედაც არ უნდა წერდეს ზაალ ბოტკოველი, იგი ყოველთვის ბუნებრივად ავლენს თავის სანაქებო უნარს – გამოავლინოს ძირითადი, უმთავრესი ნიშანი ნებისმიერი მწერლისა და მის დამსახურებას ხსენებული კუთხით შეხედოს.

მისაბაძი, სამაგალითოა მისი მიდგომა ჭაბუა ამირეჯიბისადმი. მწერლის მთელი შემოქმედების ღრმად შესწავლის საფუძველზე გამოიტანა ეჭვიმუტანელი დასკვნა, რომელიც ზოგიერთ სკეპტიკოსს შესაძლოა შიშველ განცხადებად მოეჩვენოს, მაგრამ დრომ უკვე დაამტკიცა ასეთი აზრის ჭეშმარიტება და მომავალი კიდევ უფრო გაამყარებს აქ გამოთქმულ შეხედულებას: „ჭაბუა ამირეჯიბმა არა მარტო გაამდიდრა ქართული მწერლობა, არამედ განვითარების ახალ საფეხურზეც აიყვანა“.

ძვირფასი ზაალი მრავალჭირნახულ, იშვიათ პიროვნებას „საქართველოს ბედისწერის მემკვიდრის“ უწოდებს და ცალკე გამოყოფს მის ორ რომანს, ნამდვილ შედეგებს, რომელთა მთავარი გმირების გამო პირუთვნელად აღნიშნავს: „...დათა თუთაშხია და გორა მბორგალი ქართველი ხალხის ზნეკეთილობის, მისი სულიერი სიმტკიცის სიმბოლოებად იქცნენ და ასე შემოაბიჯეს XXI საუკუნეში“.

საგულისხმოა ისიც, რომ ზაალ ბოტკოველმა მოკრძალებითა და სიყვარულით აღსავსე სიტყვები ბიბლიურ ასაკამდე მიღწეულ მწერალს სიცოცხლეშივე გააგონა, როცა არაერთი უგვანო საზიზღარ ჭორებს ავრცელებდა რაინდული სულის გაუტყებელ ადამიანზე, ვინაც ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი ლიტერატურის სიამაყეს წარმოადგენს.

ასეთივე სიყვარულითა და თანადგომით არის გამსჭვალული ის მცირე და ბევრისდამტევი წერილები, ქართული მწერლობის უთვალსაჩინოეს წარმომადგენლებს რომ ეძღვნება და სადაც ყოველი მათგანის უმთავრესი მოგონებებია წარმოჩენილი. ამათგან ნაწილს მაინც დავასახელებ, რადგან პატარა მოცულობის მასალებში, ჩემს სათქმელს ვერ გავწვდები. აი, ეს მუდამ მაღლიერებით მოსახსენიებელი, პატივმისაგები სახელებიც: „მოზარე საქართველოსა“ (შოთა ნიშნიანიძე), „ლამაზი ცრემლების მომგვრელი“ (რეზო ინანიშვილი), „მზის შვილი“ (ნოდარ დუმბაძე), „ჭირისუფალი“ (რევაზ ჯაფარიძე), „ჯერ საქართველო ვახსენოთ...“ (არჩილ სულაკაური), „მზიური სულის ანარეკლი“ (გურამ ასათიანი), „იყალბოე ბიჭები“ (ლადო მრელაშვილი), „მთავარი პროფესია – ერისკაცი“ (ელგუჯა მალრაძე), „ვარ შინაარსი შენი სახელის“ (გივი ძნელაძე), „სამოთხის სული“ (გიორგი ხორგუაშვილი), „უფალთან ახლოს... სიანთლის წრეში“ (გივი გეგეჭკორი), „რანინდი“ (გურამ ფანჯიკიძე), „მის გულში მზე ჩახჩახებდა“ (ზაურ ბოლქვაძე), „განწირული... დიდი სიყვარულისთვის“ (გივი ჭიჭინაძე), „სწრთვენ დაუსრულებლივ“ (ჯანსუღ ლვინჯილია), „ნათლის ყვავილები“ (ვაჟა დადიანიძე), „ცთების და ცთების“ (დათო კახაბერი), „საქართველოს ღრუბლების მწყემსი“ (ზურაბ კუხიანიძე), „ყადიმი მალე გამოჩნდება“ (თემურ აბულაშვილი), „ჩემი მეგობარი“ (ბადრი ჭოხონელიძე)...

შეუძლებელი იყო, ზაალ ბოტკოველს შესისხლხორცებულ, გათავისებული არ ჰქონოდა გალაკტიონ ტაბიძის ლირიკა (ასე ეთაყვანება იგი გიორგი ლეონიძესაც) და მის გენიას პატარა, დეფრთიანებული ესსე უძღვნა – „ტოტებს ქარისას გადაჰყვა მარტი...“ ერთი აბზაცის მოტანაც იკმარებს, რომ ნატიფად წერის

მადლი ვიგრძნობ:

„მალა აფრიკელულ დროშასავით დაატარებდა თავის სულს – სანთელს. სულ უფრო და უფრო უჭირდა ამ ცოდვილ დედამინაზე მისი შეჩერება. მერე მარტის ერთ ქარიან დღეს, ამაღლდი სულოო, უბრძანა საკუთარ ალტერ ეგოს და... ამაღლდა, მოიხილა სიმაღლე ლაფვარდთა, ვარსკვლავთა სიმაღლე, სიმაღლე ზამბახის და სამუდამოდ იქ დაივანა. ქარი კი ტიროდა, კვდებოდა ქარი...“

არც ის გახლავთ შემთხვევითი, რომ ზაალ ბოტკოველმა შესაფერი პატივი მიაგო სიცოცხლეში უგულვებელყოფილ და დაუფასებელ დიდად ნიჭიერ, მისტიკური ხილვებისა და ქრისტიანული მსოფლჭყვრეტის მეტად თავისებურ პოეტს ნიკო სამადაშვილს („შენ ჩემში უსტვენ ვით საყდრის ჩიტი...“)

სიყვარულით ანთებული ფურცლები უძღვნა ზაალ ბოტკოველმა ნადრევად დაღუპულ ლადო ასათიანსა და სიჭაბუკეშივე მუხანათურად დახვრეტილ კოტე ხიმშიაშვილს – ქართული მწერლობის დამამშვენებლებს, რომელთაც თავიანთი, ღვთით ბოძებული ნიჭის ბოლომდე გაშლა არ დასცალდათ. სამწუხაროდ, ასეთივე მწარე ხვედრი ერგოთ – მირზა გელოვანს, ალექსანდრე საჯაიას, გიორგი ძიგვაშვილს... ყველა მათგანს ვერ ჩამოთვლი.

დღევანდელი იუბილარი მუდამ აღფრთოვანებას გამოთქვამდა მთელ მსოფლიოში სახელგანთქმული, სასიქადულო ძმების – თამაზ და ოთარ ჭილაძეების უდიდეს ამაგზე, რაც მათ ქართულ მწერლობას დასდეს.

ზაალს ბევრი აქვს დაწერილი თამაზ ნივნივადის უშეღავათო ბრძოლაზე, ვინაც ათეული წლების მანძილზე გაბედულად ააშკარავებდა, ძირფესვიანად თხრიდა ქართულ მწერლობასა და დღევანდელ ყოფაში ფეხმოკიდებულ სიმახინჯეებს და უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე თავისი მრწამსის ერთგული დარჩა.

ზაალ ბოტკოველმა არც ცოცხალ თანამედროვეებს დააკლო სითბო და ყურადღება; მათგან ნაწილს ამ ნიგნძიც შეხვდებით (აკაკი ბრეგაძე, თემურ ლანჩავა, ვანო ჩხიკვაძე, ზაურ კალანდია, თემურ ჩალაბაშვილი, მანანა ჩიტიშვილი, ნინო ქუთათელაძე, ია სულაბერიძე და სხვები).

სრულიად განსაკუთრებულია ზაალ ბოტკოველის მონივნება საქართველოს ეკლესიის შეუდარებელი საჭეთმპყრობელის, ერის ჭეშმარიტი მამის, უწმინდესისა და უნეტარესის ილია მეორესადმი, ვინც ჩვენს თავს დატყბილი უამრავი განსაცდელი უდრტვიწველად გადაიტანა (მარტო 2008 წლის აგვისტოს მუხანათურად მოკლული, უაზროდ დახოცილი ბიჭების დატირება და ჭირისუფლობის გახსენებაც საკმარისია). პატრიარქზე დაწერილი სამადლობელი ასე მთავრდება:

„ვგაღახ, რომ გვერდით არც დავით აღმაშენებელი ჰყავს და არც გიორგი ბრწყინვალე. მით უფრო დიდი პასუხისმგებლობა აკისრია, მით უფრო მძიმე ტვირთი აწევს მხრებზე. ღმერთმა უცოცხლოს საქართველოს მისი თავი“.

ზაალ ბოტკოველმა, სამაგალითოდ აღზრდილმა ოჯახშივილმა, ყველასა და ყველაფრის ფასი იცის. საიუბილეო თარიღების დროს თუ ისედაც, მასავით ცოტა ვინმე თუ მოფერებია ქართველ მწერლებს. სულეთის გზაზე დამდგრებსაც, მრავალს გააყოლა ცრემლიანი სიტყვა, სანთელ-საკმეველი არ მოაკლო.

ამავე დროს სისაძაგლესაც არავის პატიობს, სიავის ჩამდენს, მუდამ საკადრისად პასუხობს. ერთმა ზნედაცემულმა პიროვნებამ (არ მინდა მისი გვარ-სახელი ვახსენო), დიდ პოეტობაზე გაქაჩულმა და მომხვეჭელობაში შემჩნეულმა, ბოროტი ცილი დასწამა ზაალ ბოტკოველს და მისი აბუჩად აგდება სცადა, მაგრამ მან შეურაცხმყოფელს ისეთი ალიყური აჭამა, წირვა გამოუყვანა, თუმცა ზნეობის ფარგლებს არსად გადასცდენია, კულტურულად გააძრო ტყავი, მხოლოდ ის უწოდა, რისიც ღირსია. ამის დასტურად შეგიძლიათ წაიკითხოთ „მაქცია, მეტსახელად ლუსი“. თვალნათლივ იხატება უტყუარ ფაქტებზე დამყარებული ამაზრზენი პორტრეტი პირნაფარდნილი გაიძვერასი.

აქ აღარაფერს ვამბობ მის უზადო თარგმანებზე, ასევე შესაშური ოსტატობით დაწერილ სხვა პოლემიკურ წერილებზე, სადაც ზაალ ბოტკოველი უნიჭო, არამკითხვ პოლიტიკანების შემოტყვევებისგან, სამაგალითო შემართებით იცავს, აურაცხელი მტრების მიერ დაჯიჯგნილი საქართველოს ინტერესებს. ცალკე თემაა მისი საუცხოო პუბლიცისტიკა, რომელსაც ასევე ვერ განვიხილავ მცირე მისალოც წერილში.

ცხოვრებამ არაერთი უმძიმესი ტრაგედია მარგუნა და მუდამ ვგრძნობდი ზაალ ბოტკოველის, მისი ულამაზესი ოჯახის თანადგომას. ზაალი შემომივლის ხოლმე, მინდა ცოტათი გაგახალისო, ამ ჩახუთულ ქალაქს რამდენიმე საათით გაგაშოროო; თავის ახლო მეგობრებთან – დიდად ნიჭიერ ფოტონელოვანთან და მხატვართან, ქართული ფეხბურთის დაუღალავ ამაგდართან დემიკო ლოლაძესთან და შესანიშნავ, ყველა სიკეთით შემკულ ვაჟკაცთან, თამაზ ყიფიანთან ერთად წაფუყვანივარ მცხეთაში, სადაც ჩვენებურად მოგვილხენია. ზაფხულობით იქ გატარებულ რამდენიმე, ძალზე სასიამოვნო საღამოს ხშირად ვიგონებ და სწორედ ამან დამანერინა პატარა ლექსი, რაც ვფიქრობ, ოდნავ მაინც შემატებს ფერს სახელოვნად გავლილი მისი სამოცდათწლიანი ცხოვრების გზას:

პიხსენებ პრეტალ ყოფნას

ზაალ ბოტკოველს

გამიჭირდება მოთმენა მეტის,
სათქმელის ველარ ვამბობ ნანევარს,
შემოგარენი მოგველის მცხეთის,
მომინდა შენთან ჭიქის ანევა.

ბევრი ღრიჭინი არ უნდა ამას,
არ გვანყენს და არც გაგვემტყუნება,
შევეხმიანოთ დემიკოს, თამაზს,
გამოვიკეთოთ, კვლავაც, გუნება.

ნიავი ცაცხვის სურნელს გვაკმევედა,
მზე იჩქაროდა დასამალავად...
კვლავ დაესხდეთ, ოთხნი, ღია სარკმელთან,
გაგხედოთ სვეტიცხოვლის გალავანს.

ეფზარ კვიციანი

გული მისცეს გულისათვის

ზაალ ბოტკოველი – ეს სახელი და გვარი, 50 წელია, ქართულმა მწერლობამ სითბოთი და სიყვარულით მიიტანა გულთან, – 50 წელია, რაც ქართული მწერლობის დუღილში ტრიალებს და თავის მარილიან, მადლიან და, როცა საჭიროა, პილპილმოყრილ, მახვილიან, საჭირისუფლო სიტყვას არ იშურებს: ერის, ქვეყნის, ხალხის ტკივილსა, თუ, სიხარულზე, ამ მიწის სანთლად ანთებულ სახელებზე. ასეთია საყოველთაო აზრი...

დიახ, ჩემო ძმაო და მეგობარო. ამიტომ, შენი სეფე სიტყვა მალამოც არის და სატევარიც.

შენი ლვითიური კალმით, შარავანდედით შემოსე და მადლიანი გვირგვინი დაადგი ისეთ სანთელ-სახელებს, როგორებიც იყვნენ სასიქადულო: სოლომონ დოდაშვილი, გრიგოლ რობაქიძე, კოტე მაცაშვილი, გალაკტიონ ტაბიძე, ჭაბუა ამირეჯიბი, შოთა ნიშნიანიძე, ნოდარ დუმბაძე, რეზო ინანიშვილი, გურამ ფანჯიკიძე, არჩილ სულაკაური, ელგუჯა მალრადე, ჯანსუღ ლვინჯილია, ოთარ და თამაზ ჭილაძეები, ლადო ასათიანი, გივი ჭიჭინაძე, ლადო მრელაშვილი, გურამ ასათიანი, ზაურ ბოლქვაძე, კოტე ხიმშიაშვილი, ნოდარ გურგენიძე, დავით მჭედლოური, ზეზვა მედულაშვილი და ბევრი სხვა, – გულმხურვალე შემოქმედი და მამულიშვილი...

შენ მადლიანი სიტყვა შეანიე, აგრეთვე: მაცყალა გონაშვილს, თეიმურაზ ლანჩავას, ტარიელ ჭანტურას, თემურ ჩალაბაშვილს, თემურ აბულაშვილს, მანანა ჩიტიშვილს, ია სულაბერიძეს, სხვებსა და სხვებს...

ძვირფასო ძმაო, ზაალ, როცა საჭირო იყო, არც გესლიან ისარს იშურებდი, – ამის ნათელი მაგალითია „მაქცია, მეტსახელად – ლუსი“, „შემზარავი ცილისნამება“ და სხვა, რითაც მთელი არსით გააშიშვლე ადრესატები და გააცამტვერე...

ასევე, უაღრესად, აქტუალური, პრინციპული და საინტერესოა შენი პუბლიცისტიკაც, რაც, ეგზომ, სხივმოსილია – პატრიოტული სულისკვეთებაცა და პროფესიონალიზმიც.

ეს სიტყვები: „საქართველოს მეციხოვნე“ ეგრე რიგად გიყვარს მზიან შემოქმედს და... ასე მგონია, უპირველეს, თვითონ ხარ ლამაზი სულის რაინდიცა და ერის ჭეშმარიტი მეციხოვნეც, ფარნავაზის, გორგასალის, დავითის, თამარის, გიორგი ბრწყინვალეს, ერეკლე მეორის, დედაქართულის, ქართველობისა და სულის სიდიადის მეციხოვნე... 70 წელია მამულსა და მამულიშვილობას, ჭეშმარიტებას – ეფერები, ელოლიავები, ესანთლები; დღეგრძელი და მზეგრძელი იყავ შენი მარადიული დევიზით: „გული მისცეს გულისათვის“. შენთვის, ეს, 70 წელი, მხოლოდ წელთა ათვლა კი არა, 70 გამარჯვებაა... კვლავ, მრავალ, მრავალ, მრავალ წელს, მუხიგულავ, წრფელო, ალალო, მართალო, ჯიგრიანო, – შე, მართლა, კახელო!..

ფარნა რაინა

მწერალთა ასოციაცია

„ლიტერატურული კახეთის“ თავმჯდომარე

ადრეული სიყმაწვილის წლებში გავიცანით ერთმანეთი. მაშინაც ის ზალიკო იყო, ის ზაალ ბოტკოველი, რაც დღეს არის – მეგობრული, ზრდილი, მისანდო და რაც ყველაზე ნიშანდობლივია, – საქმიანი. მასზე უბრალოდ „საქმიანსაც“ ვერასდროს იტყვი. ხომ არსებობს ცნობილი ფრანგული ფილმი „ადამიანი ორკესტრი“, ზალიკო კი ჩვენთვის, და პირადად ჩემთვისაც, არის „ადამიანი საქართველოს მწერალთა კავშირი“, მისი ნამდვილი და ერთგული მემკვიდრე, მის ანმეოსა და წარსულში ყველაზე ღრმად ჩახედული და გათვითცნობიერებული. „ზალიკოს კითხეთ“, „ზალიკო გეტყვი“, „ზალიკოს ეცოდინება“ – ასე მესმოდა გამუდმებით სხვადასხვა დროს, მთელი ამ წლების მანძილზე, ჩვენი მწერალთა კავშირის ნებისმიერი თანამშრომლისა, თუ ხელმძღვანელი პირისგან. და მართლაც, ზაალ ბოტკოველმა ყველაფერი იცოდა, ყველაფერზე ჰქონდა კომპეტენტური და ამომწურავი პასუხი, არაფერს დაიზარებდა, გირჩევადა, დაგაკვლიანებდა, გაგყვებოდა კიდეც, სადაც საჭირო იყო და რომ იტყვიან, „ზედაც გადმოგყვებოდა“ ყოვლად უანგაროდ და დაუყვედრებლად. ასე იყო, ასე არის და მჯერა, კიდეც დიდხანს იქნება ასე. მიხარია, რომ ასე იქნება, რადგან რასაც მისი ხელი და გამჭრიახი გონება შეეხება, უსათუოდ გაკეთდება, თანაც, გაკეთდება უზადოდ, გულით და უსაყვედუროდ. ამგვარი პასუხისმგებლობა, ასეთი დამოკიდებულება და პატივისცემა ქართული მწერლობის ნებისმიერი თაობის ნებისმიერი წევრისადმი, ასეთი თანადგომა მოყვასისა ჭირსა და ლხინში და ამგვარი თანაღმობა, მხოლოდ ღირსეულთ სჩვევიათ და ზაალ ბოტკოველი სწორედაც ერთი მათგანია. ქართველ მწერალთა ყოველი თაობა კარგად გრძნობდა და აფასებდა ამას, ყველასთვის მისანდო და შინაური გახლდათ და დღესაც ასეა. მდიდრულ აპარტამენტებს ან მაღალ შემოსავალს არ შერჩენია ზაალ ბოტკოველი ათეული წლებით საქართველოს მწერალთა კავშირში, სიყვარულს შერჩა და სიყვარულით შერჩა. ეს ყველას კარგად მოეხსენება. დღემდე მისი თანამდებობრივი სტატუსი არც კი ვიცოდი, საორგანიზაციო განყოფილების უფროსი ყოფილა. არ ვიცოდი, რადგან ნებისმიერი მწერალი და, მეც მათ შორის, რაც არ უნდა დაგვჭირვებოდა, ზალიკოს ვაკითხავდით, რადგან ბოლოს ყველა მანც მასთან გაგვგზავნიდა – „ზალიკომ იცის... ზალიკოს კითხეთ“ და ისიც, ქვეყნის გადაბრუნებაც რომ დასჭირვებოდა, გულნაკლულსა და უნუგემოს არავის გამოგვიშვებდა. დღესაც იმნაირივე ზალიკოა, მასში არაფერი შეცვლილა, თუმცა თვით მწერალთა კავშირიცა და მისი ფუნქციებიც მნიშვნელოვნად შეიცვალა. მისი ნიჭის, უნარისა და პასუხისმგებლობის ადამიანს არ გაუჭირდებოდა უკეთესი სამუშაო კაბინეტისა და გაცილებით მაღალხელფასიანი ადგილის მოძიება, მაგრამ მთელი ეს ათეული წლები ზაალ ბოტკოველი ქართული მწერლობის თავდადებულ მსახურად და თავისი მრწამსისა და სიყვარულის ერთგულად დარჩა. დახმარების, ჭირსა და ლხინში თანაზიარობის ჟამს მისთვის განსხვავებული თაობები, რანგები და რეგალიები არ არსებობს, ერთნაირად გულწრფელი თანამგრძნობი და გამზიარებელია ყველას ჭირისა, თუ ლხინის, ყურადღებიანი და გულისხმიერი, რომ არ იგულმავნიწყებს არაფერს და გვერდზე არ გაგიდგება. ნებისმიერი საქმიანი ქალაქი, რაც საქართველოს მწერალთა კავშირში შიდა მოხმარებისა თუ გარე ორგანიზაციებთან საურთიერთოდ იყო საჭირო, სიხარულის, მწუხარების, მილოცვა-დაჯილდოებების ყველა ტექსტი, მისი ნაკალმარია, მისი სიტბოსა და გულითადადობის კვალი ატყვია. მისი ლიტერატურული ნერილების კრებულიც ამგვარივე მადლითა და განწყობით, მშვენიერი ლიტერატურული გემოვნებითა და ოსტატის ხელით არის შექმნილი. რამდენი კარგად დავინწყებული სახელი გაახსენა მკითხველს, რამდენს გადააცალა დროის ბინდი და ლექი, რამდენ თანამედროვეს მოეფერა და ღირსეულად წარმოაჩინა, თუმცა არც პრინციპულობა და პირუთვნელობაა მისთვის უცხო. თუმცა იგი აქაც ზომიერია, თავის მოსაზრებას მტკიცე პოზიციებიდან იცავს და არც ლიტერატურული პოლემიკის საზღვრებს სცილდება. ახლახანს ქართული პოეზიის ანთოლოგიის ორტომეული შეადგინა და გამოსცა ავტორთა თითო ლექსით, უძველესი დროიდან დღემდე. აქაც ბევრი მივიწყებული და დროის მტვერწაყრილი პოეტი გახადა მკითხველისთვის საჩინო. ვფიქრობ, პოეზიის ბევრ მოყვარულს დაინტერესებს ამგვარი კრებული, არაერთი გარდასული ავტორი დაიბრუნებს ოდინდელ სახელსა და ბრწყინვალეებს. ზალიკო, ჩემო ძვირფასო ძმაო და მეგობარო, მეც ბევრჯერ გამომიცდია შენი თანადგომა. შენს გამუდმებულ ყურადღებას გაუხარებდვარ და ახლა საჯაროდ გეუბნები მადლობას ამდენი წლების მეგობრობისა და გულისხმიერების, სიტბოსა და მომფერებლობისთვის შენ ყველასთვის ასეთი ხარ, ასეთი იყავი და ასეთივე დარჩები მომავალშიც. გილოცავ ძალზე მნიშვნელოვან თარიღს, თუმცა წლებს მანც არ გავამხელ! არ გავამხელ იმიტომ თუნდაც, რომ გარეგნულად ხომ ისეთივე ზალიკო დარჩი, მაგრამ ამ მძიმე წლებში კიდეც უფრო ფასეული – სულის სინრფელე და კეთილშობილება, სიყვარული და უშურველობა შეინარჩუნე და ესაა სწორედ უმთავრესი. ჩვენ ერთმანეთის პატივისცემა არ გვესწავლება, ერთ დროში, ერთ არეალში ვიცხოვრეთ და ვიღვანეთ და იცი, რომ დასავით გეხვევი, გეფერები, გლოცავ და გილოცავ! შენს გავლილ გზაზე ეკალ-ბარდსა და ღვარძლს არ უხარია, კეთილშობილება, სხვისი სიხარულით გახარებისა და სიყვარულის უნარი არასოდეს დაგიკარგავს და კაცური ყოფა და სიცოცხლე მეტი კი არაფერია. მიხარია, რომ ჩემი მეგობარი, ჩვენი მეგობარი, ქართული მწერლობისა და ჩვენი მამულის ერთი ღირსეული შვილთაგანი ხარ. ასწლეულის ათავება მომელოცოს, იხარე, იმრავლე და იძლიერე ამ მზისა და მთვარის ნათელში!

პიროვნება მზიანი გულით

დიდი პატივისცემით ვულოცავ საიუბილეო თარიღს ზაალ ბოტკოველს. ის 1950 წლის 23 აგვისტოს გახლავთ დაბადებული თბილისში და ამ წელს, 70 წელი უსრულდება. მან 1967 წელს დაამთავრა თბილისის 67-ე საშუალო სკოლა და შემდეგ, 1972 წელს – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი. 1974 წლიდან დღემდე მწერალთა კავშირში მუშაობს სხვადასხვა თანამდებობაზე. ამჟამად არის მწერალთა კავშირის საორგანიზაციო განყოფილების უფროსი.

1974 წლიდან იწყება მისი აქტიური შემოქმედებითი მოღვაწეობა და ქვეყნდება პირველი შემოქმედებითი ნაშრომები; ამას მოჰყვა ლიტერატურულ-კრიტიკული წერილები, თარგმანები და პუბლიცისტური სტატიები. სხვა დანარჩენს რომ თავი დავანებოთ, ოთხი წლის წინ კვლავ გაცნო ფართო საზოგადოება მის ახალ, საავტორო წიგნს – „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების“, სადაც შესანიშნავად მჟღავნდება ავტორისეული ნიჭი, ლიტერატურული, ზუსტი შეფასებისა და განსჯის უნარი, მისი ერუდიცია, კარგი გემოვნება და ამავედროულად უმურველობა თანამოკალმეთა მიმართ. მის სათნო ბუნებას ერთვის მებრძოლი პიროვნებისთვის დამახასიათებელი პრინციპულობაც. აქ წარმოდგენილ ლიტერატურულ-კრიტიკულ წერილებსა და პუბლიცისტურ სტატიებში ქართული ლიტერატურული თუ საზოგადოებრივი „ამინდი“ ეფექტურად მჟღავნდება და წიგნი დამოუკიდებელ სიცოცხლეს იწყებს.

საკუთარი შემოქმედების გარდა, ბატონ ზაალს უამრავი საზოგადო საქმე აკისრია, რაც განათლებისა და გონიერების გარდა, დიდ შრომას და დაკვირვებას მოითხოვს. ბოლო წლებში გამოცემული „ქართული პატრიოტული პოეზიის ანთოლოგიის“ ან „ქართული პოეზიის ანთოლოგიის“ ორტომეულის (ყველა წიგნს არ ჩამოვთვლით) შემდგენელ-რედაქტორის ფუნქციაც კი მიუთითებს მისი პიროვნების მნიშვნელობაზე.

ვინც ზაალ ბოტკოველს ოდნავ მაინც იცნობს, არ შეიძლება არ დამეთანხმოს, რომ მის ლიტერატურულ ალღოს, თხზვის მაღალ კულტურას, თან ერთვის ადამიანური ხიბლი, ქართული სიტბო და „მზიანი გული“. სამწუხაროდ, ამ დაძაბულ და რთულ საუკუნეში, იშვიათობად იქცა, ყოველგვარი მიზეზის გარეშე, ყურადღება და კაცის მოკითხვა. ბატონ ზაალს კი ამას ვერავინ დაასწრებს ხოლმე. მისი გულისხმიერება და გულითადობა გამორჩეულად საგრძნობია და თითქოს გამხნევენს კიდეც, გაიმედებს. ამ ძვირფასი თვისებების შექმნა ან სწავლა არ ხდება, ეს თანდაყოლილი სიკეთეა. ნუ მოუშალოს ღმერთმა, კიდეც მრავალ წელს, ახლობლებს მისი ღიმილი და ზრუნვა. ლიტერატურული სამყარო წარმოუდგენელია დღეს ზაალ ბოტკოველის მიერ განეული შრომის გარეშე. ის ღირსეული პიროვნებაა, თავისი ქვეყნის და საქმის მოამაგე; ამიტომაც არის დაჯილდოვებული ღირსების ორდენით და მედლით. მინიჭებული აქვს საქართველოს მწერალთა კავშირის, გამომცემლობა „მესხეთის“, ივანე მაჩაბლისა და იაკობ გოგებაშვილის პრემიები. არის „ქართული კულტურის ამაგდარის“ მედლის მფლობელი.

მიღებული აქვს ბუნებისგან უდიდესი „ჯილდოებიც“ – შვილიშვილები, მათ გარეშე რა ფასი ექნებოდა ცხოვრებას?!

* * *

ბატონო ზაალ, იდღეგრძელეთ ოჯახთან ერთად! გენახოთ გაბრწყინებული და გამთლიანებული სამშობლო! თქვენგან კვლავ ველით ლამაზ და გონივრულ წერილებს, პირუთვნელ შეფასებებს, წიგნებს... თქვენი საინტერესო სამყაროს ირადიაციებს... უთუოდ განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებთ, როგორც გამორჩეული და დახვეწილი აზროვნების მქონე შემოქმედი და როგორც საოცარი პიროვნება. იხარეთ მრავალ წელს და გვახარეთ თქვენი თანადგომით.

ქეთევან შენგელია

ღვანულმოსილი მწერალი!

ჩემს მეგობარს, შესანიშნავ მწერალს, – ლიტერატორს, კრიტიკოსს, საზოგადო მოღვაწეს, მწერალთა კავშირის საორგანიზაციო განყოფილების უფროსს ზაალ ბოტკოველს 70 წელი შეუსრულდა!...

ზაალს ახალგაზრდობის წლებიდან ვიცნობ და, შემიძლია თამამად ვთქვა: მართლა ვიცნობ!..

ეს არის სიყვარულისთვის, ერთგულებისთვის, სამშობლოს და ოჯახის მსახურებისთვის დაბადებული კაცი და, რაც მთავარია, ქართული მწერლობის მსახურებისთვის დაბადებული კაცი!..

არ მეგულება ვინმე მეორე მწერალი, რომელიც იმდენჯერ მოფერებია თავის კოლეგებს, იმდენი უზრუნვია მათ კეთილდღეობაზე როგორც ბატონ ზაალს.

ამის დასტურია, თუნდაც მისი, ბოლო წლებში გამოცემული ძალიან საინტერესო წიგნი „რაც ერთხ-

ელ ცხოვლად სულს დააჩნდების“, რომელშიც არაერთ მწერალზეა (უფროსი თაობის წარმომადგენელი იქნება თუ ახალგაზრდა) გამოქვეყნებული თბილი და საგულისხმო წერილი: ზაალი არის ყველა მწერლის საიუბილეო, მნიშვნელოვანი მოვლენის შემფასებელიც და მეისტორიეც, ჩვენგან წასული მწერლებისთვის ბოლო ტკივილიანი სიტყვის გამყოლებელი.

რაც მთავარია, ის არის პროფესიონალი, ნიჭიერი, თავდადებული მწერალი, რომელმაც 70 წელი გამოიარა ღირსეულად და ახლა შემოქმედებითი ცხოვრების მოსავალს იმკის, რომელიც „არს ფრიად მნიშვნელოვანი და დასაფასებელი“.

გილოცავ, ძმაო ზაალ, შენს ლამაზ 70 წელს და გისურვებ – ახალ გამარჯვებებს!... ღმერთი გვარავდეთ, შენ, შენს ოჯახას და შენს მონაგარს.

ძმური სიყვარულით
ბალთერ არაპული

ზაალ ბოტკოველს – თანამედროვე ქართული მწერლობის მემატიანეს!

ჩვენს ძვირფას ზალიკოს თურმე 70 წელი შემოჰპარვია. ნუ გაგიკვირდებათ და მე უფრო მეტის მეგონა, განა ასაკის გამო, არა, მისი შემოქმედებითი ცხოვრების გამო. ჯერ კიდევ რა ხნიდან მესმოდა მისი სახელი და გვარი. მას თავი არასოდეს შეურცხვენიდა. დაუვინყარია მისი თავგანწირული ბრძოლა მწერალთა ოჯახის შეურაცხმყოფელთა წინააღმდეგ. ვის აღარ მოჰფერებია, მოჰფერებია და გამომშვიდობებია თავისი მართალი კალმის ნაჭურით. მე მას თანამედროვე ქართული მწერლობის მემატიანეს ვეძახი.

სიყვარული და პატივისცემა ჩემს ძვირფას ძმას, იყალთოელ მარად ჭაბუკს – 70 წლის ზაალ ბოტკოველს. დიდხანს სიცოცხლეს, სიტყვისა და კალმის სინედლეს ვუსურვებ ჩემს ერთგულ მეგობარს.

თამურ ჩალაგაშვილი

სიყვარულით ზაალ ბოტკოველს

გულწრფელი სიყვარულით, პატივისცემითა და საუკეთესო სურვილებით მივესალმები ზაალ ბოტკოველს, ვულოცავ საიუბილეო თარიღს, ასე ღირსეულად განვლილი წლების მადლით ეცხოვროს და ეღვანოს კიდევ რამოდენიმე ათეულ წელიწადს მისთვის და ყველა ქართველისათვის სულზე უტკბესი სამშობლოს საკეთილდღეოდ.

ზაალ ბოტკოველი იმ უნიჭიერეს მწერალთა შორისაა, რომელთაც უფალმა შემოქმედებით ნიჭთან ერთად დიდი ადამიანობა, ღირსება, სიკეთის ქმნის ხელოვნება და უმურველობა რომ დაანათლა. მისი ნიგნი „რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების“ მაგიდაზე მიდევს, თაროზე დასადებად არ მემეტება, კვირაში ერთხელ მაინც გულდასმით გადავხედავ და სულს ვიმშენიერებ. ლამაზი წერა იცის, ლექსისაც და პროზისაც. განსჯის, შეფასების საოცარი უნარი აქვს, პირდაპირიც არის და შეუვალიც.

ჩინ-მედლებს დახარბებულ ერთ მის მეგობარ პოეტს არ აპატია 2011 წლის საშინელი 26 მაისის შემდეგ 27-ში პარადზე რომ მივიდა და იმ „ბართლომეს ლამის“ მთავარ შემოქმედს, მთავარ ჯალათს მკერდი მიუშვირა ჟეტონის მისაბნევად.

არა მგონია ქვეყანაში თუნდ ერთი ადამიანი მოიძებნოს ზაალ ბოტკოველზე აუგი წამოცდეს. ვამაყობ, მის მრავალრიცხოვან მეგობართა შორის მეც რომ ვარ. ვწუხვარ, პანდემიის გამო, მის საყვარელ ბათუმში, აჭარის მწერალთა სახლში საიუბილეო საღამოს რომ ვერ ვუმართავთ.

მადლობა უფალს, მადლობა მის მშობლებს ასეთი რაინდი შვილის გაზრდისთვის.

დღეგრძელი იყოს ზაალ ბოტკოველი.

ბედნიერება, ჯანმრთელობა, ხვალი და ბარაქა მას და მის ოჯახს.

ისევ და ისევ ძმური სიყვარულით, პატივისცემითა და საუკეთესო სურვილებით მისი

დავით თედორაძე

*საქართველოს მწერალთა შემოქმედებითი
კავშირის აჭარის ორგანიზაციის თავმჯდომარე*

მწერალთა კავშირის მემატია

შენც შემოგდნობია შვიდი ათეული. ეს წლები მსუბუქად, ჰარი-ჰარალით არ გიტარებია, ობლის ხვედრი, ბედისწერამ რომ გარგუნა, განსაკუთრებული პასუხისმგებლობით ასაზრდოვა შენი თითოეული ნაბიჯი ცხოვრებაში, შემოქმედი მამის ნაადრევი გარდაცვალების შემდეგ შენს თვალბში ჩასახლებულმა სევდამ, ადრეულ ასაკშივე მოგამზადა უკაცოდ დარჩენილი ოჯახის გასაძლოად.

ასეთ მძიმე, ტკივილიან სამჭედლოში გამოიკვერა შენი სული და როდესაც მწერალთა კავშირის სამსახურში სრულიად ყმანვილი ჩადექი, შენი მოვალეობისადმი გაძლოლის უნარით, ერთბაშად მოიპოვე ყველას ნდობა და სიყვარული.

ათწლეულების მანძილზე თითქმის არ გასულა მწერალთა კავშირიდან არც ერთი საქმიანი ფურცელი, შენი „ხელი“ რომ არ გამოეცლო.

თარგმნიდი, აქვეყნებდი მწერალთა კავშირში მიმდინარე ლიტერატურული პროცესების ამსახველ საგაზეთო ინფორმაციებს, საიუბილეო მილოცვებს, მერე და მერე ლიტერატურულ წერილებშიც მოსინჯე კალამი და, როგორც შეგფერის ჩვეული პასუხისმგებლობით გამოაჩინე შენი ალლო, გემოვნება, ნიჭი და შესაძლებლობა... როცა საჭირო გახდა არც ზეპირ თუ წერილობით პაექრობებში დაგიხვეია უკან და შენი მართალი სიტყვა გითქვამს – ალბათ, რომ შეიკრიბოს, ვინ მოთვლის რამდენ ტომს მოიცავს შენი დაუღალავი კალმის ნაყოფი...

ჩემი სიტყვა არ გახლავს სუფრის ემოციით თავბრუდახვეული სადღეგრძელო, ხვალ რომ აღარ მეხსოვება – სამოცდაათიანი წლებიდან მოყოლებული მხარი მხარზე გვაქვს მიყრდნობილი და ეგრე მოვდივართ.

ამიტომ, ვიცი რას ვამბობ, რატომ ვამბობ და ვის ეკუთვნის ჩემი გულწრფელი მილოცვა.

ასაკს თავისი პრობლემები მოაქვს, სასიხარულოს თითქოს ბევრს არაფერს გვიტოვებს, გარდა ერთისა – ჩაფიქრების უამს, უკან გახედვის, განვლილი ცხოვრებისათვის თვალის გასწორების არ უნდა შეგვრცხვეს! შენ ერთი ასეთი კაცთაგანი ხარ!

„ხე თავისი ნაყოფით შეიცნობა“.

იმედია, მაჩაბლის ქუჩაზე, შენი ერთგული ხელჩანთით, მწერალთა კავშირის ათწლეულების ბევრის მხილველ მემატიაწესს, კიდევ ბევრჯერ გიხილავთ.

„არაფერია დაფარული, რომელიც არ გაცხადდება და საიდუმლო რომელიც არ შეიტყობა“ – ბრძანებს უფალი.

მწერალთა კავშირის მართალი ბიოგრაფია დამწერს ელოდება.

იმედს ვიტოვებ, რომ ბევრი რამ საინტერესო, რაც მაჩაბლის ცამეტს ახსოვს, მიზეზთა და მიზეზთა გამო აქამდე „დაფარული“, სწორედ შენი კალმით „გაცხადდება!“

ვანო ჩიხკვაძე

ზნე მშვიდ და კეთილ იუბილარს,

ბატონ ზაალ ბოტკოველს

ჩვენში, ამ ბოლო ათეულ წლებში; ქართველთა ღვთივკურთხეული ურთიერთობა ძალიან გაცივდა. ამ ცეცხლოვან ერს რატომ მიუნავლდა სიცოცხლის ამბადლებელი მუგუზალი? დადგა საშინელ-საცოდავი დრო, მხოლოდ პირადი დიდების და გამდიდრების ბიუსტებს დგამენ, მაგრამ საბედნიეროდ შემოგვრჩა მრავალნი თუ არა: – მათგან ბატონი ზაალ ბოტკოველივით სულისმიერი წმიდანით მზრუნველი ხასიათ-თვისებების, კეთილ მოსიყვარულე, ნიჭიერი როგორც პროზა-ხელოვნებაში ასევე სიცოცხლე-ცხოვრებაში, რომელსაც ის ეპოქალური სენი არ გაჰკარებია. თვისებით შეგნებული და საამო პატროტი, ქრისტიანულ სიტბოს რომ აფრქვევს ირგვლივ. როგორი საიმედო მართალ-კანონიერი ხალხის შვილი გვეყოლებოდა პარლამენტში ბატონი ზაალივით რამოდენიმე კაცი რომ ბრძანდებოდეს, უპირველესი საზრუნავი ხომ მათთვის ერი, ეკლესია და სამშობლო იქნებოდა ჩვენდა საამაყოდ...

ნეტავ ბატონო ზაალ თქვენისთანისგან და ჩემისთანისგან ბედნიერი იყოს მამული ჩვენი, პირადი სიღარიბის ფონზე, რათა მხოლოდ ერის და საზოგადოების სიმდიდრე-სიძლიერეა ბედნიერება და არა ვიღაცის...

ბატონო ზაალ სამოცდაათი წელი ეს ის ასაკი გახლავთ რომ იტყვიან – ოო! როგორ დაღვინებულა ქვევრსიმდიდრე უშაღლესი და დიდებული ტანინითო! მე მჯერა თქვენ ბევრ სიკეთეს შექმნით მომავალში და ბედნიერებას მოჰკვრით სულიერ-ფსიქოლოგიურად ყოველ ჩვენთაგანს და საკუთარ ოჯახს.

ასოც წლამდე ქრისტესმიერად განევრცე შენს დაღონებულ მამულ-ქვეყანაში, წინანდებურად კვლავ

გააღვივე სიცოცხლის მინიერ-ვარსკვლავეთური, სიკეთე-სიყვარულის მარადიული ცეცხლ-ხანძარი ბატონო ზაალ...

ჩემო კეთილო მეგობარო, გილოცავთ ულამაზეს იუბილეს; თქვენისთანა ადამიანებს მონატრებული.

რეზო ადამია

თავდაბლობით გამოჩეული შემოქმედი

ჩვენო ზაალ, ჩვენი დიდებული და ერთგულო მეგობარო, დღიდან ჩვენი გაცნობისა, რომელიც უკვე ორ ათეულ წელზე მეტს ითვლის, ხშირად მიფიქრია და მიკვირს, – იმ ადამიანებს შორის, რომლებსაც მე ვიცნობ და ისინი არცთუ ისე ცოტანი არიან, როგორ შეინარჩუნეთ ამ ხნის მანძილზე ასეთი სიდინჯე, თავდაბლობა, განონასწორებულობა, ყველასადმი პატივისცემის განწყობა.

თქვენ დიდი ხანია ქართველ მწერალთა ცხოვრებით ცხოვრობთ და მათი საფიქრალი გაგითავისებიათ, ყველა კარგად გრძნობს და ხედავს, როგორი გულლია, ალალი, მზრუნველი ადამიანი ბრძანდებით და მარადის იმის ცდაში ხართ, მათდამი პატივისცემა გულის სითბოთი გამოხატოთ და დაუმადლებლად მიაგოთ პატივისცემა გარშემო მყოფთ.

უსაზღვროდ თბილია ქართველ შემოქმედთა მიმართ თქვენ მიერ მომზადებული ის ლამაზი წერილები, რომელსაც ერთგული მკითხველები ხშირად ეცნობიან ქართულ სალიტერატურო ჟურნალ-გაზეთებში, მაგრამ თქვენ, უპირველესად, დიდებული მწერალი, პუბლიცისტი, მენეჯერი და შეუდარებელი მეგობარი ბრძანდებით. ამიტომაც არის, რომ 70 წლის იუბილეს ქართველი მწერლები წრფელი გულით და დიდი სიყვარულით გილოცავენ.

ვინც ოდნავ მაინც იცნობს ქართულ მწერლობას, ალბათ, დამეთანხმება, რომ თქვენ ერთ-ერთ მთავარ მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენთ საქართველოს მწერალთა კავშირში და ყოველთვის ფუტკარივით შრომობთ, რათა ქართულ მწერლობას დაუბრუნდეს ის ღირსება, ავტორიტეტი, დაფასება, პატივისცემა, რომელიც შემოქმედებით კავშირებს შორის ყოველთვის თვალშისაცემი და ყველაზე გამორჩეული იყო.

სწორედ ამ დიდი სიყვარულით, პატივისცემით ვუერთდები თქვენს თაყვანისმცემლებს და სამცხე-ჯავახეთის შემოქმედებითი ინტელიგენციის სახელით მოგილოცავთ, ჩვენო ზაალ, ღირსეულ იუბილეს.

ღმერთმა ქვეყნის სამსახურში ყოფნა კიდევ დიდხანს შეგაძლებინოთ, რათა თქვენი ლამაზი შემოქმედებით, კაცურკაცობით, უდრტვინველად გაგენიოთ ის მძიმე ჭაპანი, რაც დიდებულ მწერალს და ქართული მწერლობის მოჭირნახულეს, დაგაკისრა განგებამ.

მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი მილოცვა. ღმერთმა ჯანმრთელობა, ტანმრთელობა და შემოქმედებითი წვაწეუ მოგაკლოთ, ზაალ ბატონო!

ავთანდილ ბერიძე

საქართველოს მწერალთა კავშირის სამცხე-ჯავახეთის რეგიონული ორგანიზაციის პასუხისმგებელი მდივანი, გაზეთ „ლიტერატურული მესხეთის“ რედაქტორი

დიდი გულის კაცი!

წინამდებარე საიუბილეო მისალმებებიდან კარგად იკვეთება მწერლობაზე, სამშობლოზე მზრუნველი, თავადაც ჩინებული მწერლის პორტრეტი და შევეცდები ეს პორტრეტი რამდენიმე ცხოვრებისეული შტრიხით შევავსო.

ამ რამდენიმე წლის წინ ოჯახით გონიოში ვისვენებდი, როდესაც ჩემი მეუღლე მოულოდნელად რამოდენიმე დღით ბათუმის საავადმყოფოში დააწვინეს. ბათუმში შესანიშნავი მწერლები ცხოვრობენ და საჭიროების შემთხვევაში ყველანაირად დამეხმარებოდნენ. მათი ტელეფონის ნომრები თან არ მქონდა და ბატონ ზაალს დაურეკე. მან ეს ამბავი რომ გაიგო ყოველდღიურად მეხმიანებოდა და არათუ სულიერად მამხნევებდა ფინანსური თანადგომისთვისაც მზად იყო – ეს რამდენჯერმე გამიმეორა. ბედად ყველაფერი კარგად დამთავრდა და ბათუმელი კოლეგა-მეგობრების შეწუხება არ დამჭირდა. ბატონი ზაალის ეს თანადგომა კი არასოდეს დამავიწყდება.

ახლა საქმისადმი მის ერთგულებაზეც ვიტყვი. შარშან ისე მოხდა რომ „ქრისტიანული პოეზიის ფესტივალის“ (ზაალი ზედიზედ შვიდი ფესტივალის ჟიურის უცვლელი თავმჯდომარეა) დაჯილდოების დღეს

ბატონი ზაალი საავადმყოფოში იწვა და ფესტივალის დაწყებამდე რამდენიმე წუთით ადრე დამ მოიყვანა – მაჯაზე წვეთოვანის შესაერთებელი ეკეთა. ეს ისეთი ფესტივალია არ ელაღატებაო, თქვა და თავმჯდომარის ადგილი დაიკავა.

ადამიანის ცხოვრების ხანგრძლივობა დაბადებითვე განსაზღვრული და ჩვენს სურვილზე არ არის დამოკიდებული, ამიტომ ერთ რამეს გისურვებ, ის წლები, რაც უზენაესმა განგისაზღვრა ჯანმრთელად გეცხოვროს და შემოქმედებითი აღმაფრენა არ დაგეკარგოს. შენი გულის სითბოს წლები რომ ვერ გაანელებს ამაში დარწმუნებული ვარ და შენი დიდი გულით ყველას გაგვათბობ და გვანუგეშებ.

აკაკი დაუშვილი

ზაალ ბოტკოველისადმი მიძღვნილი ლექსები

ჯეშალ ინჯია

მეცხრე მცნება

„არა ცილი სწამო მოყვასსა შენსა
ნამებთა ცრუითა“.

ზაალ ბოტკოველს

აერია საზომები
აკვანს, ერს და რასას,
ადამის ძე სასოებით
უფრთხილდება რასაც.

აშკარად თუ ნამალევად
მართლისა და მრუდის
საზომების ამ არევას
ლეშის სუნი უდის.

მოგვიმრავლდა სარეველა –
ცილისმწამებლები,
სოფელს ჭანგა არ ელევა,
თბილისს – მწარე ბლები.

ძალყურძენა დაიტოტა,
გაიძულეს ის, რომ
ღერო ფეხქვეშ დაიღო და
ერთიანად სრისო.

ღირს კი იმის აღნიშვნა, რომ
შორსა დგახარ მათგან?
ძმაო, ესეც არ გიშარონ,
ისეთი ღრო დადგა.

არა და რა მთვარე ნათობს
ძველი სიჩახჩახით,
ვინ არის, რომ არ ემართოს
სინათლე ამ ქალის?!

არა და კვლავ ინიშნება
დედამინა ცაზე.
სილამაზის მინიშნება
სხვას რას ძალუძს ასე?!

გამწკრივებულ წეროების
ნივილს ნავებმები.

რას დაგვაკლებს ღეროები
ცილისმწამებლების.

მეშვიდე ცა ღმერთს მერცხლებმა
ჩვენთვის სთხოვეს, ზაალ.
სინმინდისკენ მეცხრე მცნება
უმოკლესი გზაა.

2000. 20 მაისი

გივი ჭიჭინაძე

* * *

ერთხელაც იქნება ზაალ,
უეცრად ჩამოჰკრავს ზარი...
(და ეს არ მოხდება ძალით),
ნინ კიდევ ეკლიანი გზაა,
მერე კალთებია მათა,
მალლა ვულკანები სდუმან,
სადაც გულყინულა ზამთარს
ცეცხლოვან გაზაფხულის უმაღ
შეძრავს უჩვეულო ბათქი,
ყველაფერი აღიგვება მყისვე
რათა წმინდა ნინოს ადგილს,
ო, რა უგერგილოდ მისმენ,
კვლავაც იყვავილოს იამ,
ბედმა გაგვიღიმოს მზისებრ...
და ნანატრი იბერია
ქართველთ დაგვიბრუნდეს ისევ.
ერთხელაც იქნება ზაალ,
უეცრად ჩამოჰკრავს ზარი...
ეჭვი? ეჭვი მეც მზარავს,
ეჭვი არ გინდა, არა.

ზაზა მედულაშვილი

ძუნიტირო ტანიძაკი

ზალიკო ბოტკოველს
მეცა მსურდა, ძმაო, შენთვის
და მიგრძნობდა ტანიც აკი,
პრემიას რო აგვიდებდა
ძუნიტირო ტანიძაკი.

სიგრძე საკმარისი გქონდა,
მოგემატა განიც აკი,
ძმად ხო ისეც გემობოდი,
გავხდი შენი ფანიც აკი!
იფქლი არი შენი ფქვილი,
ვერავენ თქვას: „არი ქატო!“
ძუნიტიროს ათას ერთი
მადლობა და „არიგატო!“
მალარიჩი შენზე არი,
სახინკლეში არიქა, ტო!

ნუნუ ქამუკაპვილი

ზაალ ზოტკოველს

დაბადების 70 წლისთავისათვის

სიკეთისთვის, ღირსებისთვის
ეს ხომ მწერლის გზა არი,
სიამაყით რომ მიჰყვები,
სიმართლის გზას – ზაალი.

ქრისტეს ჯვარი რომ მიგიძღვის
წინ აღდგომის ბზა არი...
წარმატება გქონდეს, მუდამ, –
მამულისთვის, – ზაალი.

სიკეთე და თანადგომა
შენი ფიქრის ზღვა არი,
სიკეთისთვის სუნთქავ, მუდამ,
ქედუხრელი – ზაალი.

სიყვარული გულს გინთია
მზეს ადარებ – ცხრათვალას;
შენი ღვანლი, – ღირსეული,
ნეტავი, ვინ დათვალა?!

სამოცდაათ წელს გილოცავთ,
მრავალ სურვილს დავათვლით,
იმზეგრძელეთ და იხარეთ, –
სამჯერ სამოცდაათი.

ეთარ ზარიძე

ზალონ ზაალ ზოტკოველს

გშვენის კახური სიდარბაისლე,
მუდამ იქცევი დინჯად, კაცურად,
თავმდაბლობით და სიკეთით სავსეს
სინდის-ნამუსის ქუდი გახურავს.
ბილნმა დროებამ ვერ აგიმღვრია
სულის სინმინდე და სიანკარე,
გაუტანლობა, შური და ლიქნი
შენს სახელს ახლოს არ მიაკარე.
სულყველასათვის საჩინო გახდა
შენი ცხოვრების სუფთა დავთარი,

ამაყად დახვალ საქართველოში
კაცი ნაღდი და ალალ-მართალი.
ღმერთმა დალოცოს შენი ოჯახი!
ყველას ექცევი წრფელად, კახურად,
კაცს დარბაისელს, სიკეთით სავსეს,
სინდის-ნამუსის ქუდი გახურავს.

ნათელა გონელაშვილი

ზაალ ზოტკოველი

მოკრძალებული კაცი,
ნიჭიერებით სავსე,
ფრთხილი ნაბიჯით დადის
მწერლის სახლს ხალისს მატებს,
მისთვის უცხოა სხვისგან
დითირამბების კმევა,
მეგობრის შესაქებად აქვს
ღამეების თევა.

პატიოსნებით სავსე,
სამშობლოს წვა და დარდი,
პროზაიკოსის ხიბლი
ზაალს აქვს ძალზე კარგი.
მისი კალამი მუდამ
თანამოკალმეთ აქვს,
დადის ჩუმი და წყნარი,
თბილისს სიკეთით ავსებს...

ბაბრატ ბაღილი

ზაალ ზოტკოველი

ადამიანი უნდა იყოს სიტყვის პატრონი,
თუ არ ასრულებს დანაპირებს, მიდი, მოსთხოვე.
ეს ყველას გვესმის, მაგრამ შენ ხარ ჩემი ბატონი,
არა სჭირდება შეგონება ზაალ ზოტკოველს.

იცის ზაალმა, კარგად იცის, ცხოვრების არსი,
იცის რა არის ჭეშმარიტი, რა არის ფარსი,
ის მწერალია, ოქროპირი ენანყლიანი,
დაუზარელი, დიდებული ადამიანი.

არ ვარგა საქმე უგერგილო, არც ქექვა ნაცრის,
არ უნდა გქონდეს ქედმაღალი კაცის იერი.
ზაალს იკითხავთ? არის იგი გულისხმიერი,
ღირსების კაცი, სიტყვის კაცი, კაცური კაცი.

ვიტყვი ამ კაცის სადღეგრძელოს და მკლავებს გავეშლი.
ამშვენებს ზაალ ზოტკოველი მწერალთა კავშირს!

...ფარნით ეძებდა დიოგენე – სწავლული ბრძენი,
კაცს, ადამიანს, ვისაც ეცხო ღვთიური მადლი...
და მანც: ზაალ ზოტკოველი, ბრძენ-კაცი ჩვენი,
უნდა იცოდეს, საძებარი რომ არის სანთლით.

ამონარიდები ზაალ პოტკოველის ნაწილებიდან ქართულ მწერლებზე

ჭაბუა ამირეჯიბა

შეიძლება ითქვას, რომ სულ ახლახან დავემშვიდობეთ XX საუკუნეს.

დიახ, ისტორიის ანალებში გადაინაცვლა მრისხანე, უსასტიკესმა, სისხლიანი კატაკლიზმებით აღსავსე საუკუნემ, ერთმა დიდებულმა პოეტმა შელამებათა საუკუნე რომ უწოდა.

გაივლის ხანი და როდესაც ჩვენი შორეული შთამომავალი შეკითხვით მიმართავს ამ საუკუნის საქართველოს, თუ რა შესძინა მან ცივილიზებულ სამყაროს, რითი გაამდიდრა მსოფლიო მწერლობა და ხელოვნება, რა სახელები შემატა კაცობრიობას, იმ მცირედთა შორის, ვისი სახელებითაც ჭეშმარიტად შეგვეძლება თავის მოწონება, უეჭველად დასახელდება ჭაბუა ამირეჯიბი და მისი შემოქმედებითი მემკვიდრეობა.

ჭაბუა ამირეჯიბი!

მწერალი და პილიგრიმი, რომელიც საოცრად ამართლებს ამირეჯიბთა საგვარეულო გერბზე გამოსახულ გოლგოთაზე აღმართულ ჯვარს – სიმბოლოს რომ წარმოადგენს სამშობლოსათვის, სარწმუნოებისათვის მონამებრივი თავგანწირვისა...

შოთა ნიშნიანიძე

...შოთა ნიშნიანიძე ბიბლიური საუკუნეების უდაბნოში მოხეტიალე, გადაღლილი, გადაქანცული ხალხის შვილი, ხელში კვერთხივით რომ ეჭირა ქართული სიტყვა და სადაც კი ამ კვერთხს მოიქნევდა, იქ ღვთაებრივი ნექტრის სურნელი დატრიალდებოდა ხოლმე...

როდის იყო შოთა ნიშნიანიძე ბედნიერი? როდის და როცა ერთ მისთვის აგრერიგად სასურველ კეთილ ჯადოქარს ხედებოდა, მარტობა რომ ერქვა სახელად. როგორ გაილაღებდა ხოლმე მაშინ მისი სული გალუმპული ხილვების თქემით, როგორ ამსხვრევდა პირობითობის ბორკილებს და თავის ყველაზე სანუკვარ ზმანებებში გლადიატორივით ებრძოდა უსამართლობას, აკაცობას, უზნეობას, ებრძოდა და იმარჯვებდა კიდევაც. სწორედ მარტობის ჟამს სტოვებდა მისი სული სხეულს და შორეულ გალაქტიკებს მიაშურებდა – იქ ციური ბილიკები ეპყრა კვერთხად, ფეხზე ქაოსი ამოეცვა, წელზე კი ქამრად ელვა ჰქონდა შემორტყმული, მიწის სული, ცის ფიქრი ღრუბლად მოებურა და თუ ერთი წამით მაინც წარმოიდგენთ ამ სანახაობას, მიხვდებით, რომ შოთა ნიშნიანიძე სწორედ იმ გალაქტიკების მკვიდრი, იმ გალაქტიკების ბინადარი გახლდათ.

რეზო ინანიშვილი

ეს ის მწერალია, ბატონებო, რომელმაც შეძლო მისი ქვეყნის მარადიული არსებობის საიდუმლოს შეცნობა და ფორმულად ჩამოყალიბება:

„ქართველები ან ისე ცოცხლობენ, როგორც მათ სურთ, ან სულ არ ცოცხლობენ. გაქვავება ურჩევნიათ ულამაზოდ ყოფნას“.

მისმა ტანჯულმა და ამაყმა სულმა როგორც კი შეამჩნია, რომ საქართველოში ულამაზოდ ყოფნის დღეები იწყებოდა, შავბნელი და ბედკრული დღეები, მაშინვე უკეთეს საქართველოში ისურვა ყოფნა და განემორა ბინითა და მზაკვრობით გაჟღენთილ ამაოებას ამაოთა...

ბატონმა რეზომ ისეთი სწორუპოვარი ჰიმნი უძღვნა ქართულ სოფელს, ჩვენი სახელმწიფოსა და სახელმწიფოებრიობის ჭეშმარიტ ხერხემალსა და ბალავარს, ისეთი გალერეა შექმნა ქართული სულის, ქართული გენის ნებისმიერი გამოვლინებისა, რომ იმ გალაქტიკაში რეზო ინანიშვილის გალაქტიკა რომ ჰქვია, მხოლოდ ფეხაკრეფით და სუნთქვაშეკრულმა უნდა შეაბიჯო, რათა შენდაუნებურად რამე არ დააზიანო, რამე არ შერყვნა და არ ნაბილწო...

ნოდარ დუმბაძე

თუ თქვენ გსურთ ეზიაროთ ჭეშმარიტ ქართულ იუმორს, ცინცხალსა და განუმეორებელ ქართულ იუმორს, იკითხეთ ნოდარ დუმბაძე;

თუ გსურთ ნახოთ როგორ იბადება ცრემლი, ნაღდი და ყოვლისნამლეკავი ცრემლი, იკითხეთ ნოდარ დუმბაძე;

თუ გსურთ მიხვდეთ, თუ როგორ უნდა გიყვარდეს სიცოცხლე, ეს ღვთიური ჯილდო, გინა ბედნიერება, იკითხეთ ნოდარ დუმბაძე;

თუ გსურთ დარწმუნდეთ იმაში, საქართველოს მართლაც რომ ანდამატის ძალა აქვს უცხოტომელთათვის, რომელთაც განგებამ ამ მიწაზე დაბადება არგუნა წილად, იკითხეთ ნოდარ დუმბაძე;

იკითხეთ ნოდარ დუმბაძე, მისი ბრწყინვალე რომანები („მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“, „მე ვხედავ მზეს“, „მზიანი ღამე“, „ნუ გეშინია, დედა“, „თეთრი ბაირალები“, „მარადისობის კანონი“) და უბრწყინვალესი ნოველები („ძალი“, „დიდრო“, „სისხლი“, „ჰელადოს“, „ჭინკები“, „ბომები“, „ხაზარულა“, „მზე“, „ნუ გააღვიძებ“, „ყანნი“, „ასტვან! ინჩუ ჰამარ...“) და მერწმუნეთ, სხეულში რაღაც ისეთი ჩაგელვრებათ, რომ თან გაგათბობთ და თან სულ სხვა თვალთ დაგაკვირვებთ თქვენს გარშემო არსებულ სამყაროზე, ბევრ რამეზე ჩაგაფიქრებთ, გაგწმენდთ, უფრო უკეთესს გაგხდით, სიკეთისა და მადლის ქმნის წყურვილს აღგიძრავთ, ყველაზე დიდ და უტყუარ ჭეშმარიტებებთან გაზიარებთ.

ბივი ბაბაჟკორა

გივი გეგეჭკორი, XX საუკუნის დიდი ქართული პოეზიის სისხლი სისხლთაგანი და ხორცი ხორცთაგანი, თითქმის ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ამშვენებდა ქართულ სამწერლო ოჯახს და მართლაც რომ ნორმა და ნიმუში გახლდათ იმისა, თუ როგორ უნდა იცხოვრო, როგორ უნდა იღვანო, როგორი დულაბით უნდა შეკრა ის წმიდათაწმიდა ცნებები, სახელად სიყვარული, სიკეთე, სათნოება, რწმენა, ერთგულება რომ ჰქვია.

ბატონ გივისთვის სამშობლო ხომ მხოლოდ შეჩვეული პეიზაჟი არ იყო, ტკივილიც იყო და სიხარულიც, ჟრუანტელის მომგვრელი სიხარული, ერთანმინდის სპეტაკ სიოს ელამუნებოდა მისი სული და გული, ნოსტესა და ხოვლეს სანახები იყო მისი შთაგონების უპირველესი წყარო, აქედან დანახული საქართველო ეიმედებოდა და ძალას მატებდა...

მისი შემოქმედება სხვა არა არის რა, თუ არა ყველა კაცში უმანკო ბავშვის გაღვიძების თავგანწირული მცდელობა.

ბურამ ფანჯიკიქა

გურამ ფანჯიკიქე ქართველი მწერალი გახლდათ, ათასხუთასწლოვანი მწერლობის ტრადიციებზე, „ვეფხისტყაოსნის“ იდეალებზე აღზრდილი შემოქმედი და გულის ფიცარზე ჰქონდა აღბეჭდილი შეგონება „სავობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა“. სახელს კი მშობელი ქვეყნის, მშობელი ხალხის, მშობლიური მწერლობის უებრო, მართლაც რომ რაინდული მსახურებით იხვეჭდა.

გურამის რომანები შორი მოქმედების ბომბებივით სკდებოდა იმდროინდელ საღათას ძილს მიცემულ საქართველოში და აფხიზლებდა ქართველობას. მწერალი ამ ნაწარმოებებით ეპოქის მსაჯულად მოგვევლინა, მკაცრ, დაუნდობელ, მაგრამ სამართლიან მსაჯულად.

მანანა ჩიტიშვილი

მანანა ჩიტიშვილი მართლაც რომ მზის შვილია, ასე მართლად, ასე მშვენივრად რომ დააბიჯებს პოეზიის საუფლოში და მზით ავსებულ ლაჟვარდებში შერევა სურს; მაშინაც კი, როცა ზამთარს უმღერის, მზისკენ რჩება ყელი განვდილი, სულიც ქართული მზითა და მთვართა აქვს სავსე.

გაკრულია მარტოობისა და შეჩვენების ჯვარზე და ივსება სისხლის წვეთებით, ცრემლებიც კი გაქვავებია და ფერად კენჭებად ჰყრია ამაოების ერთ დაუსრულებელ გზაზე.

... თონის პურივით წატეხილი სითბო და სალაში ენატრება, ენატრება ერთი ობლად ამოსული სოსანი, ქვეყნის თვალ-მარგალიტს რომ გადანონის...

კიდევ ის სურს, რომ მისი მშობლიური ქსნის პირას დაბადებული სიმღერა ცაში ვარსკვლავთან აიჭრას და იქ დაივანოს. არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ პოეტისათვის ქსანი ის წმიდათაწმიდა დედამდინარეა, საიდანაც იგი სიკეთესა და სათნოებას ენაფება, ქსნისა და ცხმორის ციხეების ქვითკირითაა ჩადულაბებული მისი მშვენიერი პოეზიის ქონგურები. სწორედ ამ ქონგურებიდან შლის ასე მძლავრად და თამამად ფრთებს იმ ქარის მოსახელთებლად, ცაში რომ ღრუბლის მოქათქათე აფრა გაშალა...

საქართველო მისთვის ობლის ერთი ცრემლია მაცხოვრის თბილ ხელისგულზე ჩამოღვენილი და მის ნაბილწვას, მის იავარქმნას არავის აპატიებს...

ბივი ჭიჭინაქა

სულმნათ შიო მღვიმელს უნატიფესი მაყვალა მრეველიშვილის შემდეგ არ ჰყოლია ისეთი სულიერი მემკვიდრე, როგორც გივი ჭიჭინაქე იყო, ქართველი ბავშვების უფაქიზესი სულების დიდი მესაიდუმლე...

მისი შემოქმედება წყაროსთვალვით კამკამებს XX საუკუნის ქართული საბავშვო პოეზიის ცისკიდურზე და ყველას კიდევ ერთხელ შეგვახსენებს საყოველთაოდ ცნობილ გამონათქვამს, რომ ბავშვებისათვის ისე უნდა ვწერთ, როგორც დიდებისათვის, ოლონდ უფრო უკეთესად.

გივი ჭიჭინაქემ შეჰქმნა საკუთარი ზღაპრული სამყარო, რომელიც დაასახლა ისეთი ბინადრებით, სამუდამო მეგობრებად რომ ექცნენ ქართველ ბავშვებს და ცხოვრება გაუხალისეს, მათი პირველი ნაბიჯები „ცა ფირუზ, ხმელეთ ზურმუხტში“ უფრო ხალისიანი და ხალასი გახადეს.

ჯანსუღ ღვინჯილია

თავისი არცთუ ისე ხანგრძლივი სიცოცხლის განმავლობაში ჯანსუღ ღვინჯილიას, ჭეშმარიტი მამულიშვილის, ცხოვრების უმთავრეს მიზანს, მისი არსებობის უმთავრეს გამართლებას იმ წმიდათაწმიდა იდეალების ერთგული და მუხლჩაუხრელი მსახურება წარმოადგენდა, რომლებიც საქართველოს გადარჩენის ერთადერთ გარანტიად ესახებოდა... ამ იდეალებისთვის არასოდეს უღალატია, არასოდეს გადაუხვევია ერთხელ არჩეული გზიდან და ამის უმშვენიერეს დასტურს წარმოადგენს მისი მრავალმხრივი, მრავალწახნაგოვანი შემოქმედება, რომლის უმთავრეს დანიშნულებად ქართველი ერის გამოფხიზლება, მისი ერთ სულად და ერთ ხორცად შეკვრა, ეროვნული ბაირაღების ქვეშ გაერთიანება მიაჩნდა...

გურამ ასათიანი რენესანსული აზროვნების შემოქმედი იყო. ჯერ ერთი ის, რომ იგი არათუ მხოლოდ ხალხური სტიქიის წიაღის ყველა მღვიმესა და ხევსუეს იცნობდა სიღრმისეულად, დაგემოვნებით, არამედ ათასხუთასწლოვანი ქართული მწერლობის მხრებზე იდგა ამ ცნების საუკეთესო გაგებით და იქიდან, იმ თვალუწვდენელი სიმაღლიდან ჭვრეტდა მისთვის აგრერიგად ძვირფასი და საესავი საუფლოს შუქ-ჩრდილებს. მერე კიდევ ის, რომ აზროვნების საკუთარი ლალი, ძალდაუტანელი მდინარებით ბევრ დილემას, საფიქრალს, საკამათოს სთავაზობდა თანამოკალმეებს და თვალსაწიერის გაფართოების, ახალი ჰორიზონტების დაპყრობისაკენ მოუწოდებდა.

ბოხოქარი, დაუცხრომელი სულის პატრონი გახლდათ. ძიებებით, ეჭვებით, საოცარი მიგნებებით, წარმატებებით, ადამიანის სულის იდუმალ ხვეულებში წვდომით გამოწვეული შემოქმედებითი სიხარულებით სავსე ცხოვრებით იცხოვრა და ქართული სულის, ქართული სულიერების ერთ უმშვენიერეს გამოვლინებად იქცა.

ლადო ასათიანზე

ძლიერი!

ეს სიტყვა უყვარდა, ამ სიტყვას ეთაყვანებოდა. თავის ფიქრებსა და ხილვებში ელაციცებოდა იმპერიის მარნუხებში მგმინავი სამშობლოს ძლიერებას. საქართველოს ძლიერებას გაუმარჯოსო, ერთს ვაჟაკურად დასჭექებდა და თავსაც იმიედებდა და თანამომეტაც ამ იმედით, უკეთესი, გაბრწყინებული საქართველოს იმედით ჭირთათმენას უადვილებდა... მისი პოეზია ქართულ ფესვებზეა ამოზრდილი, მისი ლექსის მდინარეა ვულკანური კრატერიდან ამოხეთქილ ლავას ნააგავს, რომლისთვისაც არ არსებობს არანაირი ჯებირი, არანაირი წინაღობა, ისე ლაღად და დაუბრკოლებლად აღწევს ქართველი კაცის გულამდე და იქ თავისუფლების, სილადის, უშუალობის უმშვენიერეს ყვავილად ამოიზრდება.

იგი იმ ლალი და ქედუხრელი ხალხის შვილია, ვისაც ვერასოდეს აბერებს ცხოვრება, ვერასოდეს ვერ უმსხვრევს ერთი შეხედვით ნაზსა და სათუთ ხერხემალს.

უკვე ათწლეულებია, რაც ლადო ასათიანი მკითხველს აოცებს და აჯადოებს მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ძლიერი განცდის შინაგანი სიღრმით, თვალისთვის თითქმის შეუმჩნეველი ფარული სევდით, რომელიც საოცარ მომხიბვლელობას და სიფაქიზეს მატებს მის ვაჟაკურსა და ომახიან პოეზიას.

ამაყი იყო!

ან კი რატომ არ უნდა ყოფილიყო ამაყი? იგი ხომ იმ ჯიშისა და მოდგმისა გახლდათ, თავისი სიტყვა რომ ეთქვა ჯერ კიდევ უხსოვარ დროში, იმ მოდგმისა, დარუბანდის კარი რომ ჩამოეხსნა თამაშ-თამაშით, სვეტიცხოველი რომ აღეშენებინა, დიდგორში სასწაულები, ძლევაი საკვირველი მოედინა და ისე გაეტანა ლელო.

დიახ, ამაყი იყო, ზნეკეთილი, უღალატო და უკომპრომისო, ნორმა და ნიმუში ვაჟაკობისა, ქედუხრელობისა. მასთან სიახლოვე კათარზისის დარ შედეგს იძლეოდა. ამას ყველა აღიარებდა, დიდი თუ პატარა, მასთან მეგობრობა, მისი ყურადღების დამსახურება უკვე აღიარებას ნიშნავდა, კაცობის ემბაზში განბანვას და გაკეთილშობილებას.

მთელი ცხოვრება სიცოცხლისა და თავისუფლების კულტის დამკვიდრებას შეაღია და თანაც როდის – საბჭოთა ტოტალიტარიზმის მძვინვარების ეპოქაში.

მისი შემოქმედების უმთავრეს პრობლემას სულის გადარჩენის პრობლემა წარმოადგენდა. თავად-აც ზნეობისა და კაცობის გაკვეთილებს უტარებდა მოყვასთ.

მაყვალა გონაშვილზე

მაყვალა გონაშვილის ლექსების პირველ კრებულს „ყაყაჩოების კოცნა“ ჰქვია და შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ამ მისტიურმა, ფერიულმა კოცნამ ისეთი კოცონი დაანთო, რომ მისი მხურვალეობა და სინატიფე დღემდე ლაიტმოტივად დაჰყვება პოეტის შემოქმედებას. არსთაგამრიგემ თითქოს სხივით ნაქარგი ქალამნები ჩააცვა ფეხზე, გიშრის თმაზე ჯილა დაადგა და ისე გაუშვა პოეზიის უღრანებში სახეტილოდ და თან მიანიშნა, რომ სახიფათო, ფათერაკებითა და ტკივილებით სავსე გზებით ევლო, თუ უნდოდა, მისი შემოქმედება ნაღდი პოეზიის ტვიფარით ყოფილიყო აღბეჭდილი. თუ რამ ჩაიბეჭდა სულში ამ მშვენიერმა პოეტმა, რომლის შემოქმედების გარეშეც დღეს უკვე წარმოუდგენელია XX-XXI საუკუნეების გზაგასაყარის ქართული პოეზია, ის ჩაიბეჭდა, რომ მისთვის უპირველესი საფიცარი და საესავი მიწის ის ბელტია, სამშობლო რომ ჰქვია სახელად, ოცნებებით უხედნავ ქარებს ადევნებული ქვეყანა, კაცობრიობის მადლსა და მირონს რომ წარმოადგენს — და კიდევ დედამიწის მარილს, რომლის გარეშე პენი და ელვარება მოაკლდებოდა ჩვენს ცისფერ, უღამაზეს პლანეტას.

განსაკუთრებული დამოკიდებულება ჰქონდა მარტოან, მისტიკური დამოკიდებულება.

თითქოს მთელი არსებით გრძნობდა, რომ სწორედ ამ თვეში უნდა დატრიალებულიყო XX საუკუნის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მისტერია... გრძნობდა და ემზადებოდა კიდევ საამისოდ, ემზადებოდა მთელი ცხოვრების განმავლობაში სფინქსის გამოცანად ქცეული ეს მარტოხელი და მარტოსული ტრუბადური მაცხოვარის სხეულივით დაჯიჯგინილი ქვეყნისა.

მაინც ვინ იყო გალაკტიონი? ქაოსებში შემოჭენებული აპოკალიფსისის მძაფრი მხედარი თუ ქალაქში, მტვერში უღვთოდ წაქცეული უმანკო, უმწეო ბავშვი? იქნებ ორივე ერთად!

მაღლა აფრიალებული დროშასავით დაატარებდა თავის სულს – სანთელს. სულ უფრო და უფრო უჭირდა ამ ცოდვილ დედამინაზე მისი შეჩერება. მერე მარტის ერთ ქარიან დღეს, ამაღლდი სულოო, უბრძანა საკუთარ ალტერ ეგოს და... ამაღლდა, მოიხილა სიმაღლე ლაჟვარდთა, ვარსკვლავთა სიმაღლე, სიმაღლე ზამბახის და სამუდამოდ იქ დაივანა. ქარი კი ტიროდა, კვდებოდა ქარი....

დღეს მისი ლექსი, ნატიფი და ჰაეროვანი, ანდრომედას ნისლეულივით იდუმალი, გალაკტიკიდან გვიგზავნის საოცარ იმპულსებს, საოცარ შეტყობინებას დიდი პოეტის მარადიული უკვდავებისა...

ოთარ ჭილაძეა

ოთარ ჭილაძის შემოქმედება ღრმა დაფიქრება ქვეყნის წარსულზე, მის აწმყოსა თუ მომავალზე, რომელზეც იგი ასეთი სევდანარევი სიყვარულით წერდა. ოთარ ჭილაძე მთელი არსებით გრძნობდა, რომ ღვთისმშობლის წილხვედომილი მისი სათაყვანებელი სამშობლო საოცრად ჰგავდა წმიდა მარიამის ერთადერთ ძეს – იესო ქრისტეს, მასავით მარადიულად ჯვარზე იყო გაკრული. ოთარ ჭილაძე ჭეშმარიტი ჭირისუფლის დარად საღბუნად ედებოდა მის სისხლმდინარე ჭრილობებს და თავის სწორუპოვარ შემოქმედებაში სწორედ იმ გზებსა და საშუალებებს ეძებდა, რომლებიც ისტორიის ანალებში ჩაკარგვისაგან გადაარჩინდა მის სათაყვანებელ მამულს.

ჩვენ სამახსოვროდ თავისი უმშვენიერესი შემოქმედებითი მემკვიდრეობა დაგვიტოვა, დაგვიტოვა, როგორც განძი და, უპირველეს ყოვლისა, როგორც გაფრთხილება, რომ არავის არ დავანებოთ საჯიჯგნად საქართველო – ამაყი, ქედუხრელი, ერთან და ბერთან მართალი ქართველების საუფლო.

ასეთი კაცები ცოტალა შემორჩა საქართველოს. კაცები, რომლებსაც ქუჩაში მოკლული ბებერი ძაღლის დატირება შეუძლიათ, რადგანაც ეს საზარელი აქტი მათთვის კაცთა ერთგულების დასჯას ნააგავს... კაცები, რომლებიც გაზაფხულივით ივსებიან შემოდგომის მშვენიერი სევდით... კაცები, თოლიებს რომ ჰგვანან, დალილსა და დანაღვლიანებულ თოლიებს, ზღვის უკიდევანობაში გამომწყვდეულთ... კაცები, რომლებსაც პაპის დაკოჟრილი და ნაჯაფარი ხელისგული საქართველოს რუკას აგონებთ, დაჩეხილსა და დამცრობილ რუკას...

თავადაც სამშობლოს ნააგავს. თითოეული ღარი, თითოეული ნაოჭი მის სახეზე იმ უბედურებისა და უსამართლობის შედეგია, რაც ჩვენს თავზე ნისქვილის დოლაბივით დატრიალებულა.

მაინც ღირსებითა და პატიოსნებით სავსე დააბიჯებს სათაყვანებელ მამულში, ამაყია და ქედუხრელი, ვერავინ შეატყობს, რამე თუ უჭირს, იმიტომ, რომ გულის ფიცარზე აქვს აღბეჭდილი, რომ პოეტს მის ბეჩავ სამშობლოზე უკეთ ცხოვრების უფლება არ აქვს.

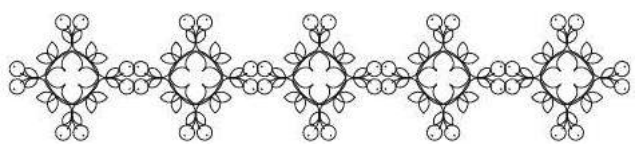
თემურ ლანჩავაა

თემურაზ ლანჩავამ კარგად იცის, რომ იმათი ჯიშისაა, ვინც სიტყვის სრა-სასახლეებს, ეკლესიებსა და ტაძრებს აგებს და თუ ცხოვრობს, სიტყვასთან ჭიდილში ცხოვრობს, სიტყვაა მისი სიხარულიცა და ტკივილიც, მისი მალამო და საღბუნი, სიტყვასთან, უფლის ხელისგულზე ნანინავებ სიტყვასთან ერთად გლოვობს წუთისოფლის გაუტანლობას.

ისიც იცის, თანაც კარგად იცის, რომ პოეტი თუ ვინმეს უნდა ჰგავდეს, მხოლოდ საკუთარ თავს უნდა ჰგავდეს, საკუთარი ვნებების, საკუთარი ზმანებების საუფლოში უნდა მეფობდეს მორჭმით...

მართალი უნდა იყოს ერთან თუ ბერთან, მაგრამ, უპირველეს ყოვლისა, საკუთარ თავთან, რომელსაც ვერ მოატყუებს, ვერსად დაემალება, ვერსად წაუვა...

მისი ადგილი იმ კაცების გვერდითაა, რომელთა ალალ ქედზე გადადის ამქვეყნიური ჭირ-ვარამი, იმათ გვერდითაა, ვისაც ოქროდ უღირს დილის ცვარ-ნამი, ვისაც ზეციდან ჩამოთოვილი სევდითა აქვს სული სავსე და ეს სევდა გუდასავით გადაკიდებული დააქვს მუდამ.

მერი

ზაალიშვილი

საქართველოს დამსახურებული
ჟურნალისტი
იყალთოს საპატიო მოქალაქე

ქ
ე
ნ
ე
ც
ი
ა
ქ
ე
ნ
ე
ც
ი
ა
ქ
ე

წერილებს თეატრზე მალე მოჰყვა მისი გასაოცრად
შთაბნელებული გამოხმაურებები თანამედროვე ქართული
მწერლობის დიდებული წარმომადგენლის, ჩვენი სავა-
მასო თანაქალაქელის ზაირა არსენიშვილის შესანიშნავ
წიგნებზე, მის გახმაურებულ რომანებზე... შემდეგ თა-
ვისი ნაკლომევით ქალაქის თუ ქვეყნის კულტურული
წხოვრებიდან, სხვადასხვა უანრში დანერილი მშვენიერი
წერილებით უსრნალი „ოლე“ დაგვიმშვენა, მერე რესპუბ-
ლიკურ უსრნალ-გაზეთებში გადაინაწვლა...

მ. ზაალიშვილი

ქ
ე
ნ
ე
ც
ი
ა
ქ
ე
ნ
ე
ც
ი
ა
ქ
ე
ნ
ე
ც
ი
ა
ქ
ე

არ დავიწყებინა...

ღია წერილი ჟურნალ „ოლეს“ რედაქციას დიდი ქართველი კინორეჟისორის ელდარ შენგელაიას კინოგ-
მირის მიზაძვით – ჩემო სამშობლო, მე უკვდავი ვარ და მიჩუქნია ეს უკვდავება შენთვისო, – რომ ბრძანებს!..

ნანული კუპატაძე მე აღმოვაჩინე ჩემი გაზე-
თისათვის, როგორც თეატრალური მიმოძილველი,
როგორც ჩვენი თელავქალაქის კულტურული ცხ-
ოვრების მშვენიერი ქორონიკოსი, წიგნის რეცენზი-
ენტი თუ კიდევ ბევრი საინტერესო წერილის ავტო-
რი, მაგრამ თურმე ძალიან საინტერესო მწერალი
ქალბატონისათვის ამიღებინებია კალამი ხელში და
მიჩუქნია თელაველ მწერალთა გაერთიანებისათ-
ვის მწერალი ნანული კუპატაძე და მისი მშვენიერი
წიგნი ორიგინალური სათაურით „ფიქრი/ნ/ანული“
და მცირე პროზის ნამდვილი შედეგები ამ წიგნიდან:

ოჯახი – ჩემი ციხესიმაგრე

„როგორც საქართველოს პატრიარქი, უწმინდე-
სი და უნეტარესი ილია II გვმოდღვრავს, ოჯახის
თავკაცი არის მამა, მამაკაცი, ხოლო ოჯახის სწმინ-
დის სახე – დედა, დედაკაცი. ...და ჩემი ოჯახის ეს
თავკაცი დილაუთენია მიდის აღზევანს; მე კი კერი-
ასთან ვზივარ და კოჭობს ვათუხთუხებ, თან დაფრ-
თიანებული შვილებისათვის წინდებსა ვქსოვ და გუ-
ლის ფანცქალით ველოდები სატელეფონო ზარებს
მათი ოჯახებიდან – ჩვენი ოჯახის ფილიალებიდან,
რაც ჩემი ოჯახის ელექსირი და მალამოა.“

სანამ კაცი არ დაბრუნდება, ჩემი შეჭამანდი
უმარილო და უგემურია, მაგრამ როგორც კი კარს
შემოხსნის და მარილს მოიტანს ბროლსაო, ყვე-
ლაფერი გაცოცხლდება, ბუხარი გამხიარულდება,
კოჭობიც სიხარულით ათუხთუხდება; მეც მარჯვე-
და მაქვს მომარაგებული ნაირ-ნაირი სუნელები და
ისე შევკმაზავ შეჭამანდს, რომ თითებს ჩაიკვნეთ;
თანაც ისეთ სურნელს გამოსცემს, რომ ბუზი ბალ-
დადიდან მოფრინდება. მაშინ უნდა ნახოთ ბუხრის
აგიზგიზება და ოჯახის მხიარულება, როცა ახ-
ლობლები და მეგობრები გვეწვევიან.

ახალბედა დიასახლისებს ვურჩევ: არ გამოილ-
იოთ ოჯახში თაფლი და შარბათი, ტკბილი სიტყვა

ნანული კუპატაძე

და თბილი გული, თუ გინდათ, რომ თქვენი ბუხარი
ნიადაგ გიზგიზებდეს და ოჯახის კოჭობი გემრიე-
ლად თუხთუხებდეს.

მარილზე კი ოჯახის თავკაცი იზრუნებს.“

სიყვარულით

თქვენი ნანული კუპატაძე

ამბავი კი ნანული კუპატაძის მწერლად აღმო-
ჩენისა ასე დაინყო:

მოვდივართ თელავის თეატრის პრემიერიდან

და მოვლაპარაკობთ... მე შენ გეტყვი, არა გვაქვს სალაპარაკო დიდი ისტორიის თელავის თეატრის, მისი მსოფლიოში განუმეორებელი მანაბელის ლეგენდარულ დასით თუ არაერთი საქვეყნოდ განთქმული რეჟისორითა და მსახიობებით, არ გვანებივრებს თეატრზე შეყვარებულ მაყურებელს ერთმანეთზე უკეთესი სპექტაკლებით, თეატრალური სამყაროს სიხალისებით, რეჟისორული მიგნებებითა თუ სცენიურ გამართა გაცოცხლების დიდოსტატობით!..

ჰოდა, მოვდივართ პრემიერიდან და მოვლაპარაკობთ. უფრო სწორად, ნაწილი ლაპარაკობს, ჩვენი მეგობარი ნაწილი კუპატაძე; მე და ცირა – ქალბატონი ცირა აფციაური ვუსმენთ მის შთამბეჭდავ, სიყვარულით და პროფესიონალის მიგნებებით სავსე საუბარს სპექტაკლზე, მსახიობებზე, მხატვრობაზე, რეჟისორულ ხელნერაზე და თეატრზე, საერთოდ!..

ყურნალისტები და მითუმეტეს რედაქტორები (მე მაშინ თელავის ტრადიციული გაზეთის „ალაზნის განთიადის“, შემდეგ „თელავის მოამბის“ რედაქტორი ვიყავი.) ხომ ერთგვარი მომხვეჭელობის ნიჭით გამოვიჩინეთ – როგორც კი შევამჩნევთ ვინმეს, რომ წერის ნიჭი აქვს, ეგრევე იღვიძებს მომხვეჭელობის ინსტიქტი და ვცდილობთ აუცილებლად მოვიზიდოთ, საგაზეთო საქმიანობაში ჩავაბათ! წერა ხომ გასაოცარი ფენომენია და თუ ეს ნიჭი დაგამადა ბუნებამ, აუცილებლად უნდა წერო კიდევ. თანაც, გაზეთს ხომ ხატავს და ხატავს ავტორთა სიმრავლე, წერის მრავალფეროვნება! ჰოდა, ვუსმენ ჩვენი თეატრის პრემიერაზე ნაწილის შთამბეჭდავ საუბარს და მოხიბლული ვეკითხები:

– ნანიკო, რასაც ახლა ლაპარაკობ, შეგიძლია დაწერო მეთქი?! – რასაკვირველიაო, – მეუბნება ნაწილი და მეორე დღეს უკვე მაქვს არაჩვეულებრივი წერილი ნაწილი კუპატაძისა ჩვენი საყვარელი თეატრის, მისი ნიჭიერი შემოქმედებითი კოლექტივის მორიგი წარმატების შესახებ.

რეცენზირება რთული საქმეა, და მას თავისი პროფესიონალები ჰყავს, მაგრამ რაიონულ გაზეთებს პროფესიონალი რეცენზენტები არ გვანებივრებდნენ თავისი ნახელავ-ნაზრევით. ამიტომ ჩვენ ჩვენი შესაძლებლობებით ვცდილობდით შევხმინებოდით დიდი, განუმეორებელი ისტორიის ჩვენს საყვარელ თეატრს ერეკლეს „ეზოსის თეატრიდან“ რომ მოუყვება გზას და ნაწილი კუპატაძეც ნამდვილად შესაშური ერთგულებითა და ოსტატობით უძღვებოდა ამ რთულ უბანს ჩვენს გაზეთში წლების მანძილზე.

წერილებს თეატრზე მალე მოჰყვა მისი გასაოცრად შთამბეჭდავი გამომხატურებები თანამედროვე ქართული მწერლობის დიდებული წარმომადგენლის, ჩვენი საამაყო თანაქალაქელის ზაირა არსენიშვილის შესანიშნავ ნიგნებზე, მის გახმაურებულ რომანებზე... შემდეგ თავისი ნაკალმევით ქალაქის თუ ქვეყნის კულტურული ცხოვრებიდან, სხვადასხვა ჟანრში დაწერილი მშვენიერი წერილებით

ყურნალი „ოლე“ დაგვიმშვენა, მერე რესპუბლიკურ ყურნალ-გაზეთებში გადაინაცვლა... განსაკუთრებით ხშირად იბეჭდებოდა თამაზ ნივნივასის „ლიტერატურულ საქართველოში“ და ქართველი საზოგადოებისათვის საყვარელ ამ გაზეთს ნაწილი კუპატაძის ნაკალმევიც სძენდა თავის განუმეორებელ ხიბლს.

ამ ცოტა ხნის წინ ნაწილი კუპატაძისა და როინ ჭიკაძის ტრადიციულ ოჯახში, სადაც ყოველთვის ისმის ჩვენი სამეფო ქალაქის ფეხისხმა, სადაც დაუთვლელ ადამიანს – ჩვენს თანამემამულეს თუ სტუმარს სხვა ქვეყნიდან დაუგემოვნებია ადამიანურ ურთიერთობათა ნაყოფი ტკბილი და ცხორების საგზლად გაჰყოლია ქართული სტუმარ-მასპინძლობის ხიბლი, – ისევე დაგვიძახეს, ისევე შევიკრიბეთ ჩვენი რწმენით მორიგ, ტრადიციულ თავშეყრაზე! მაგრამ არა, ბატონებო, არა! წინ თურმე დიდი, სხვა ჟანრის შეხვედრა-სიამოვნება გველოდა: – ნანიკოს და ბატონი როინის მშვენიერ ქალიშვილებს ნინოს და მაგდას შეუკრებიათ სხვადასხვა ყურნალ-გაზეთებში გამოქვეყნებული თუ გამოუქვეყნებელი დედის ნაკალმევი და ნიგნად აუკინდავთ მშვენიერი, ორიგინალური სათაურით – „ფიქრი/ნ/ანული“...

ამ ადგილზე შევჩერდი, ველარ ვავაგრძელებ წერა, რადგან ნიგნის რედაქტორის – ცნობილი მეცნიერის და საზოგადო მოღვაწის გიორგი გოგოლაშვილის შესანიშნავი წინასიტყვაობა მიწოდდა მომეშველიებინა. მაგრამ აღმოჩნდა, რომ სახლში ერთი ნიგნიც აღარა მაქვს, სულ გამიჩუქებია. გასაყიდად ნიგნი ოჯახს არ გამოუტანია, სულ საჩუქრებად მოგვიძღვნეს ნაცნობ-მეგობრებს.

თელავის, თელაველების სიყვარულით დაწერილმა ამ ნიგნმა ბევრი, ძალიან ბევრი დააინტერესა და ვინც ქალბატონ ნაწილის და ბატონ როინს ვერ უბედავდნენ ნიგნის თხოვნას, მე მირეკავდნენ: – სად, როგორ მოვინაგროთ ეს ნიგნიო!.. მეც ვჩუქნიდი და ვჩუქნიდი ამ სიამოვნებას ჩემს თანაქალაქელებს და როცა დამჭირდა, აღმოჩნდა, რომ ერთიც აღარა მაქვს სახლში. არადა, ბატონი გიორგი გოგოლაშვილის არაჩვეულებრივი წინასიტყვაობის გარეშე ველარ ვავაგრძელებ წერას და ცირას ვურეკავ – შენც ჩემსავით ყველა ნიგნი თუ არ გაგიჩუქებია, მათხოვე ნაწილის „ფიქრიანული“ გიორგი გოგოლაშვილის წინასიტყვაობა მჭირდება აუცილებლად მეთქი. აღარ მიწოდდა ქალბატონი ნაწილისათვის ან ბატონი როინისათვის მეთხოვა ნიგნი, მოულოდნელად გვინდოდა ნაკითხა ჩვენი წერილი ყურნალ „ოლეში“ (აბა „თელავის მოამბე“ აღარ გამოდის და!)

სამწუხაროდ, ძალიან, ძალიან, სამწუხაროდ წერილს ველარ ვავაგრძელებ, რადგან სრულიად მოულოდნელად, მონმენდილ ცაზე სამინელ გაელვებასა და ჭექა-ქუხილივით დაგვატყდა თავზე დიდი ტკივილი – ნანიკო აღარ გვყავს!..

მართალია, ტრადიციულ საოჯახო შეკრებებზე

ბევრი ვესიყვარულეთ მშვენიერი წიგნის ავტორსაც, ქვეყნის ნამდვილ ფორპოსტს – ქართულ ოჯახს, მათ არაჩვეულებრივ ქალიშვილებს – ნინოს და მაგდას, მათ ოჯახებს... იყო შემოქმედებითი ტკობა-დაფასების ძალიან, ძალიან შთაბეჭდავი დღე, მაგრამ უურნალ „ოლედან“ (კიდევ ერთხელ გულისტკივილით გაზეთი „თელავის მოამბე“ აღარ გამოდის“ და...) გვინდოდა შევხვნიანბოდით, მოვფერებოდით მშვენიერი წიგნის ავტორსაც და მის სულისჩამდგმელებსაც.

სამწუხაროდ, აღარ დაგვცალდა...

ახლა, ქალბატონი ნანული კუპატაძის გარდაცვალებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ, ცირა ისევ იხსენებს ჩვენს დანყებულ წერილს ნანული კუპატაძის მშვენიერ წიგნზე: – „ჯარისკაცის მამადან“ ხომ გახსოვს – კარგი მუსიკის მოსმენა ძილშიც შეიძლება და მაგულიანებს დავასრულო წერილი...

მეც ვაგრძელებ წერილს...

ბატონი გიორგი გოგოლაშვილის წინასიტყვაობაზე შევჩერდით. იქიდან გადაგრძელოთ:

„ – ნუ გაიკვირვებთ: – ბრძანებს ბატონი გიორგი – ამ წიგნის ავტორი, ქალბატონი ნანული კუპატაძე, ბიოლოგია (მიკრობიოლოგი); მაღალი რანგის პროფესიონალი! სამეცნიერო ხარისხი დიდი წარმატებით დაიცვა (ლევინის მიკრობიოლოგიაში) კარგა ხნის წინათ იმპერიის ცენტრში (მოსკოვში)... მერე დიდხანს მსახურობდა (თუმცა მანამდეც) მეღვინეობა-მევენახეობის სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტის თელავის ფილიალში... უმაღლეს სასწავლებელში ლექციებს კითხულობდა გენეტიკაში... მერე და მერე ოჯახმა მეტი დრო მოითხოვა და...

მაგრამ ამ წიგნში ვერ შეხვდებით საუბარს ბიოლოგიაზე; არც მიკრობიოლოგიის დარგში ქალბატონი ნანულის მიერ შექმნილი სამეცნიერო ნაშრომები იბეჭდება აქ... (თუმცა მეღვინეობას „ხარკს იმით უხდის“, რომ ქართული სუფრის შესახებ საინტერესო წერილებს გვთავაზობს...)

ქალბატონი ნანულისათვის პირველი დიდი სკოლა მისი მამისეული ოჯახი იყო; ცნობილი მსახიობის, თელავის თეატრის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, ალექსი კუპატაძის ოჯახში მიიღო სწორედ „თეატრალური განათლება“... კულისებში ვიზრდებოდით, იტყვის და კულისებიდან დანახული და აღქმული თეატრალური ცხოვრება რომ სხვაა, ნაღდი და ღრმა, ამ წიგნიდანაც ჩანს!.. ჩვენ გვესაუბრება და თავის შთაბეჭდილებებს, შეხედულებებს, სურვილებს გვიზიარებს ნიჭიერი თეატრმცოდნე, ნაღდი პროფესიონალი!..

დიახ, ამ წიგნში გვესაუბრება „თვითნასწავლი“ თეატრმცოდნე და „თვითნასწავლი“ ლიტერატურათმცოდნე; „თვითნასწავლი“ პოლიტიკოსი... ეს ტერმინი არსებობს, თორემ „თვითნასწავლობა“

უხერხულიც კი არის ასეთ მაღალპროფესიონალურ მსჯელობასთან...

ვთქვი, ლიტერატურათმცოდნე-მეთქი... ქალბატონი ნანულის მეუღლე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი როინ ჭიკაძე, ხუმრობით სწერდა ერთ-ერთ რედაქტორს, „ცოლი გამიფილოლოგდაო“... და არ იყო ეს შემთხვევითი: მთელი შეგნებული ცხოვრება ფილოლოგების წრეში მოუხდა ტრიალი...

ჩემი პირველი სტუმრობა ამ ოჯახში ორმოციოდე წლის წინ მაშინ მოხდა, როცა სუფრას აკადემიკოსი შოთა ძიძიგური თამადაობდა; სუფრას უსხდნენ აკადემიკოსები ქეთევან ლომთათიძე, ივანე გიგინეიშვილი და მრავალი საქვეყნოდ ცნობილი პროფესორი... ეს არ იყო რიგითი ლხინის სუფრა – ეს იყო გაგრძელება იმ დაძაბული სამეცნიერო დღისა, სამეცნიერო ფორუმისა, თელავის უმაღლესმა სასწავლებელმა რომ უმასპინძლა... ჰოდა, ამგვარი სტუმრობების, საქმიანი შეხვედრების, დისკუსიების მასპინძელი ქალბატონი ნანული ხშირად ყოფილა... სწორედ ეს იყო ის ფილოლოგიური გარემო, რამაც „გააფილოლოგა“ ნანული კუპატაძე... თუმცა მხოლოდ ეს „გარემოებები“ არაა მიზეზი იმისა, რომ წიგნი ასეთი საინტერესოა; როგორც პოეტი იტყოდა, „ნიჭი, ძამიკო, ნიჭი“!!!! ნიჭიერება, განათლება, ორიგინალური ხედვა წერის მაღალი კულტურა ყოველ წვრილმანში ჩანს...

ქალბატონი ნანული ღიმილით, სიკეთით სავსე თვალებით ხედავს სპექტაკლს, კითხულობს წიგნს და გვიზიარებს შთაბეჭდილებას... იქაც კი, როცა რაღაც არ მოსწონს, მისხალ ღვარძლსა და უსიამოვნო გამოხედვას ვერ დაიჭერს მკითხველი; თანაგრძნობითა და დანანებით საუბრობს ნაკლზეც... დიახ, ქალბატონი ნანული გვასწავლის – ასე უნდა გიყვარდეს თეატრი, წიგნი, მოყვასი... სამშობლო, მშობლიური ქალაქი...

მოკლედ: აქ დავსვამ წერტილს, თორემ ვხედავ, მიჭირს გაჩერება... ჯობია, ქალბატონ ნანულის მოვუსმინოთ“...

გიორგი გოგოლაშვილი

ჩვენც აქ დავსვამთ წერტილს!

მანამდე კი, მანამ ეს წერილი „ოლეში“ დაიბეჭდება, ხელნაწერით მივდივართ ხოლმე ჩვენს ნანიკოსთან, რომელიც თავისი ღვთაებრივი სიცილით ისევ ისე გვეგებება, ისევ ისე ვსაუბრობთ ოჯახზე, სამშობლოზე, მის წარსულზე, აწმყოზე, მომავალზე... სულს მოვითქვამთ ხოლმე უთვალავი პრობლემებით სავსე ყოველდღიურობით დაღლილნი და ისევ ავივსებით ხოლმე ნანიკოსთან ურთიერთობის სილამაზით!..

ხო, სიცოცხლე გრძელდება!

მამუკა
ვაშაკიძე

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ე
რ
ე
ტ
ა
შ
ი
ა
ნ
ა
მ
ე
რ
ე
ტ
ა
შ
ი

ამ ხალხს (თანამდებობის პირები ჰყავდა მხედველობაში) გინდა ურჩიე, გინდა – არა, მაინც თავისას ერეკებოდნენ, ამათთან სხვაწინააღმდეგარა დალოპარაკება საჭიროო და... ერთ-ერთი ძლიერი ეკონომიკური მიმოხილველი ოთარ ხუციშვილი პარალელურად მეორე სფეროსავე შეეჭვიდა, ერთობ რთულსა და როგორც იტყვიან „სახანაშალოს“ – თავისი კალამი სარკაზმ-იუმორ-ფელეტონის ქვაზე ალესა და დაინსო... დაინსო, მაგრამ რა დაინსო. ქართული ჟურნალისტიკაში შემოვიდა ახალი ჟურნალისტი, იუმორითა და პირდაპირობით, „მწარე ენით“ და ქილიკით, ფილოსოფიითა და რბოვრებისეული გამოწვდილობით, მოყვარეს პირში უძრახეს პრინციპით, მისი უდიდებულესობა ოტია ჩართოლანი...

მ. ვაშაკიძე

ო
ლ
ა
ნ
ა
მ
ე
რ
ე
ტ
ა
შ
ი
ა
ნ
ა
მ
ე
რ
ე
ტ
ა
შ
ი

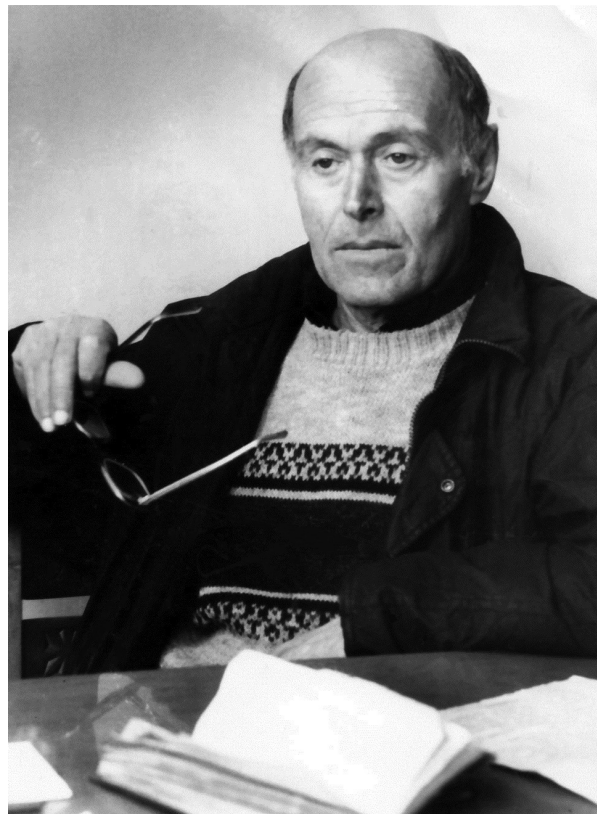
ლიბილით მეგრძოლი კალმოსანი

შტრიხები მეგობარი კოლეგის პორტრეტისთვის

ოცდაათი წლის წინათ გადავინაცვლებ...

ეს ის დროა, როდესაც ეროვნულმა სიომ იქარბუქა და სასიამოვნო სიგრილესთან და გამოფხიზლებასთან ერთად გრიგალივით გადაუარა საქართველოს. სოკობივით მომრავლებულ პარტიებსა და დაჯგუფებებს (როგორც ქართველებს გვჩვევია) არა მარტო თავთავიანთი დროშები, ემბლემები, გერბები, ჰიმნები ჰქონდათ, არამედ თავიანთი შიდაპარტიული გაზეთებიც – ზოგი სერიოზული, ზოგი არაფრის მთქმელი, მაგრამ სოლიდური სისქე-სიდიდისა, ზოგიც პროკლამაციასავით ციცქნა. სწორედ ამ დროს ქართული პრესის ცნობილ და მრავალწლიანი გამოცდილების ჟურნალ-გაზეთებს შეემატა ყოველკვირეული გაზეთი „რესპუბლიკა“, რომელშიც სრულიად ახალგაზრდამ (გულახდილად რომ ვთქვა, ამ სფეროში გამოუცდილმა), ყოველგვარი პროტექციისა და საგამოცდო ვადარეკომენდაციების გარეშე დავინწყე მუშაობა გაზეთის გამომშვებად, მაგრამ თავდაპირველად შიკრიკობამ მომინია. გაზეთი ოფიციალურად საქართველოს მინისტრთა საბჭოს ორგანოდ ითვლებოდა, რედაქციაც ახლანდელი პარლამენტის ბოლო სართულზე, უფანჯრებო სხდომათა დარბაზში გვექონდა მონყობილი და დღეში რამდენჯერმე მიხდებოდა მაშინდელი „ლენინის მოედნიდან“ ლენინის ქუჩის დასაწყისში, ვერაზე მდებარე გამომცემლობაში (შემდგომში გამომცემლობა „სამშობლო“ და ახლა სასტუმრო „სტამბა“) მასალების წალევა და იქედან უკვე გამზადებული ანაწყობების წამოღება.

შეიძლება ვინმეს ზედმეტად მოეჩვენოს ჩემს მიერ ჩამოთვლილი იმდროინდელი ქართული ჟურნალისტიკის მეტრების გვარების ჩამოთვლა, მაგრამ ამ მოგონება-მოფერების მთავარი გმირისთვის მათი გახსენება დიდი სიყვარულისა და სითბოს გამოხატულება იქნება, რადგან ისინი მისი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი არიან. ბატონი ჯემალ ნინუა, გაზეთის მთავარი რედაქტორი, არმაზ სანებლიძე, რუსლან რუსია, გივი თევზაძე, კოტე ინანიშვილი, კოტე გურგენი-

ოთარ ხუციშვილი

ძე, ელგუჯა ბერიშვილი, ვალიკო სიმონიშვილი, თამაზ სულაძე, ვახტანგ ნადირაძე, კახა სიხარულიძე, გალინა ხარებაშვილი, შოთა მაჭარაშვილი, გელა შაიშველაშვილი, მაყვალა ინასარიძე, ციციბო მჭედლიშვილი, ფერიდე ბინაძე, ნათელა თუთისანი. აი, ასეთ პროფესიონალებთან მომინია მუშაობის დაწყებამ. ბევრის გვარ-სახელი მხოლოდ გაზეთებიდან და ტელევიზიიდან იყო ჩემთვის ცნობილი.

სწორედ იმ დღიდან გავიცანი, დავუახლოვედი, დავმეგობრდი და დღემდე ვაგრძელებთ მეგობრო-

ბასა და იმ მაღლიან ტრადიციაზე დამყარებულ ურთიერთობას, რომელსაც უფროს-უმცროსობა ჰქვია, მე და ჩემი ივანიჩი, საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, საქართველოს ჟურნალისტიკა შემოქმედებითი კავშირისა და საქართველოს მწერალთა შემოქმედებითი კავშირის წევრი, ჟურნალისტიკაში სხვადასხვა პრესტიჟული პრემიების ლაურეატი, დიდი ოჯახის მამა, პაპა და უზარმაზარი სამეგობროს გული და სული, პირდაპირი, უკომპრომისო, ალალი, დიდი დარდისა და სიხარულის მატარებელი კაცი ოთარ ხუციშვილი.

ზემოთ ჩამოთვლილ თანამშრომელთაგან ბევრი ნაადრევად გარდავეცვალა, ბევრმა სხვადასხვა გაზეთებში დაიწყო მუშაობა, ბევრმაც პროფესია შეიცვალა, გადავიტანეთ თბილისისა და აფხაზეთის, ორჯერ სამაჩაბლოს ომი, ბევრი უბედურებაც ვნახეთ, გამოგვიშვეს გამომცემლობის შენობიდან, შეჩერდა გაზეთი, მაგრამ დარჩენილებს ერთმანეთის სიყვარული, პატივისცემა და ერთგულება არ დაგვიკარგავს. ეს თითოეული ჩვენთაგანის დამსახურებაც არის და თუ დამსახურებაზეა საუბარი, ლომის წილი ივანიჩსაც უძევს. როდესაც წლების შემდეგ უმუშევრად დარჩენილი გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკის“ მთავარმა რედაქტორმა არმაზ სანებლიძემ თავისთან მიმინვია, პირველი რეკომენდაცია ივანიჩმა გამინია – თავისი მშობლიური, კახური სიდიწვითა და კახურივე კილოთი დაასკვნა სეფე-თათბირზე – ეგა, ისეთი ბიჭია, არ გილაღატებსო... თანაც დიდი ხანია, ვიცნობთ ერთმანეთსაო.

მისი სიტყვაც ერთ-ერთი გადამწყვეტი იყო.

მისი სიტყვა გადამწყვეტი იყო თავის დროზე ჩემი ჟურნალისტიკა კავშირში მიღების დროსაც.

მისი სიტყვა გადამწყვეტი იყო ჩემი მწერალთა კავშირში განვერიანების დროსაც...

მისი სიტყვა გადამწყვეტი იყო ჩემი შემდგომი წინსვლების დროსაც...

რატომ?

აფასებენ ოთარ ხუციშვილს, ჯერ როგორც პროფესიონალს, საქმის დიდ მცოდნეს, აფასებენ როგორც ობიექტურ პიროვნებას და აფასებენ და სჯერათ მისი, როგორც კაცისა.

ახლა, როდესაც ოთხმოცს კარგა ხანს გადაცილებული ჩემი მეგობარი თანამედროვე ცხოვრების რიტმს აჰყვას და „ონლაინრეჟიმში“ გვეთანამშრომლებს, კვირაში ორჯერ მაინც დამირეკავს, მიკითხვ-მოკითხვის შემდეგ დაამატებს – რაღაც გამოგიგზავნე და...

– ვნახე, ივანიჩი...

– ჰო, აბა მიხედ, თუ ვარგა... – სიტყვას ვანყვეტინებ.

– ხვალ დილით ჯიხურში ჩადი ივანიჩი.

თავდაცვ კარგად იცის, „თუ ვარგა...“ ზედმეტია, ვარგა და მერე როგორ. კითხულობ და გგონია ეს დაუღლებელი კაცი, ახლა რომ ცათამბჟენში თითქმის ბოლო სართულზე მოუწია ცხოვრებამ, ცაში კი არა, მართლაც საქართველოს ყველა კუთხე-კუნჭულში დაფუსფუსებს. ზეპირად იცის, რა უჭირთ დასავლეთსა თუ აღმოსავლეთში, ზეპირად იცის, რას იტყუებიან

პარლამენტში, რის გაკეთება ძალუძთ და რისი ვერა, ან არა. ზეპირად იცის, რომელი თანამდებობის პირი რითი სუნთქავს, რისი შნო აქვს. იცის ივანიჩმა, იცის იმიტომ, რომ ცხოვრება აქვს გამოვლილი, იცოდა და ახლაც იცის, როდესაც რესპონდენტი ერთს ეუბნება და იცის გულში რას ფიქრობს. ივანიჩს ვერ გამოაპარებ.

ოთარ ხუციშვილი პროფესიით ფილოსოფოსია. ეს ცოტა მოგვიანებით გავიგე, ისევე მისგან. საუბრისას ნამოსცდა – ამ ხალხს, ფილოსოფოსობა ტრაქტატების და ტომეულების წერა ჰგონიათ, ფილოსოფოსობა ცხოვრებაა – გაიხედე, ჩანვდი რა ხდება, ამაზე კარგი ფილოსოფია სად უნდა ეძებო, ყველაფერი ხელისგულზე გიდევეს მზამზარეულიო. თქვა და...

თქვა და... დაიწყო ივანიჩმა.

ამ ხალხს (თანამდებობის პირები ჰყავდა მხედველობაში) გინდა ურჩიე, გინდა – არა, მაინც თავისას ერეკებიან, ამათთან სხვანაირადაა დღლაპარაკება საჭიროო და... ერთ-ერთი ძლიერი ეკონომიკური მიმომხილველი ოთარ ხუციშვილი პარალელურად მეორე სფეროსაც შეეჭიდა, ერთობ რთულსა და როგორც იტყვიან „სახათაბალოს“ – თავისი კალამი სარკაზმი-იუმორ-ფელეტონის ქვაზე ალესა და დაიწყო... დაიწყო, მაგრამ რა დაიწყო. ქართულ ჟურნალისტიკაში შემოვიდა ახალი ჟურნალისტი, იუმორითა და პირდაპირობით, „მწარე ენითა“ და ქილიკით, ფილოსოფიითა და ცხოვრებისეული გამოცდილებით, მოყვარეს პირში უძრახეს პრინციპით, მისი უდიდებულესობა ოტია ჩართოლანი (მოგვიანებით ბატონმა ოთარმა რამდენიმე მოზრდილი კრებულიც გამოსცა თავისი ფელეტონებისა და ძალზედ საინტერესო ნიგნებიც მართლაც მკითხველისთვის ახლობელი გახდა).

ყველას ეცოდინება, ვინც „საქართველოს რესპუბლიკის“ მკითხველია, ოტია ჩართოლანის გასული საუკუნის მინურულიდან დღევანდლამდე ჩანერილ-გაგონილ დამუშავებული ქალაქ-სოფლური მონარული ამბები. პირველი გმირი ბატონი ერბონონაშვილი გახლდათ, თავისი „ორიგინალური რჩევებითა“ და სიტყვა-პასუხით. ხალხიც ბევრს ხარხარებდა და ჩვენც ვმხიარულობდით ერბონონაშვილის ფილოსოფიაზე, მანამ, სანამ რედაქციაში ერთი პატივცემული პიროვნება არ გვესტუმრა და ბატონი ოტია ჩართოლანი არ იკითხა. გაცეცხლებული იყო კაცი – სულ ორიოდე ოჯახი ერბონონაშვილები ვცხოვრობთ საქართველოში და რალა ჩემი გვარი აირჩია საქილიკოდ ჩართოლანმაო. ბევრი უმტკიცა ბატონმა ოთარმა (სხვათა შორის გაბრაზებული მამაკაცი თურმე დიდ პატივს სცემდა ოთარ ხუციშვილის შემოქმედებას), ჩართოლანი ეს მე ვარ, ხუციშვილიო და ერბონონაშვილი ჩემს გმირს შემთხვევით მივანერე, არც ვიცოდი, ასეთი გვარი თუ იქნებოდა საქართველოში და ისიც ჩემს მშობლიურ კახეთშიო. მოლბა კაცი, ძმაო, ოდონდ ეგ გვარი შეცვალე, ბალები სკოლაში სირცხვილით არ დადიანო. ასე გადაიქცა ერბონონაშვილი ოქრონონაშვილად. დავმშვიდდით ჩვენც, ჩვენმა ივანიჩმა კი ჩვეული რისით გააგრძელა – „ხედავთ, ჩემს წერილებს სად არ

კითხულობენო“ და თავის ჩვეულ რუბრიკას „ელამ სარკეს“ ოქრონონაშვილის ცხოვრებისეული ფილოსოფიით გაუკვალა გზა. ესეც არ იკმარა, შინაურებზეც გადმოვიდა, არავინ დაგვინდო და ასე გაჩნდნენ „ელამ სარკეში“ ბენიტოები, ჭიმები, გუბაზები, გივიკოები, კურკა, ჭოპელა და ვინ მოთვლის ან ვინ გასწვდება ივანიჩის ფანტაზიას. ზოგს სწყინდა, ზოგი იცინოდა, ბევრი იმასაც ეხვეწებოდა ჩემზე დაწერე რამეო.

უცნაური ხალხი ვართ ქართველები, რაზეც იუმორით წერდა ივანიჩი, ყველამ სერიოზულად მიიღო (განსაკუთრებით მათ, ვისაც ყურად უნდა ედოთ იგავური რჩევა-დარიგებანი), თავად იქცნენ ოქრონონაშვილებად. პატარა მაგალითსაც მოვიყვან ბარემ და ამით დავამტკიცოთ, რა ძალა აქვს პროფესიონალი ჟურნალისტის კალამს. ოქრონონაშვილი ქადაგებდა – „კარგია პარლამენტში ბიზნესმენების, ფულიანების, მაქინატორების შეყვანა, აღარ მოიპარავენ და იმასაც შეინარჩუნებენ იმუნიტეტის ძალით, რაც აქამდე ხალხი უყველფიათო“. ასე ყველაფერი კარგი აგინდეთ, სანამ ივანიჩი და მისი მეგობრები ოქრონონაშვილის ფილოსოფიასა და დაკვირვებულობაზე ვხითხითებდით, აივსო პარლამენტი ბანკირებით, ბიზნესმენებით, ქურდებით, თალღითებითა და ათასი ჯურის კრიმინალებით, ამოეფარნენ პარლამენტარის

იმუნიტეტს და ცა ქუდად არ მიაჩნიათ და დედამინა ქალამნად.

მოუნია ბატონ ოთარს რუბრიკის შეცვლა – ეს რალა „ელამი სარკე“, უკვე „თითქმის ნატურდინა-აო“. ხელმოწერასთან ოტია ჩართოლანთან ერთად ჩვენი მეგობრისა და ცნობილი კარიკატურისტის ზალიკო სულაკაურის ივანიჩის მეგობრული შარვიც გაჩნდა, ხოლო ჩემი ნაცოდვილარი კარიკატურები და ჩანახატები (ბატონი ოთარის თხოვნით მის ფელეტონებს კარიკატურებით მე ვაფორმებდი), უკვე ფოტოებმა დაიკავა – რალაი ნატურაა, ნატურა იყოსო.

ცხოვრება და რეალობა ისე აითქვიფა სარკაზმსა და იუმორში, რომ ხშირად გვეშლება, ოთარ ხუციშვილი გვამუნათებს თუ ოტია ჩართოლანი. ჩემთვის კი ეს ცხოვრება ნატურაა, ნატურაში ვიცნობ ჩემს უფროს მეგობარს, უნიჭიერეს ჟურნალისტს, ფილოსოფოსს, უერთგულეს ადამიანს ოთარ ხუციშვილს, რომელიც ყოველთვის მზადაა, ხელი გაგმართოს, დაგეხმაროს, შეგეხმინოს, შეგაგულიანოს, მოგინონოს, კახური სიდარბაისლითა და სტუმარ-მასპინძლობით მოგალხინოს, გაცინოს, გაგახაროს და... საფიქრალიც მოგცეს, რომ ნაღდ „ნატურაში“ იგრძნო თავი – იცოდე, ვინცა ხარ, რადგან ელამ სარკეში არ დაინახო ცხოვრება. ზემოთ აღვნიშნე – ონლაინ რეჟიმში მუშაობს-მეთქი – ამ პანდემია-კორონამ ყველა სახლში გამოგვკეტა. ხუმრობს ივანიჩი – მე კიდევ „დარჩისახლში“ მინდოდა, ისედაც ცათამბჯენში ვარ გამოკეტილიო და თავის წერილებს შვილიშვილის ოთარ II ხუციშვილის დახმარებით გვიგზავნის. ახლა მშობლიურ კახეთშია და იქიდან გვეხმინება.

გაიხარე ჩემო ივანიჩ, ჩემო ოთარ ბატონო!

P.S. შევედი უკვე იმ ასაკში, როცა ხანდახან მოგონებების წერაც უნდა დაიწყო, ისე შენთვის. თუმცა ჩემი პროფესიის წყალობით ისეთ დიდებულ ხალხთან მქონია ურთიერთობა, სირცხვილი კი არა, დანამაულია, მათზე თუ არ დაწერ, რა თქმა უნდა, თუ წერა შეგიძლია. რამდენიმე დღის წინ ბატონი ფარნაოზ რაინაული შემეხმინა, დიდებული პოეტი და ადამიანი, მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთის“ თავმჯდომარე, ჟურნალ „ოლეს“ ერთ-ერთი რედაქტორი – იქნებ რაიმე ნოველა გამომიგზავნოთო. ვიცი ეს ჟურნალი, ვიცნობ მის მთავარ რედაქტორს ბატონ აკაკი დაუშვილს, შესანიშნავ ნოველისტსა და მთარგმნელს – არც მწერლები აკლია, არც პუბლიცისტები და არც პოეტები. შესანიშნავი ჟურნალია, რადგან ჩემს უსაყვარლეს კუთხეში – კახეთში გამოდის, დავფიქრდი და ამ კუთხის პირდაპირ და ვაჟკაც ხალხზე არაფერი მქონდა დაწერილი, გარდა ჩემი სტუდენტობისდროინდელი ჩანაწერებისა, რომელიც გრემის მთავარანგელოზისა და ქულბაქების უზნის აღდგენა-რესტავრაციას ეხებოდა. ამიტომ ჩემი უფროსი კოლეგა-მეგობარი და მასწავლებელი, ჩემი ოთარ ხუციშვილი გამახსენდა, მოფერება მომინდა და თუ ბატონი აკაკიც დასტურს იტყვის, იქნებ მისი მშობლიური კუთხიდან მომაფერებინოს „ოლეს“ ფურცლებით ივანიჩზე!

ფარნა რაინა

მსურს –
ყაყუნეთზე,
მიზისებრ, შეტევა...
სიეროვნული:
წრფელი,
ვრცელი,
ფიაფია...

სხეულში –
სული
აღარ შეტევა,
მინდა გადავწვია
ყველა –
წყვიტაფი...

ფ. რაინა

კატრენები

სიტყვარ –
ღმერთია...

სტრიქონში
მინდა ჩავსვა
ერთიან –
ამ, დედამინის
სიბრძნე, –
ყოველი...
ირწმუნონ – მნედ,
რომ...
სიტყვაც –
ღმერთია,
ადამიანი გახდეს –
ცხოველიც...
31. VII. 2020

უპირველესი,
უმთავრესი,
უზენაესი...

ქვეყნის კანონად –
გონის
ბნედა როდი უცვნიათ?!..
ვინ ნახავს –
სიბრძნეს
და... სიყვარულს, –
ფულზე აღესილს?!..
საქართველოა:
ჩემი –
დედაკონსტიტუცია, –
უპირველესიც,
უმთავრესიც,
უზენაესიც...
20. V. 2020

ნიქარა
არ ჩანს...

ბურუსში დროის, –
გლობალიზმის,
ვანამებთ –
გულ-მკლავს...
ვერ-რით მოვერგეთ:
შემოგდებულ,
შენიღებულ –
ფარჩას...
სალამურს ვუკრავ, –
ჩემს –
ჯადოსნურ სალამურს
ვუკრავ,
მაგრამ...
მშველელი, –
ჩვენი მხსნელი,
ნიქარა –
არ ჩანს...
25. III. 2020

მადლობა,
ღმერთო...

გაჭირვებაში
ჩანს სუყველა, –
ყველაზე,
უკეთ,
დღეს, სამყაროში,
ჯოჯობითი ტრიალებს, –
ერთობ...
სულმადლიანთ და
გულმადლიანთ
მზემადლი
ვუქეთ, –

რომ დაგვანახე:
ვინ –
ვინა ვართ,
მადლობა,
ღმერთო...
26. IV. 2020

არ მეგულება...

ვერ გავხდით
ჩვენი თავის
მმართველი,
გზას –
სამამულეს
ვეძებთ, –
მართლისა...
არ მეგულება
ნაღდი –
ქართველი,
რომ არ სტკიოდეს
ბედი –
ქართლისა...
27. IV. 2020

მსოფლიოს –
ახალი დევიზი...

როდის იქნება, –
აღარ იყოს:
დრო, –
წყველის,
კრულვის,
ზეობა ფულის, –
ცათა სწორთა,
ქედს

როდის დახრის?!..
„ღმერთო,
ფულიანს –
გული მიეც,
გულიანს –
ფული“, –
აი, დევიზი:
დედამინის, –
სუყველა ხალხის...
6. IV. 2020

მთელი პლანეტა, –
დედამინა
ამტკივდა –
ახლა...

რაიც კი ვიშვი –
სიყვარულის,
სიკეთის
მზეს ვდევ,
სხვებზე ფიქრი და...
სხვებზე დარდი
მნუსხავს და...
მახლავს...
თუ, –
ჯვარსგაკრული
საქართველო
მტკიოდა, –
დღემდე,
მთელი პლანეტა, –
დედამინა
ამტკივდა –
ახლა...
5. III. 2020

ნუთუ, –
ხვალაჯ,
ასე იქნება?!..

ძმობა... ერთობა –
ველარ დადგა, –
არსთა ამინდად...
უფლის მზესიბრძნე
მირაჟივით,
რატომ გვიქრება?!..
„მე“ და...
„ჩვენ“-ს შორის
მოდის
ომი –
დასაბამიდან,
დღესაც ასეა,

ნუთუ, – ხვალაჯ,
ასე იქნება?!..
20. III. 2020

ჯემარიტების
აქსიომა...

დრო გახსნის
ყველა –
იდუმალ ბოქლომს,
ავს –
ავი საქმე
განა ჩაუვლის?!..
თქმულა:
დუმილი
არისო ოქრო,
ხან, –
დუმილია –
დანაშაული...
25. IV. 2020

ჩემი – ფიქრი და...
ჩემი – განწყობი...

ჩემო – კარგო და...
ჩემო – ლამაზო,
ხან, –
ფიქრს ვამსგავსებ –
ალილოს ნიავს...
ჩემი – განცდები,
ხან, –
ჰგავს – ამაზონს,
ხან, –
ჰგავს – მისისიპს,
ხან, – ნილოსია...

არ მიყვარს,
არ მნამს...

არ მიყვარს
მთები –
უკუნეთის კუბრში
ჩარგული,
კორდი – უირმო,
კლდე – უჯიხვო,
ჭალა – უტურო...
უსიყვარულო –
სული არ მნამს
და... არც –
ჩვარგული,

ლექსი – სიტყვების:
გროვა, –
უფრო,
ფუჭი,
ფუტურო...
21. IV. 2020

სჯობს:
უნინარეს,
უაფრეს და...
უუპირველეს...

დასაბამიდან, –
რამდენია –
ჯვარცმა და...
ცოდვა?!..
მე –
ყველა მტკივა,
იმ ტკივილებს
რა დამიამებს?!..
თუ, რამ –
სწავლაა,
თუ, რამ –
სიბრძნე...
და...
თუ, რამ –
ცოდნა,
სჯობს:
სულის,
გულის
მზე ვასწავლოთ
ადამიანებს...
19. V. 2020

ყველაზე, უფრო,
ახლოს –
უფალოთან...

სულით მზიანს, რომ:
ხელი ვერ –
ახლოს, –
დროს კი,
რამდენი, მეფეც –
უბალთავს?!
მწერალი გახლავთ:
ყველაზე –
ახლოს,
ყველაზე, უფრო,
ახლოს –
უფალოთან...
15. IV. 2020

ძნელია –
ასჯერ...

დარდი, თუ:
სულზე
და... გულზე –
უფლობს,
მთლად გადანისლავს:
ასი ცის –
ას ჭერს...
ტყვიით სიკვდილზე –
მეტად და...
უფრო,
დარდით სიკვდილი
ძნელია, –
ასჯერ...
25. III. 2020

სისულელეს კი, –
არ აქვს –
საზღვარი...

უაზროს, რამდენს,
ვხედავთ –
შენაფრენს?!..
ფიქრის და...
აზრის –
დღეს გვაქვს:
სხვა ზვარი...
საზღვარი აქვსო:
ყველას,
ყველაფერს,
სისულელეს კი, –
არ აქვს –
საზღვარი...
14. IV. 2020

არა!!!..

არა!!!..

არა!!!.. და...

არა!!!..

ვერ დავეღწიეთ:
ავ დროს, –
გულქვას,
ჯურღმულს,
უკუნეთს...
ჯვარს, რაიც –
ვეცვიით
და... ვენამეთ,
უფალო,

კმარა!!!..
ხალხი – წუხს, –
ლეღავს,
ხალხი – დულს და...
ხალხი – გუგუნებს, –
ჯოჯოხეთური გზებით:
არა!!!..
არა!!!.. და...
არა!!!..
13. IV. 2020

თუ, ვინმე,
მიყვარს...

მთავარი არის –
საქმე,
მაგრამ... ღმერთია
სიტყვაც, –
სიკეთით,
სიბრძნით,
სიყვარულით –
ნადავლიანი...
თუ, რამ:
მნამს,
მხიბლავს,
მასხვიოსნებს,
თუ, ვინმე,
მიყვარს –
სულმზიანი და...
გულმზიანი
ადამიანი...
24. V. 2020

გვირგვინი...

სიცოცხლეს ხარჯავს:
ვინ –
სიკეთით...
და... ვინ კი –
ცოდვით, –
დედამინაზე –
ავიც,
კარგიც
ტრიალებს, –
ირგვლივ...
არსებობს, თურმე,
რამდენიმე გვირგვინიც, –
ოდით...
მე –
სიყვარულს
ავირჩევდი, –
მათ შორის,
გვირგვინს...
17. V. 2020

ჭრელი სამყარო...

ჭრელია, ეგზომ,
სამყარო, –
ვრცელი,
ვინ – მტრედს ჰგავს,
ვინ კი –
მტაცებელ,
ქორს ჰგავს...
უღირსი თიბავს
ღირსებას –
ცელით,
სინდისი რომ წვიმს,
იფარებს –
ქოლგას...
29. IV. 2020

რა ეშველება,

არ ვიცი...

ხალხურ კილოზე

სანამ ვუყუროთ?! –
არ ვიცი,
ქვეყნის უკუღმა
ტრიალსა?!..
ხალხს –
დაღრუბლულს და...
დანისლულს, –
მიმქრალს,
მინავლულს,
მტირალსა?!..
არც –
ყაშყაშს ვისმენთ
არწივის,
ალარც –
ბულბულის
ტიასა,
რა ეშველება,
არ ვიცი, –
ამ წუთისოფელს,
ტიალსა?!..
28. IV. 2012

ღროის ქარაგმა...

იცვლება, ზოგჯერ, –
ქვეყნად,
მზეც და...
ღროის ქარ-წვიმაც,
უნდათ:
თავისი აბატონონ –
სურვილი, –

ოღონდ...
არ გაგიკვირდეთ,
რომ მონათლონ –
კოლო არნივად,
თვითონ, თუ, ნებავთ,
მაშინ, არნივს
ნათლავენ –
კოლოდ...
30. IV. 2012

მხოლოდ:

ოჯნება?!..

ნატვრა?!..

ზლაპარი?!..

ვინ?!.. და...
ვის მისცა –
ქრთამის უფლება?!..
ვინ ძალმომრეობს –
განძით, –
ნაპარი?!..
დემოკრატიაც,
თავისუფლებაც,
მხოლოდ:
ოცნება?!..
ნატვრა?!..
ზლაპარი?!..
29. IV. 2012

არარაობა...

გულს –
სიყვარულის,
როცა –
მინვავს მზე,
სხივს ვანთებ –
სულმიც,
არა – რაობას?!..
უსიყვარულოდ –
სუნთქავს, –
მინაზე,
მე დავარქმევდი:
არარაობას...
30. IV. 2020

ახალი –

სამყარო...

დღეს გვინდა:
სიბრძნეც,
აზრიც –
მშვენი და...

ვინ – მზის
ფრაზას წერს!!!..
ვინ – მზის
ფრაზას შლის?!..
ვფიქრობ, –
სამყარო –
ახლა,
შევიდა:
სიკვდილ-სიცოცხლის –
ახალ,
ფაზაში...
30. IV. 2020

თუ, –

გადავურჩით...

როგორ გაბევერდა –
დღეს,
ძმათა ურჩი, –
ვინ –
დამსმენია,
ვინ კი –
მზვერავი?!..
ჩვენ –
ამ ჯოჯოხეთს
თუ, –
გადავურჩით,
ვერ მოგვერევა –
ქვეყნად,
ვერავინ...
31. IV. 2020

სიკვდილს, –

ქოქოლა –

ვაყარო...

სიკვდილს, –
ქოქოლა –
ვაყარო,
სულო,
მზის სხივით
აცრილო,
მივძრა და...
მოვძრა –
სამყარო,
სიკეთის ცხრილით
გავცხრილო...
28. IV. 2020

ვლოჯვ...

ბედნიერების
ვეძებთ –

გზის წყებას,
ვლოჯავ სამზუოს:
ძეთ და
ასულთა...
რალაც სამყარო,
თითქოს,
დასრულდა,
რალაც, ახალი,
უკვე,
ინყება...
29. IV. 2020

დრო განსჯის –

უფრო,

უძრატლესად...

დრო –
არვის არჩევს:
ვინ – რა ერის,
არის – რა რჯულის?..
და... განა, ის არს –
უფლის ხვითო,
ვინც ნადიმს
მართავს?!..
დრო არის:
უფრო,
ჭემმარიტი, –
ნალდი მსაჯული,
დრო განსჯის –
უფრო,
უძრატლესად, –
მტყუანს და
მართალს...
23. IV. 2020

გულით მგონია...

უსიყვარულოდ –
მიწყვი,
ვინ ფასობს?!..
ფიქრს –
მარადისი ფიქრნი
ერთვიან...
გულით მგონია –
ნატვრავ,
ძვირფასო,
სიყვარული და...
დმერთი –
ერთია...
12. IV. 2020

ყველამ ვიკმაროთ, –
თავთავისი,
რანისთვის
ვფაობთ?!..

გონებამ, გრძნობამ,
სასთუმლად, რომ –
ფიქრი დაიგის,
უსაზღვრო როა,
ზე – უჩინი,
ცოტა კი –
ჩენით...
სხვა სხეულებთან, –
ზე-კოსმოსის –
ვრცელი ტაიგის,
პანანკინტილა გახლავთ
მათთან
პლანეტა –
ჩენით...

P.S.

უფლის წყალობით,
რაც გვაქვს მიწა,
ძმაო და
დაო,
უნდა ვიკმაროთ –
თავთავისი, –
რანისთვის
ვფაობთ?!..
20. IV. 2020

ზოგჯერ...

მნამს, – ცოდნით,
ვინაც:
მოკლა – ზნე-სვაფი,
მოკლა – უკუნი,
და... ჰგავს –
მზის სიცილს...
ზოგჯერ, –
მგონია:
სოკრატესავით,
არაფერი, რომ –
ვიცი,
ის ვიცი...
24. IV. 2020

**სამოთხეა, –
სასწაულად...**

ამ მზეგანცდებს
სად ნაუვალ?! –

ზემოთ – მთა და...
აქვე – ბარი...
სამოთხეა, –
სასწაულად,
სახოტო და
საქებარი...

მიყვარს...

გულეში, ვინაც
ბინას
იკეთებს,
და... ჰგავს –
ლაჟვარდს და...
მდიდარ აისებს...
ადამიანში მიყვარს:
სიკეთე,
სიყვარული და...
სიღარბაისლე...
25. IV. 2020

დემოკრატიის

**შირმით, –
მთავარი...**

მზე –
ხალხისთვის, რომ
დაიღრუბლების,
ქრება ნათელი, –
სხივის
თალარი...
დემოკრატიის,
თავისუფლების –
შირმით,
ხვეჭაა, ახლა,
მთავარი...
25. IV. 2020

**მძულს და...
მანრისხებს...**

მძულს და...
მანრისხებს:
„ვლადიც“,
ველიკოც“, –
დათვიც,
ფოცხვერიც,
მგელიც,
მელიკოც, –
სულით და...

არსით,
მიზნით –
ბნელიკო,
სიბრძნის,
სიკეთის დღეთა
მწველიკო...
12. V. 2020

**პორტრეტი –
ორი...**

ვინ –
მერმისია, –
მარადისი,
მისანი,
მოგვი,
სიმბოლო:
სულის –
სიდიადის,
სიკეთის,
ხოლო,
ვინ კი –
ფრიალებს
და...
ფაფხურობს, –
ფუტურო –
ზოგი,
ქარია,
ბუქი,
ნაცრის მტვერის –
ტრიალი, –
მხოლოდ...

P.S.

აი, ეს არის:
პირუთენელი,
პორტრეტი –
ორი, –
და...
თქვენ განსაჯეთ, –
მართალია,
თუ –
ცრუ და...
ჭორი?...
14. V. 2020

მიყვარს...

მიყვარს კოსმოსის –
სივრცე და...
სიბრტყე,
მზისებრ: კისკისიც,
კოცნის –

სულოელური სასწაულები...

ალებიც...
არ ვეძებ –
ცრუ და...
ბჭყვიალა
სიტყვებს,
რადგან, –
ვსაუბრობ:
გულით,
თვალეებით...
4. IV. 2020

აბორგდა სისხლი, –
ველარ უძლებს –
გული და
ვენა,
წერტილი არ აქვს
ბოროტებით,
ნამს, – წაუვლები,
რა ვთქვა?!..
არ ვიცი?!..
მჭევრმეტყველი
დადუმდა –
ენა,
სავსეა –
სივრცე, –
სულელური
სასწაულებით...

P.S.

სატანას,
ემმაკს,
ქაფს ეძლევა –
დავის უფლება,
მართალს – საკანი,
ბოროტებას – თავისუფლება...
არეულია მონასტერი
და... ისე, –
ერთობ,
სასწარკვეთილს
წამომცდება:
სადა ხარ,
ღმერთო?!..
15. V. 2020

სიკვდილოზე კი მეტად...

გინახავთ? – თხანი, –
ცა-ქუდანი,

ცათა თავანი?! –
ფულურო,
ფუკი,
ჩუტი,
ბლენძი,
ბრეჩი და...
ბრეტა?!..
მძულს:
მედიდური,
ავარდნილი,
ამპარტავანი,
სიმართლე გითხრათ, –
სიკვდილოზე კი,
უფრორე,
მეტად...
14. V. 2020

მზეჩაყვალი კატრენების – ძალით, – ღიადით...

სხივსტრიქონებით
გადავხანძრე –
სულთა
წყვიდადი,
ვეცადე –
დროის ბენვის ხიდზე,
მეველო კატურად...
მზეჩაყვალი კატრენების
ძალით, –
ღიადით,
ბოსფორს,
გიბრალტარს
და... ლამანშსაც –
წამში გავცურავ...
2. V. 2020

ასე მგონია...

დრომ, მზისქვეშეთში,
გულის თვალი –
რამდენს
აუბა?!..
არ იცის ვინაც:
გრძნობის,
განცდის,
გაგების
არსი...
სიყვარულზე, რომ...
ინყებს – ზოგი:
სიტყვით

საუბარს,
ასე მგონია:
თვით, სიყვარულს
უქრება –
ფასი...
5. V. 2020

ბოლოს...

ბედნიერების –
ზე-მწვერვალზე,
თქვით, ვინ –
ავიდა?!..
ვართ –
კმაყოფილი, –
ნახევრამდეც,
თუკი,
ავივლით...
ვართ –
ჰერკულესი, –
რწმენით,
ძალით,
სავსე, –
თავიდან...
ბოლოს კი –
ვჭკნებით,
როგორც, –
მთის და...
მინდვრის –
ყვავილი...
4. V. 2020

არც, ერთი – წამი...

რა მოგვდის, ხოლმე?! –
ზე-სვლის ნაცვლად,
ვეშვებით –
რამდე?!..
ერთხელ მოვდივართ, –
უფლის ნებით,
დაო და
ძამი...
განა, სიკეთეს –
რამდენს ვთესავთ?!..
და... ვცოცხლობთ –
რამდენს?!..
არ უნდა ვკარგოთ
სიყვარულის:
არც, ერთი –
წამი...
7. IV. 2020

სიწოცხლეს ვფიწვ

სიკეთის სხივმა
უკუნი ცრიცა, –
სანუთრო არის:
ავ-კარგის ბრძოლის...
ასჯერ მკვდარია, –
სიცოცხლეს ვფიწვ,
ცოცხალი მკვდარი,
ცოცხალი მძორი...

26. IV. 2020

როგორც – სიწოცხლე

და... უკვდავება...

უბედურება –
შულის
გვჭირს ვნებით;
სიბრძნე –
სიკვდილსაც
გაუმკლავდება...
ჩვენ –
ამ პლანეტას
სიბრძნით
ვჭირდებით,
როგორც – სიცოცხლე
და... უკვდავება...

10. IV. 2020

როგორ ჩანს,

ღმერთო...

დღეს, ვინ, –
ვინ არის,
ვინ, რით,
ალავს დროს?..
შესაცნობია:
არ-რით,
არ რთული...
როგორ ჩანს,
ღმერთო,
როგორც –
არასდროს,
ვისაც –
არა აქვს:
სული, –
ქართული...

1. IV. 2020

ჭკვიანზე –

უფრო,
უჭკვიანესი...

ხამს, – ყო –
მტრისთვის,
ძვალი – უძვლესი,
ვითარ – მზემ,
სხივთა
ჭურჭლით ღამე სვი...
ქვეყნისთვის:
ბრძენი,
ბრძენზეც უბრძენსი,
ჭკვიანზე –
უფრო,
უჭკვიანესი...
28. IV. 2020

არჩევანი...

შეებაა, სადაც,
სილაღეც –
იქ დის,
ვესწრაფვი:
სულის სილაღის
მინდვრებს...
მე –
არჩევანში,
ავირჩევ –
სიკვდილს,
აფერას,
ლალატს,
და...
ჩაგვრას, –
ვიდრე...
27. IV. 2020

ვითარ –

უფალი...

სვლა: ბანარგზაზე,
ვინ თქვა –
ადვილი?!..
თან, როცა დროა:
დღეთა –
მჭუფრალი...
ასე მგონია:
შენ ხარ –
ნამდვილი, –
გულთა მხილავი,

ვითარ –
უფალი...
28. IV. 2020

ავსულო...

ზოგს უყვარს –
სხვისი გულის
კივილი,
ზედ,
ჭრილობაზეც,
განავარდება...
ავსულს, –
მონატრულს –
სხვისი
ტკივილის,
დრო დაუბრუნებს
განა – ვარდება?!..
27. IV. 2020

არვის დატოვებს –

დაუსჯელად:

ღროც და...

უფალი...

ვინც –
სხვას ბინდავდა,
დრომ ის,
თვითონ:
თარსა... დაბინდა...
ბინდმა –
ვერ უხმლის
და... ვერც –
ტახტის ფარმა
უფარის...
ვინც –
რა შესცოდა,
ან, – შესცოდავს, –
დასაბამიდან,
არვის დატოვებს –
დაუსჯელად:
დროც და...
უფალიც...
27. IV. 2020

მოთქმა...

ხალხურ მოტივზე

ვინ მნახავს –

ველად
გაჭრილსა?!..
გამდულრულს, –
განა – მტირალსა?!..
სიყვარულისგან –
დაჭრილსა,
დამწვარს და...
განანირალსა?!..

5. V. 2020

ფერია...

ხალხური მოტივის
რემინისცენცია

მზეს მოასხივებ,
როცა ხსნი –
წამწამთ,
მიზანს კი –
მორცხვად,
მალავ, ფერია...
ჯერ, –
ცეცხლს:
დამინთებ,
დამნაცრავ,
დამწვავ...
და... მერე,
ვითომ,
არაფერია...

2. VI. 2020

სიყვარული...

უნდა ახსოვდეს:
ყველას,
ყველას,
ყოველთვის –
ერთი, –
ვინ –
„სიყვარულით“
თამაშობს და...
მხოლოდ,
ერთობა...
სიყვარულია:
სიცოცხლე და...
წყალობა –
ღმერთის...
სიყვარულია:
ფიქრის,
გულის,
სულის –
ერთობა...

29. V. 2020

არ უნდა იყოს –
არსად,
ჭაჭანი...

რატომ მომრავლდნენ:

სულით –
ბრმა ჭანი?!..
ხალხთა –
დამეცევეთა,
მკვლელთა,
მწენავთა?!..
არ უნდა იყოს –
არსად,
ჭაჭანი:
პოლიტ...
მეძავთა,
ტელე...
მეძავთა...

P.S.

დემოკრატიის:
სარმით,
სახელით,
ვინაც გვიბრძავენ –
თვალეზს, –
ახელილს?!..

31. V. 2020

სპექტაკლი –
სანამ?!..

ამ პლანეტაზე –
სიბრძნის,
სიკეთის
და... სიყვარულის
რად არ სცრის
ცა – ნამს?!..
დემოკრატიის სპექტაკლი –
სანამ?!..
თავისუფლების სპექტაკლი –
სანამ?!..

2. VI. 2020

განა, – პარტია?! –

ჭოგი...

ნახირია და...
ჯოგი, –
ხალხს, ვინაც
სისხლით
ბანდა...

განა, – პარტია?! –
ზოგი,
არის –
ნამდვილი,
ბანდა...

მიკვირს...

მაოცებს...

მთას, ხან, –
მზე ჰკოცნის,
ბარად – ნისლია,
წლებიც –
ავ-კარგის
ლაღარს იცვლიან...
სიმართლის
მზე, რომ –
მარადისია,
მიკვირს,
მაოცებს, –
რად არ იციან?!..

3. VI. 2020

რამდენჯერ?!..

ზეცას –
ცხოვრების,
ალარ გვინთებს მზე,
შენ კი –
როდემდე:
ღამის პიარო?!..
კუპრის ზღვაზე და...
ბენვის ხიდებზე –
განა,
რამდენჯერ,
უნდა ვიარო?!..

16. III. 2020

ჯერ, –

არ ყოფილა,

არც არის და...

არც ხვალ იქნება...

სიცოცხლე გვინდა:
ღამაზ საქმედ,
ღამაზ ფიქრებად...
მაგრამ...
არიან –
სიყვარულის

დღეთა ვინ მტრებად?!..
ჯერ, –
არ ყოფილა,
არც არის და...
არც ხვალ იქნება:
ვინმე, –
გაექცეს,
დაემალოს
ჭემმარიტებას...
13. III. 2020

მტვერი...

მტვერი – სიტყვის:
თავზე – რქებად, –
ლექსნახლართი –
ცხრაჯურისი...
მტვერი...
მტვერი...
მტვერი – ქება,
მაგრამ...
აზრი?
საჭურისი...
12. III. 2020

უნდა იყოფი...

გამოიყენო უნდა:
სიბრძნე, –
ხვალის ჭოგრიტად...
და... თქვა:
შორს – ჩემგან, –
ავო, საქმევ,
ავო,
ავთვალო...
იცოდე უნდა:
ხვალის საქმე –
რა, რას მოგიტანს?..
სუყველა საქმე
სიკეთეზე უნდა –
გათვალო...
9. III. 2020

თავს დავივინყებ, მაგრამ... შენ – არა...

უსიყვარულოდ –
სუნთქვაც არ მნამს
და... ან, ვინ ფასობს?!..
უსიყვარულოდ, –

განცდამ გულიც
ეკლით
შენარა...
გულმა ვინწყობა
თუ, დამჩემდა,
ჩემო ძვირფასო,
თავს დავივინყებ, –
უწინარეს,
მაგრამ...
შენ – არა...
2. V. 2020

მე, რაჯ მაკვირვებს და... მაოჯებს...

დამემონნება:
ბახტრიონიც,
ხერთვისიც,
თმოგვიც, –
ვინ –
ვის სწყალობს და...
ეფარება –
თავსახურებად...
ნობელიანტი –
მე –
მაკვირვებს,
მაოცებს, –
ზოგი...
და...
უნობელო –
ზედიადი
დამსახურებაც...
2. V. 2020

ნეტავ, – სადა ხარ?!..

როგორ ჭრელია, –
ირგვლივ,
სამყარო,
ბედნიერების
ვის თვლის
მზე – ღირსად?!..
ნეტავ,
სადა ხარ,
ბედის –
მაყარო?...
მამულს –
შვება, რომ
აღარ
ელირსა?!..
2. V. 2020

მეონია...

ვკრეფ –
სიყვარულის სხივებს, –
წინდანი,
უსიყვარულო
დარი ვის ნებას?!..
როდესაც –
გულის თვალთა
წვიმა წვიმს,
მეონია –
ცა, სულ,
დაინისლება...
3. V. 2020

ვარ გავაქეურო – კურა გზით...

ვარ გავაქეცი, –
ვერა გზით –
დროს:
ოხერსა და...
ტიალსა...
რაისთვის გვაჩვენებს, –
ვერაგი,
ბედის უკუღმა
ტრიალსა?!..
30. IV. 2020

პირველი მაისი...

ისევ მოფრინდა,
როგორც –
ფრინველი,
ფიქრის,
ოცნების
მზეთა ყანებით, –
მიყვარს მაისი, –
უფრო,
პირველი, –
ვკოცნი,
ვლოცავ და...
ვეთაყვანები...
2. V. 2020

ნობელის პრემია...*

ნობელის პრემია, –
დიადი პრემია,

არ გახდეს:
უბრალო, –
ძღვენად და...
პრემიად...
პრემია – მათ!,
ვისაც,
გულებთან
მზე მიაქვთ,
სიკეთის –
მზე მიაქვთ,
სიცოცხლის –
მზე მიაქვთ...

P.S.
ნიჭი, –
ნობელის –
მადლითა და...
სხივით ივსება,
ნუ დაუუკარგავთ:
ამ მზეს,
ამ სხივს –
თავის ღირსებას...

28. IV. 2020

*სულითა და გულით ვულოცავ
სახელოვან, ქვეყნარტ
ნობელიანტებს, მაგრამ...
ზოგ-ზოგის ნობელიანტობა
მაოცებს, ზოგის – ნობელზე
წარდგენა, ხოლო, ზოგის –
უნობელიანტობა...

ამო იარა...

ჩემმა კატრენმა
ოლიმპოზე
ამოიარა,
და... ორფეოსმაც –
პოეზიის
მე მცნო:
ზე-ღირსად...
დამაქვს:
ამურის –
ანთებული,
ამო იარა...
და...
მზეჭრილობა
გულის –
გულში,
მეგზნო,
მელირსა...
5. IV. 2020

რატომ არი?!..

საუკუნე არის –
ნუთუ,
ისევ, –
ქვისა?!..
ვინ – ერია,
ვინ – ტომი,
ან, –
ნატომარი...
უძირო აქვს
ზოგ-ზოგ ველურს –
ფულის
ქისა...
და...
არ ჰყოფნის...
რატომ არი?!..
რატომ არი?!..

ჯვრეჭა...

ადამიანი –
ძნელად იცვლის
სულის,
იერსო,
კითხულობს ოდით, –
თუმცა, ყველა
მოძღვართა წერილს...
ხალხი, რომ –
სიბრძნით,
ზე-ავიდეს,
ვითარ –
იესო,
არა მგონია, –
ეყოს –
ერთი
ათასი წელი...
21. V. 2020

რისხვით – უსაზღვრო, უსასრულო რისხვით – ვივსენბი...

როდი მოვედით, –
დღემდე... ქვეყნის –
სიკეთით,
ლხენით?!..
უსურვილესი
სურვილი აქვს, –
ისევ,

ვის – ვნების?!..
მგელი, როდესაც
ლაპარაკობს –
ბეკეკას
ენით,
რისხვით –
უსაზღვრო,
უსასრულო
რისხვით –
ვივსენბი...
20. V. 2020

აღვირახსნილი დემოკრატია... *

მზეს, როცა –
ლამე
შემოგრანტვია,
ტოვებს გზას, –
სულთა
სასაფლაოსი...
აღვირახსნილი
დემოკრატია
არის –
გულ-გონით,
ბრმათა ქაოსი...
20. V. 2020

*„დემოკრატია ტირანიის დედაა“.
პლატონი

არ მნამს...

ავადმყოფური –
„მე“
ჩემს სულში
და... გულში
არ ზის...
და...
უსამართლო მილიარდში
არ გავცვლი –
ნამნამს...
მნამს პოლიტიკა:
საგვირგვინოდ, –
სიბრძნის და...
აზრის...
კრიმინალური:
მზარავს,
მზაფრავს,
მარისხებს,
არ მნამს...
19. V. 2020

ფიტული –
ფიტულით...

ნათლული არის:
ვინ – ლომის,
დათვის,
ვინ – მელაკუდის,
ხოლო,
ვინ – ტურის?!..
მზის ქვეშ,
რამდენი არის –
ფიტული,
დაგვეყურებს მაღლით:
ტახტით,
ტიტულით...
18. V. 2020

მაგრამ...
რამდენი კვდება
ათასჯერ?!..

ველტვით –
სიკეთის
მთათა ცვარ-ნიაგს,
გვინდა, რომ –
შეგნვდეთ
მზეს და...
ცათა ჭერს...
ერთხელ სიკვდილიც
დასანანია,
მაგრამ...
რამდენი კვდება –
ათასჯერ?!..
8. IV. 2020

სიკვდილოზე
მიძიე...

შევთხოვ: უფალს და...
ლამეს, –
ნაცისკრალს,
ჯალათს უქციოს:
ძილიც – წამებად...
ხომ, –
დიდი ცოდვა
არის –
კაცის კვლა?...
უფრო მიძიე –
ცილისწამება...

ტკივილი...

ფიქრმა ტკივილი
არ დამიამა,
ვარ:
ფიქრით,
დარდით –
ნადავლიანი...
მაკაკა იქცა –
ადამიანად?!..
ხოლო,
მაკაკად –
ადამიანი?!..
31. V. 2020

მითხარი, –
ხალხო...

ცხრა მზევე,
ცხრა მთვარევე,
ცხრა ვარსკვლავო,
ცხრაჯერ,
ცხრა თვალო,
ვინ, კარგს –
ავად და...
უკუღმართი
ხედავს
ავს – კარგად...
მითხარი,
ხალხო:
ის – ცოცხლებში
ვითარ
ჩავთვალო?! –
მადლიერების გრძნობა
ქვეყნად,
ვინაც –
დაკარგა?!..
14. III. 2020

ვარ მტერი და...
უმტერესი...

ვინ –
მტვერია, –
უმტვერესი,
ზღაპრებს
საქმედ –
ვინც ჰყვების...
ვარ:
მტერი და...
უმტერესიც

ფარატინა –
სიტყვების...
30. V. 2020

ახალი დრო...

ავი სიავეს –
ვერ თმობს,
ღვთიურს –
ვერ ვხედავთ
სამ სვეს...
სამყარო გახდა,
ღმერთო,
მორიელებით
სავსე...
30. V. 2020

როდის?!..

მზემ, ნეტავ,
ჩემი ისმინოს –
აჯა, –
ჭემმარიტების –
თუა,
ნათალი...
დიდი ხანია,
ეს განცდა
მტანჯავს:
ტყუილი
როდის არის –
მართალი?!..
31. V. 2020

ხვალ –
რა იქნება?!..

ზოგნი – ვმალდებით,
ზოგნი – ვდაბლდებით,
ხვალ –
რა იქნება, –
მზის ქვეშ,
ნეტავი?!..
გაქრენ –
„მე ვარ და...
ჩემი ნაბდები“...
ბევრი გაქრება –
რკინის
მკვნეტავიც...
2. VI. 2020

ბნელა, მაგრამ... ვხედავთ...

მზეშიც, თითქოს,
უკუნია,
ხან კი –
ელავს,
ჰგავს ეპოქა –
ცხენაქცეულ
მხედარს...
პლანეტაზე –
დღეს,
რაც ხდება,
განა, –
ბნელა?!..
უფრო სწორად,
ბნელა, მაგრამ...
ვხედავთ...
23. V. 2020

ხომ, გვახსოვს...

ხომ, გვახსოვს, –
იყვნენ მათთვის
სამტრონი,
სულს,
ვინც უძღვნიდა:
სინმინდის –
ცა-მზეს...
ვის, კი,
მამონას სიბლით, –
პატრონი –
ნაგავსაც,
სადმე დასვამდა, –
სკამზე...
26. V. 2020

არ მნამს...

არ მნამს –
ქვეყანა:
ღამე,
უმზეო,
არც – ულაჟვარდო...
და... არც –
უდაბნო...
არც –
უსულ-გულო...
და... არც –
უმზეო,
არც –
უგვირგვინო...
და... არც –
უდაფნო...
26. V. 2020

თუ...

ლაჟვარდში –
ღრუბელს
ალავს მზე, – მიმო...
უსხივოდ,
გულშიც
გვივლის ლანდები...
თუ, –
სიყვარული
არა ზეიმობს,
ნულია –
მაშინ,
მილიარდებიც...
27. V. 2020

წამის –

წამებით...

უშენოდ, –
წამიც
წამებით მიქრის,
დავხანძრე გული –
დარდის კოცნებით...
შენთან ვარ –
მხოლოდ,
შორიდან ფიქრით,
შენთან ვარ –
მხოლოდ,
შორი ოცნებით...

მაოჯებს,

მზაფრავს...

გაუტანლობას,
ავსულობას,
დრო – თავზე,
გვაცრის...
ფიქრის,
ტკივილის,
განცდის,
დარდის,
ავუშვი –
აფრა...
იქნება, –
ერთი,
აზრის ჩარჩოს
გადასცდეს –
კაცი,
მაგრამ...
მილეთი, –
თვალაბმული,

მაოცებს,
მზაფრავს...
21. V. 2020

რატომ?!..

რამდენჯერ, –
უცნაურ ფიქრებში
ვერთვები, –
მოვინყენ წყვილიადით
და... მზით ვარ –
მხნედა...
ჩვენ შორის, –
მინაზეც,
მზეობენ –
ღმერთები...
მაგრამ... ჩვენ:
რატომ ვერ,
რატომ ვერ –
ვხედავთ?!..
28. V. 2020

რაისთვის?!..

გონიერთ – სიკეთე,
ყოველთვის,
მზით ება,
ქერქეტებით კი –
ბევრჯერ ვართ
მწყრალი...
სულელებს
რაისთვის დავუნყოთ
მტკიცება?! –
არ ინაყებო,
რადგანაც –
წყალი...
28. V. 2020

როგორც –

სიმბოლო...

ვინ – პირველია,
ხოლო,
ვინ – ბოლო, –
ზე-სიყვარულის
დიდი მადლისა...
შენა ხარ, ჩემთვის:
როგორც –
სიმბოლო, –
სულის მზისა და...
სიდიადისა...
3. VI. 2020

ძნელია, –
ეგზომი...

იცვლება, როცა –
ხალხი და...
დროცა,
არნივობს, როცა –
ყიყინა
ბატი,
ძნელია, –
ეგზომი,
დრო, არის,
როცა –
მზის სიდიადე
ფასია –
პანტის...
5. VI. 2020

თუ, არის
ახლაც?!..

მრავალჯერ –
მითქვამს, –
თუ, არის –
ახლაც?
რომ იტაცებდნენ
ცხოვრების –
ტაბლას...
დაბალი იჯდა –
კუთვნილზე,
მალლა...
მალალი იჯდა –
კუთვნილზე,
დაბლა...
5. VI. 2020

მიყვარს შენი:
სულის –
ხაჭი...

გამძლევ დროის:
ყინვის,
ხვატის...
რწმენის,
სიბრძნის –
მალე მგვრელო...
მიყვარს შენი:
სულის –
ხაჭი,
ნამებულო,
სამეგრელო...

იმ დროს –
ვნატრობ...

იმ დროს –
ვნატრობ,
არ იქნება:
შური,
შუღლი,
სადაც – ერთიც, –
სატურეთი,
სამელეთი,
სამგლეთი და
სადათვეთი...
16. III. 2020

არც –
ერთი ნამით...

სიკეთით,
სიბრძნით
მინათდება –
სამყაროს ცა მით...
ელვარებს უფრო,
მზეობს უფრო –
სიცოცხლის მინაც...
სიცოცხლის ღირსად
არავინ მნამს, –
არც –
ერთი ნამით,
მამულზე,
ხალხზე –
გულმდულარე,
არ ფიქრობს, ვინაც...
16. III. 2020

გინახავთ, –
აღზათ...

თქვენც, ცხოვრებაში,
გინახავთ, –
აღზათ,
ზოგი, რომ ითხოვს –
არკუთვნილ
პატივს...
ვარდობენ ვარდზეც:
ძურნა და...
ბალბა,
ხოლო, – არნივობს –
ბატური
ბატი...
15. III. 2020

რად ვაბუქეთ?!..

ვით, – ანარეკლი
ძველი –
მონეტის,
ხან, – მახსენდება
ძველი დრო, –
ახლაც...
რად ვაბუქეთ:
ზოგი,
პოეტი?!..
რაიც არ არის,
რად ვიცით –
ხანხვლა?!..
13. III. 2020

მიფრინავი –
ჭიქები ღა...
თეფშები...

ბახუსით... ზოგნი,
ვხდებით, ისე,
ვითარ –
ჯიქები...
ამოვიჩემებთ
უაზრობას
და... არ –
ვეშვებით...
მაშინ, – სუფრიდან,
მიფრინავენ –
თურმე,
ჭიქები...
მაშინ, – სუფრიდან,
მიფრინავენ –
თურმე,
თეფშებიც...
21. V. 2020

ყველამ იყოღეს...

ყველამ იყოღეს:
გრძნობს და...
ხედავს
აუგს, – ტყე-ველიც,
ყველგან მისწვდება:
გულის თვალიც,
აზრის –
მზის ხმალიც...
მიუნვდომელი,
დაფარული,
გაურკვეველი,
არსად დარჩება, –

არასოდეს,
ერთი –
მისხალიც...
18. V. 2020

ახლარ...

ღირსება, ბევრმა,
აქცია –
დახლად,
ზეიმობს –
ზეობს –
საქმით, –
მზაკვრულით...
და... რამდენი კი,
კვლავ, არის, –
ახლაც,
ღირსებისათვის –
ჯვარზე
გაკრული...
18. V. 2020

ვირი...

წუთისოფელი
ჭრელი არის –
მზისაც და...
ქვისაც, –
ავსაც და კარგსაც,
დასაბამით,
აქვთ, ხოლმე,
რიგი...
შენ, ვერ იმეტებ –
გასანირად,
სულმდაბალს, –
ვისაც,
დედას გიტირებს, –
ვიცი –
ცოცხლად დაგმარხავს, –
იგი...
13. VI. 2020

სამი მზე...

ამ ფიქრს ვატარებ:
ულევს, – აღერსით,
უძლური არის –
სათქმელად,
ენაც...
მე მწამს –
მზე, ვითარ,
უზენაესი:

ზესიყვარული,
სიცოცხლე,
რწმენა...
14. VI. 2020

კაცობრიობა საით მიდის?!..

კაცობრიობა
საით მიდის?!..
ფიქრს ფიქრი –
ერთვის,
ტკივილი – ტკივილს,
განცდა – განცდას,
დარდს – დარდი
ახლავს...
თუ, ადრე იყო –
ალკაპონე,* –
სირცხვილი –
ერთი,
დედამინაზე –
ვითარ ჭირი,
გამრავლდა, –
ახლა...
12. VI. 2020

*გასულ საუკუნეში,
მსოფლიოში, სახელგანთქმული,
გათახსირებული, იტალიელი
განგსტერი.

ღღეს – სინამდვილე, აი, ეს არი...

ვის აქვს –
ზეობა?!..
ვის – ხმა, –
მკენესარი?! –
ვაით,
ვაგლახით,
თავს ქვას –
ახლიან...
ღღეს –
სინამდვილე,
აი,
ეს არი:
რომ...
ეს, პლანეტა,
ერთი –
სახლია...
15. VI. 2020

ვფიქვ...

ვფიცავ –
სიყვარულს, –
სხივით
სვესამით,
ამ ცას –
ვარსკვლავთა
წამწამებიანს,
მავსებს –
მზესავით,
ასე –
შენსავით,
არვინ,
აროდეს,
არ მწამებია...
14. VI. 2020

მგონია – ასე...

სიკეთე ხალხის –
მზესავით,
მავსებს,
უკეთურობა –
მტკივა და...
მრცხვენის...
სიმართლე
რომ ვთქვა,
მგონია –
ასე:
წინასწარ,
უნდა შევკაზმო –
ცხენი...
9. VI. 2010

მიყვარს...

ბუნება, – ჩემთვის,
განცდაა –
ლოცვის,
სიცოცხლე –
ზღაპრულ
ღღეთა უზნებად...
მიყვარს:
მზე, როცა –
შენსავით,
მკოცნის,
ხოლო,
ნიავი –
მესაუბრება...
7. VI. 2020

თავდავინწყბით...

უძლური არის –
 სათქმელად,
 სიტყვაც,
 შენზე ფიქრებით
 ხან, – დავინწყბით...
 მე –
 შენი სულის
 ჭურჭელი
 მიყვარს, –
 ვნების ცეცხლით და...
 თავდავინწყბით...
16. VI. 2020

ეტერა ყველას –

ყოფარ და...
 დეფარ...

ცხოვრება
 ვინ თქვა –
 ვარდივით შლილი?..
 ხან, – თუ –
 ლხინია,
 ხან, – არის –
 ბნელა...
 ვინც –
 ხელისგულზე
 დაისვა შვილი,
 ეტერა ყველას –
 ყოფაც და...
 დედაც...
17. VI. 2020

ყნდა – ამოვნვათ,
 ყნდა – ვშანთოთ,
 ყნდა – ნავშალოთ...

ფიანდაზია, –
 ზოგი, – სიტყვით,
 საქმით – გველური,
 ასე მოვედით, –
 დასაბამით,
 კოშკის ნაშალო,
 ადამიანებს
 თუ, შემორჩათ, –
 თუ, რამ, ველური,
 უნდა – ამოვნვათ,
 უნდა – ვშანთოთ,
 უნდა – ნავშალოთ...
3. V. 2020

ყველაზე, უფრო, დიდი გამოცდა...

რამდენი, დღესაც,
 ქვის ეპოქას –
 ვერ-რით
 გამოსცდა, –
 ვინ – ქვაგულაა,
 ვინ – მზეგულა, –
 სხივად
 მფინარი...
 გაჭირვება –
 თურმე, უფრო,
 დიდი
 გამოცდა, –
 ყველაზე უკეთ,
 მაშინა ჩანს:
 ვინაც,
 ვინ არი...
2. V. 2020

ქრება – ღირსება...

სული და...
 გული –
 ჭუჭყით ივსება, –
 რაა – ზნეობა?!..
 რაა – მორალი?!..
 ქრება – სინდისი,
 ქრება – ღირსება, –
 ნაფერები და...
 ნაამბორალი...
16. VI. 2020

ასე ფიქრობს
 ჭკუით, –
 მქრალით...
 მქრალით...

ასე ფიქრობს
 ჭკუით, –
 მქრალით:
 თათა,
 დათა, მაშო, –
 საცოლეა –
 ზოგი, –
 ქალი,
 ზოგი –
 სათამაშო...
23. V. 2020

სანამ?!..

თავისუფლებად –
 გადმოგდებულ ანკესს
 ნავებით,
 ჩვენ თავს,
 თვითონ, რომ –
 არ ვიყუდნებთ,
 ხომ არის –
 ახი?!..
 ნელია, უკვე, –
 ოცდაათი:
 გვემის,
 ნამების,
 თავს, სანამ,
 უნდა ვიტყუებდეთ, –
 უბრძნისი
 ხალხი?!..
23. V. 2020

აღამიანები

არ იყვენ –
 ისინი...

ოდიდან... ხსოვნაში,
 ავ-კარგი –
 მარად ძლებს, –
 ჩვენც გვახსოვს:
 საქმეს ვინც
 მართავდნენ –
 სისინით...
 ზოგ-ზოგნი,
 რომ ფლობდნენ:
 სკამებს და...
 სავარძლებს,
 ადამიანები
 არ იყვენ –
 ისინი...
24. V. 2020

ბედნიერება...

და... უბედურება...

ადამის მოდგმას
 თუ, რამ, ლუპავს,
 ქვესული, –
 მრუმე...
 თვალებს, რომ ვახელთ
 და... მზეს ვხედავთ,
 ბუ გვემდურება...
 ბედნიერება –
 არცოდნაა, –

ხანდახან,
თურმე...
ცოდნა,
სინრფელე
და... სიმართლე –
უბედურება...
25. V. 2020

**მუსიკით მზეოშს –
ლექსი...**

ვით ლექსობს –
პროზის
პოზა?!..
ღვინოდ ვით აქცევს
ლექს ის?!..
ურითმო არის –
პროზა,*
მუსიკით მზეოშს
ლექსი...
24. VI. 2020

ლექსში ემოციური მუხტისათვის,
ერთ-ერთი, მთავარია:
მელოდია, რითმა, დანარჩენი –
ლიტერატურა (პროზა)
პოლ ვალერი

„ურითმო არის – პროზა“...
ოთარ მამფორია

„პოეზია, ურითმოდ, არ
არსებობს“...
გურამ დოჩანაშვილი

**თუ, არ ჰყავდა –
პატრონი...**

ასე იყო:
სამზაკვრეთი,
სატანური, –
სამტრონი,
შლიდნენ მიჯრით
და... აქრობდნენ
ქართულ სულს და...
იერსო,
მზეც –
მზე, ვითომ,
არ იყო და...
თუ, არ ჰყავდა –
პატრონი,
ხედავდნენ და...
ვერ ხედავდნენ, –

ყოფილიყო –
იესოც?!..
23. VI. 2020

**ზედიადი –
აღამიანი...**

რომ ვიყოთ:
სულით,
მზესიკეთით,
ღიადი, –
მზისებრ,
ზესიყვარულით
და ზესიბრძნით
ნადავლიანი,
არაფერია, –
დასაბამით,
ღიადი, –
ისე,
როგორც –
მართალი, –
ზედიადი –
აღამიანი...
18. VI. 2020

**ვძფოთავ,
ვჯახირობ,
ვერ ვჯახრები...**

გაფრინდნენ წლები, –
რა მალე?! –
ვითარცა –
მალი
მერცხლები...
დღეს –
ალარ მჯერა, –
ბევრი რამ,
რაც, ადრე –
მწამდა,
მჯეროდა...
ვალაგებ,
ვლეღავ,
ვინთები,
ვძფოთავ,
ვჯახირობ,
ვერ ვჯახრები,
სამზეოს –
სიბრძნით ვუყურებ,
განა, – სიბეცის
ჩეროდან?!..
22. VI. 2020

ათასჯერ მითქვამს...

ათასჯერ მითქვამს, –
მდაბლად,
განა –
ნალარით,
ბუკით? –
ნალვანი, ვისაც –
საძრახისი,
ვუმტვერეთ,
ვუქეთ...
ვის უნდა:
სიტყვა, –
ფარატიანა?! –
ბაქი და...
ბუქი?!..
როდესაც –
საქმე ლაპარაკობს, –
ყველაზე,
უკეთ...
22. VI. 2020

ღაკვერით – რამდე?!..

ვიყავით – რანი?!..
დავეცით – რამდე?!..
გზას ვუთმობთ:
მხვეჭელ,
ცანცარ-ბრეკიებს?!..
დღეს, –
პარლამენტშიც,
იხილავთ, რამდენს –
წურბელებსა და...
ნაცარქეკიებს?!..
12. VIII. 2020

**განვროთნილი
მხეერი...**

მამააბრამის
ბატკნობს, –
ზოგი, –
ჩამდენი ცოდვის,
სურთ –
საბნელები
და... არ ნებავთ:
ნათელი, –
მზე – ცის?!..
თუმც, –
საუკუნე არის:
ტელე,
ნიგნის და... ცოდნის,

პოლიტიკაზარში
გამოინვრთნა
რამდენი –
მხეცი?!..
22. VI. 2020

იფრთხილე...

შენ, რომ დარგე,
მოყვარე ჭრის:
იმ ვაშლებს და...
იმ თხილებს...
ნიღბიანის
შეცნობა ჭრის, –
ენდე, მაგრამ...
იფრთხილე...
22. VI. 2020

მიყვარს...

ცას –
სიყვარულის
სხივით ვფარავდი,
სტრიქონში –
სიტყვებს ვწევდი
დროშებზე...
მიყვარს –
სიკეთის,
სიბრძნის პარადი,
ლექსის დროშებზე,
როცა –
დრო შრება...
21. VI. 2020

საჭანური – დრო...

თუ, –
სატანას
ვერ ვეხებით,
გველი ჯდება –
კრუხად...
მაშინ, –
დუმან –
ქვემეხები,
ბუმბულები –
ქუხან...
21. VI. 2012

რაიცი კი ვიშვი...

რაიცი კი ვიშვი,
და... მინაზე,
რაიცი –
ვიმკვიდრე,
ვლელავდი,
ენუხდი,
ვიმდულარე,
ვინც, რამე,
სცოდა...
ზოგი, თუ, იხვეჭს:
მინებს,
ქვეყნებს,
განძს და...
სიმდიდრეს,
მე –
ზესიყვარულს,
რწმენას,
სიბრძნეს,
იმედს და...
ცოდნას...
20. VI. 2020

დიდი სიბრძნე...

დრო არის:
ოქრო,
მისი ძარცვით –
რამდენი
სცოდავს?!..
დაფიქრდეს უნდა –
სამზეოზე,
ყრმაცა და...
ბერიც...
ის კი არ არის
უმთავრესი:
ბევრით თქვა –
ცოტა?!..
სიბრძნეა დიდი:
ცოტათი, რომ –
თქვა, –
ჯფრო,
ბევრი...
20. VI. 2020

პოეზია...

მზელექსები
ენიგმებს* არ –
ჰგვანან,
პოეზია –
სულის მზისთვის
იბრძვის...

პოეზია –
ბუფტურია
განა?!..
პოეზია –
სალაროა, –
სიბრძნის...

P.S.

პოეზია უფარიათ,
რწმენას,
იმედს
ტოვებს, – სვიანს...
პოეზია უფალია,
სულის მზეა –
პოეზია...
2. VI. 2020

*ენიგმა (ბერძნ.) გამოუცნობელი,
ბურუსით, საიდუმლოებით
მოცული...

ყუპირველეს...

სიმართლემ –
ჯვარცმის გზებით
იარა:
სიავის,
შარის,
და... შულლის, –
მკაცრის...
უუწინარეს,
თვალთ
კი არა,
მზეგულით
უნდა ხედავდეს
კაცი...
3. VIII. 2020

ვითარცა – უფლის ნება, – დიადი...

მზე –
სიყვარულის
თუკი,
დია დის,
წრფელმა, ვითარცა –
ცამ და...
მინამო...
ვითარცა –
უფლის ნება, –
დიადი,

უნდა –
გინამო...
უნდა –
მინამო...
9. VI. 2020

როგორ სცოდავენ?!..

ბრძენნი – ბრძენობენ,
ბრიყვნი – ბოდავენ,
ზოგჯერ, –
წმინდანობს –
ავის მოთავე...
სცოდავენ, –
მერე,
როგორ სცოდავენ?! –
მტყუანი არის,
როცა – მოდავე?!..
4. VI. 2020

არ მნამს...

სიცოცხლეს –
ვფიცავ,
და... ვფიცავ –
ამ წამს,
ისმინე ღმერთო:
ვედრებაც,
ლოცვაც,...
ქვეყანა –
არ მნამს,
სიცოცხლეც –
არ მნამს, –
სანატრელია –
სიკვდილი,
როცა...
9. VI. 2020

ბედნიერზე – ბედნიერი...

რაიც გვჭირს,
განა,
ბედი ერია?!..
ამას გვარიგებს –
პეჩორაც,
დვინაც...
ის –
ბედნიერზე,

ბედნიერია,
ავ-კარგის განსჯას
არ კარგავს –
ვინაც...
3. VIII. 2020

ხომ ხდება?!..

ხან, – ეჩვენებათ –
ბრილიანტად,
მაგრამ... იქ,
ქვა ზის...
ფრთებია –
ფიქრის,
ფარატინა,
ფრთაქარის, –
ფუჭის...
ხომ, ხდება –
დიდი ცდომილებაც, –
რამდენჯერ,
აზრის?!..
მაღალ-დაბალის
წვდომა –
რამდენს,
რაოდენ,
უჭირს?!..
19. VI. 2020

ჩვენ – ქართული საქართველო გვინდა...

წინაპრები
თავს სწირავდნენ –
მა, რად?!..
მზეს და...
ნათელს
თუკი, ვაქცევთ –
ბინდად?!..
უპირველეს,
უწინარეს,
მარად,
ჩვენ –
ქართული საქართველო
გვინდა...
3. VIII. 2020

აზრის სიღიადეს – ვეთაყვანე...

მუსიკით,
ფერწერით, –
ახალუხლით,
მსურს ვმკიდე:
მზესიბრძნის –
ველთა ყანებს...
მე
არ მიყვარს:
ფუჭი –
რაზარუხი,
აზრის სიღიადეს
ვეთაყვანე...
2. VIII. 2020

მაოჯებს...

ამ სამყაროში –
რაოდენი,
მზაკვარი,
ცრუა, –
მონა –
ამ დროის,
სისასტიკის,
სიფლიდის,
ბაზრის...
ადამიანი, –
ეს, მზესიტყვა –
მაოჯებს, –
თუა –
სადმე,
კვლავ,
ისევ,
ზეგვირგვინი:
სულის და...
აზრის?!..
26. VII. 2020

განწირულია სიძართლე, სადაჯ...

ხან, და... ხან, –
ავი,
ბედი გვერევა,
ჯვარცმად გვექცევა –
ზესიბრძნე, –
სადა...
იქ, არ არსებობს –

ბედნიერება,
განწირულია
სიმართლე,
სადაც...
21. VII. 2020

ორი გენია...

ტრიალებს:
ფიქრიც,
აზრიც, –
მბორგავი,
დავუკვირდებით –
თუკი,
ბოლომდი, –
გენია არის:
მინყივ,
ორგვარი, –
ერთი –
კეთილი...
ერთი –
ბოროტი...
19. VII. 2020

სანამ?!..
სანამ?!..
სანამ?!..

რად, –
ვერ გასრულდა?!..
რად, –
რიბი... რაბო?!..
მოგჩივი,
მოვთქვამ,
მოგტირი,
ვამბობ:
სანამ ვუყუროთ
წამებულ –
აბოს?..
იესოს –
ჯვარცმას?..
იუდას –
ამბორს?!..
სანამ?!..
სანამ?!..
სანამ?..
4. VIII. 2020

მაჩვენეთ –
მზე და...
მაჩვენეთ –
გული...

დრო არის:
ნუთუ, –
უგულო,
უფრო?!..
დრო არის:
ნუთუ, –
უფრორე,
მგლური?!..
სულის მზეს,
გულს და...
სიყვარულს
თუ, ფლობთ,
მაჩვენეთ –
მზე და...
მაჩვენეთ –
გული...
19. VI. 2020

იმ დროს
ვნატრობ...

იმ დროს
ვნატრობ,
როდესაც –
გამარჯვებებს
დავითელით,
ალარასდროს
შეგვშლოდეს:
თუ, რა არის –
მთავარი...
ისევ მოგვცეს
უფალმა:
შემართება –
დავითის,
ისევ მოგვცეს
უფალმა:
სიდიადე –
თამარის...
15. IV. 2020

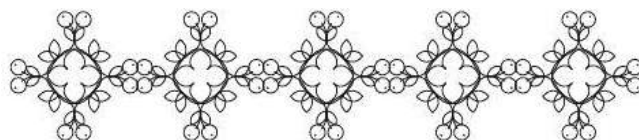
გათენდები,
საქართველო!!!..

საქართველო, –
საფხავეთო,
მაგრამ... მტრობავ, –
ყაყიტულო...
გაყიდულო –
აფხაზეთო,
სამაჩაბლო –
გაყიდულო...

P.S.
ჯერ, – ვართ:
„ლებედ,
რაკ და
შჩუკა“,
ჯერ, – ერთობა
აქ – არ რთველობს...
დრო მოვა და,
დრო დადგება:
სიყვარულმა –
აქ ათენოს...
გამხნევედები,
გამთელდები,
გათენდები,
საქართველო!!!..
11. IV. 2020

სიყვარული...

დასაბამიდან –
სიყვარულზე,
დრო ფიქრებს
აშლის,
სიყვარულით, ხომ,
რკინა – დადნა,
ყინული – გალხვა...
ჭემმარიტია სიყვარული
და... მხოლოდ,
მაშინ,
როდესაც –
სულთა, –
ფიქრთა,
აზრთა,
თანხვედრა გახლავთ...
21. VII. 2020

– ზიჯო, ვის ურცყამ... მასწავლებელია ცო, თანერ უჩხოელი!

სრული ქაოსიდან ჯაფარას ხმა მარკვეს... აზელილი მასა ფაზლივით იშლინა რაღაცეულ ნაწილებად... სხვა სკოლების მოქმედი დანა მზეზე ელავს და წამით ჯაფარას სხეულს უნდა გაუაროს რენტგენით, რომ ჯეფი მკვეთრ ნახტომს აკეთებს ზუფონივით და როგორც გა- მორდილი ზოდიგარდი, მთელი ცანით ეფარება ჯაფარას... ორივენი მინაზე ეყვებიან...

ფ. ყუშიტაშვილი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა

ფიქრია ყუშიტაშვილი

„Why not?!“

აბა მე ისეთი რა უნდა დავწერო პედაგოგებზე, რაც აქამდე არავის უთქვამს... თუმცა მე ხომ ჯეფზე ვწერ... ჯეფი კი ჩვეულებრივი პედაგოგი ხომ არ არის?... ალალია მასზე გიამბოთ ეს ამბავი, რომელიც შარშან მოხდა და სამუდამოდ დარჩა ჩემს მეხსიერე- ბაში...

„Why not?!“ – როგორც იტყოდა „ჯეფერსონა“, რომელიც უკვე კარგა ხანია გასცდა მდგომარეობის ოფი- ციალურ სტატუსს და თქვენ წარმოიდგინეთ, არათუ მეგობარი, უფრო მეტიც, ჩემი ოჯახის ანგარიშგასანევი წევრი გახდა. „ჯეფერსონა“, იგივე ჯეფერი, იგივე ჯეფი და მე ერთად ვმუშაობთ საჯარო სკოლაში, ის ინგლი- სურს ასწავლის, მე – სპორტის გაკვეთილებს ვატარებ და ამ წელიწად-ნახევრის წინ, როცა ჩვენმა სკოლის დირექტორმა გულნაზ დიასამიძემ სამასწავლებლოში გასაცნობად შემოგვიყვანა ეს ბრგე და წარმოსადეგი ამერიკელი მოხალისე და იკითხა – ვის აქვს სურვილი და შესაძლებლობა ეს კაცი თავისთან აცხოვროსო? – არც დაფიქრებულვარ, ისე წამოვიძახე – ლამროსთან გამატანეთ – ცივ ნიავს არ მიაკარებს-მეთქი.

– „შენ ან ნამდვილი მეგობარი ხარ, ან ძალიან ჰგავხარ ნამდვილ მეგობარს!“ – ეხუმრება დილდი- ლობით ჩემი რძალი კატო და კისკისით გულდასმით უმზადებს საუზმეს ჯეფს, რომელსაც „ქალი კუხნაში“ ჯერაც ვერ აქვს დამუღამებული და ყოველ ჯერზე რძალ-დედამთილს ანუ კატოს და დედაჩემ ლამროს ემუდარება, ერთხელ მაინც მიუშვან გაზის ქურასთან თუნდაც უწყინარი და უმარტივესი ომლეტის მოსამზა- დებლად... ლამარა ამაზე სიცილით კვდება და ყოვე- ლ ჯერზე ნიშნისმოგებით პასუხობს: „მანამ არაფერი ჭამოს შენმა პირმაო!“ – ერთი პანია ნაბიჯითაც არ თმობს ქართველი დიასახლისის განმტკიცებულ პოზი- ციას სამზარეულოში, სადაც მთავარმართებელიცაა და გუბერნატორიც და თავიდან ბოლომდე მიყავს „პარა- დი“, ანუ მიაჩნია, რომ ჭეშმარიტ მამაკაცს „ქუხნაში“ არაფერი ესაქმება, თუ რასაკვირველია ონკანი არ არის შესაკეთებელი ან პირსაბანის ნიჟარა და წყლის მილი გამოსაცვლელი... კატოც, დედამთილის ფეხის ხმას აყოლილი, ცდილობს, ამოს სტუმარს, რომელიც

კვირაში სამჯერ უფასოდ ამეცადინებს ინგლისურში მის ორ შვილს – სიცელქით სახელგანთქმულ და ლამ- როს ტერმინოლოგიით, ლეთისგარეგან და „ნითელკა- ნიანთა ბელადებს“ – ლაზარესა და გვანცას... ჯეფი, უკვე მერამდენედ, იძულებულია, დამორჩილდეს მასპინძელთა ნეს-ტრადიციას, საპასუხო მადლობას დასჯერდეს და ინგლისურის უფასო გაკვეთილები ლა- მარასაც შესთავაზოს, რაზეც ლამარა მთლად სიცილი- თი ბუირდება:

– ბიჭო, ან მე რომ მიყურებ, ბატკანი მაქვს ფეხ- ზე გამობმული და რალა დროს ჩემი ინგლისურია, თუ გიყვარდე?!...

– რათომ? უნდა ჩვენთან დაგფათიყო და ამერ- იკაში რომ ჩამოჰვალ და ჩემი მშობლები გაიცნობ, ლაგად და უკომფლექსოდ ებაახები...

– კი, როგორ არა? – სიცილით უბრუნებს პასუხს ლამრო, – ჩამოვირონიებ პატარა და ეგება დაჩამიჩე- ბულ დენიროს ან ალ პაჩინოსაც ქე გამოგვრა ხელი...

– დაჩამიჩებულ? – ეგ რას ნიშნავს ლამარა დეი- და?

– რას და ამ ქიშიშის ხედავ? – ლამარა მუჭით აყრის ხარშვისგან ოხმივარადენილ ბრინჯის ფლავს ქიშიშის და კარაქთან ერთად გემრიელად გადაზელს, – აგი ქიშიში და ჩამიჩი ერთიდა იგივეა და დამჭკნარს ნიშნავს, გეიგე?!

– „ქიშიში“... ინიშნავს უბის წიგნაკში ჯეფი ახალ სიტყვათა ანალოგიას, – და „ჩამიჩი“ არის ერთი და იგივე – სო „რაისინს“! – გევიგე!

– ჰოდა, ჩემო ჯეფერსონ, რაკი ამფერი ქკვით და აზროვნებით გაპენტილი ბიჭი გყავხარ, ეს ფლავი მიირთვი და, აბა შენ იცი, ლუკმა არ დატოვო საინზე, თვარა ქორწილში უშნო პატარძალი გეყოლება...

დედაჩემს, წარმოშობით სამტრედიელს, „ჩამო- სულის“ სინდრომის სოლიდარობა აერთიანებს ჯეფ- თან, რადგან ამ 45 წლის წინ თავადაც იმერეთიდან ჩამოცხოვრდა აღმოსავლეთში და კახელების რძალი გახდა. ნიჭიერმა და ცქრიალა იმერელმა გოგომ ყვე- ლაფერი საუკეთესოდ შეითვისა, აქაური წესები და ადათები, სამზარეულო და სალამ-ქალამი, ის კი არა-

და, სამეზობლო-სადაქალო-სანათესავოს თახთახა იმერული ხაჭაპურის ცხობა და ღომის ამოყვანა ასწავლა, თითებს რომ ჩაიკვნეტ, იმგვარის, მაგრამ მძაფრად გამოხატულ დასავლურ აქცენტს ვერაფერი მოუხერხა და მის ნამდვილ სავიზიტო ბარათად დარჩა კახელებისათვის, რომელთაც ზედმეტ სახელად „პოჟოლუსტა“ ლამარა შეარქვეს... ლამროს ყველაფრით მოსწონს ეს ვიკინგური გარეგნობის დახვეწილი ამერიკელი, ერთადერთი, რასაც ვერა და ვერ შეეგუა ჯეფის მხრებამდე დაყრილი ხშირი და ხვეული თმა და ცალ ყურზე შეკონწიალებული საყურეა, რომელსაც სკოლიდან თავისუფალ დროს განუყრელად ატარებს...

– ე ბიჭო, უთხარი, მეიკვეცოს აგი დალაღ-კავი, არ ცხელა მაინც დალოცვილს რო დარონიობს შორენა კოლონკელიძესავით შუკამი?! – ოხრავს ლამრო და ენერგიულად ურევს ღომის ქვაბს... – აგი საყურეც რა უბედურებაა?! რომელი კატუშა ჭავჭავაძე ეგ მყავს, ტატომ ლექსი გამოუთქვას მადლიზა?! ბაღნებს რა მაგალითს აძლევს პედაგოგი კაცი?!...

მე მეთათსედ ვუხსნი ლამარას, რომ გრძელი თმა სულაც არ აკნინებს ჩვენი ამერიკელის ცოდნის კომპეტენციასა და პედაგოგიურ ცენზს და, საერთოდაც, სრულებით არ უშლის ხელს ჯეფის ფილოლოგიურ ერუდიცია-მეთოდოლოგიასა და მოსწავლეებთან კომუნიკაციას, პირიქით, ეს არაორდინარული ვიზუალის, უაღერსად განათლებული და კრეატიული პედაგოგი დიდ სიმამტიას ინვევს დიდ-პატარაში, უმცროსკლასელები აჩრდილივით სულ კუდში დასდევენ, უფროსკლასელი გოგონები და ახალგაზრდა კოლეგები დაუფარავად ეპრანჭებიან, მამრებს, ძირითადად, შურთ მისი თავისუფალი მანერების, ჩაცმის სტილისა და მომწვანო ზღვისფერი თვალების, რომელთა სხივი ნებისმიერ ყველაზე გულქვა გოგონას გულში გრძნობათა ყინულის აისბერგს გურჯაანის ნაყინით ატკობს და ადნობს... „ჯეფერსონა“ კი მე შევარქვი ჯეფს, რომელიც ტომასია გვარად – 33 წლის მეხუთე თაობის ამერიკელი. ისიც ტომას ჯეფერსონით ვირჯინიელია და მისი მესამე პრეზიდენტივით, რომელმაც საკუთარ ხალხს დამოუკიდებლობის დეკლარაცია აჩუქა, თავისუფლად და ამაყად შეუძლია გაიმეოროს ლეგენდარული ფრაზა: „მე არ შემძლია წიგნების გარეშე ცხოვრება“. ჯეფი ნამდვილი წიგნის მახრია და მის ქონება-ცხოვრებას ტანსაცმელზე და სხვა პირად წერილმანზე მეტად საქართველოში შექმნილი თუ ვირჯინიიდან ნაწონიალები წიგნები შეადგენს. ჯეფი ქართულის სწავლას სრული სერიოზულობით ეკიდება და მინდა გითხრათ, მშვენივრად გამოსდის კიდეც... მხოლოდ აქცენტი ლამროსავით უკიდურესად კოლორიტული აქვს და ისე საყვარლად გამოთქვამს ქართული ჟღერადობის ბგერებს, სიცილით მოკვდებით... სამაგიეროდ, სუფთა ლიტერატურული ენით საუბრობს, რადგან ენას მეტწილად წიგნებიდან სწავლობს, სალაპარაკო სლენგსაც აკვირდება და ჟარგონულ ფრაზების დამახსოვრებასაც ცდილობს... „ათრაკებს!“ – ეს ჯეფის საყვარელი ფრაზაა და ყოველთვის, როცა ვინმე იწყებს და აღარ ამთავრებს ტვინის ბურღვას, მის სლენგურ ვერდიქტს იმსახურებს... ჯეფი კიდეც ერთი

მხატვარი სოფიო ქელიძე

გატაცებით ჩამოჰგავს მის სენსიას – ტომას ჯეფერსონის მსგავსად ჭკუა ეკეტება ღვინოსა და არქიტექტურაზე, ეს უკანასკნელი კი კახეთში, მოგესხენებათ, იმდენია და იმდენაირი, მთელი ცხოვრება რომ მოანდომოს, მაინც ვერ აუვა ყველა ისტორიული ძეგლისა თუ კენჭის აღბეჭდვას, თუნდაც ფოტობიექტივით და ვერც იმ ღვინოებს დააგემოვნებს ბოლომდე, რაც ჩამოისხმევა ჩვენში ყოველ ახალ სეზონზე.

– იოსებ, ჩვენი სიცოცხლე მეთისმეთად ჰანმოკლეა იმისათვის, რომ ცუდი გვინო დავლიოთ! – განაეგრე არ არის?

...როცა სრული სახელით მომმართავს, ვიცი, სერიოზულად ამბობს სათქმელს, სხვა დროს, კი ლაზლანდარობისას კობას მეძახის, სტალინის მეტსახელს, რაკი მსოფლიო დიქტატორისა და ბელადის მსგავსად იოსები მქვია და ამით, თავის ჭკუაში, იუმორით მელაბუცება, თუმცა მშვენივრად მოესხენება, რომ სოსო ჩემი დიდი პაპის სახელად დამარქვეს და არა იოსებ სტალინის სახსოვრად...

ჯეფი მესამე წელია მოხალისედაა გამწესებული საქართველოში და საერთაშორისო პროექტის ფარგლებში ინგლისურის მასწავლებლად მუშაობს საჯარო სკოლაში. თავიდან სამეგრელოში მოუწია მასწავლებლობა, ერთი წელი ასწავლიდა სენაკის მეორე საჯაროში, მერე მცხეთაში გადაისროლეს დესანტად, ბოლოს კახეთში ჩამოვიდა და როგორც თავად ამბობს, გადანყვიტა საბოლოოდ აქ ნახოს „ძვალთშესალაგი“, რადგან მისი სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ჯოჯოჯიაში, თან კახეთში, და მით უფრო თელავში „მაგრად ასწორებს!“

– ეს „ძვალთშესალაგი“ რა პონტია? – თქვენთან ხომ კრემაცია მოსულა? – ეკითხება მიკლუხო-მაკალი,

ჩვენი გეოგრაფიის მასწავლებელი რეზო გამხვავტელამ-ვილი, რომელიც ჯეფმა სიყვარულით მონათლა ასე...

– ეს სიტყვა რათომღაც ძალიან დამეფასა! – ამბობს ჯეფი და მობილური ტელეფონით მეასედ უღებს ფოტოს კვირიკეს ციხის გოდოლს:

– თქვენ, ქართველები მაგარი ჯიგარი ხალხი ხართ, მაგრამ ამასთანავე მაგარი არაფრაქთიქული... თქვენი ფასი არ იცით და სულ სხვა ერის ფასეულობები გითაცვებთ... ესეთი მინა, ესეთი პური და ღვინო, ესეთი ისტორია, ესეთი ფოლკი, ესეთი მანდილოსნები, მეტი რა უნდა ადამიანისგან თანამედროვე ფროგრესს? მაგრამ ცოთა სიზარმაცე, ცოტა უქუდო ამპარტავენება, ცოტა ცოდნა და კულთურული შოკის დეფიციტი...

– ჯეფ, მოდი, დალიე და ნუ... როგორ ბაზრობ ხოლმე?!...

– ვათრაკებ ხო, იოსებ?! – იცინის ჯეფი და თვალმოჭუტული წრუპავს საფერავს...

– „ისი იზ თრუ!“ – ვმაიმუნობ ზალიკო ბერგერის სტილში...

– აი, ვინ ათრაკებს ჩემმართად! – უბრწყინდება თვალეები ჯეფს, – ეს არის ბომონდ!

– გინდა ვიმღეროთ? – ვგრძნობ, რომ არ მსიამოვნებს თუნდაც გადამთიელი მეგობრისაგან ჩემთვის მიუღებელი, მაგრამ მაინც მშობლიური პერსონის კრიტიკა და თემა სხვაგან გადამაქვს

– გიტარის აწყობას ვცდილობ, რომელსაც ენა რომ ჰქონდეს, მიჩივლებდა, ისეა სუფრებზე ნათრევი და ნანამები, ვჯახირობ, ვწვალობ და ბოლოს, როგორც იქნა იმ სიმღერას ვიწყებ, მე და ჯეფმა პირველი გაცნობისას ერთად რომ ვიმღერეთ და რაც არ უნდა უცნაურად მოგეჩვენოთ, პირველჯერობაზევე მშვენივრად გამოგვივიდა:

– საყვარლის საფლავს ვეძებდიიი..., – ვანიშნებ, რომ მეორე ხმაში ამყვეს...

უკვე შეზარხოშებული ჯეფიც თავს ანებებს ფილოსოფოსობას და მომენტალურად მყვება... მღერის გატაცებით და გემრიელად და ისე გრძნობს ამ გაცვეთილ ნახევრად სალონურ სიმღერას, ლამის ეროვნულ ჰიმნად რომ ვაქციეთ ქართველებმა და მინიმუმ მსოფლიოს მეზუთედი ავამღერეთ, მუდმივად გაცივებულს მტოვებს... ტექსტი ხომ იცის და იცის, არც ფრაზებს ამახინჯებს და რომ არა მისი ბრედ პიტივით დაყრილი თმის მზისგან გახუნებული ხშირი კულულები და უცხოურად მზედანაკრავი სახის ხორბლისფერი, მხოლოდ მოსმენით ვერც მიხვდები, რომ ვარინკა მაჭავარიანის „სულიკოს“ არაქართველი ასრულებს... „სულიკოს“ იმერული პოპური მოსდევს საფირმო „შაქარივით დავდნებით!“ რასაკვირველია, ლამროს ხათრითა და „საპატივსაცემოდ“ და ისიც, კმაყოფილი, მართლა, ხელში გვადნება შაქარივით...

– შენ დეინვი, შენ! შე, რაფერ ზუსტად მღერის?! – მერამდენედ იკვირებს ლამრო და მხრებზე დაყრილ კულულებზე ეფერება ჯეფს... – აგი თმა მომცა!

– რად გინდა, ლამრა დეიდა? – მისამღერის პაუზაში ეკითხება რეზო-მიკლუხო-მაკლაი...

– დედა?! – იცხადებს ლამრო – რად მინდა და, შევიჭრიდი! რად უნდა მინდოდეს აბა?!

ყველას გვეცინება და ყველაზე მეტად თავად ჯეფს...

– ხომ ვამბობ, რომ თქვენ ქართველებს გიჩირთ განსხვავებულ ფენომენტან ადაფტაცია, არადა, ნახეთ ძველი მათეანები და ეთრატები, ფრესკები და მინიათურები – თქვენი მეფეები და დიდებულები სულ გრძელი თმა ათარებენ და სხვათაშორის, ყურზეც საყურები უკეთიათ...

– ჩვენ, ქართველებს, ჩემო ძმაო, ჩვენი მეფეებიც გვიყვარს და განსხვავებულიც, ჰოდა, აგერ, დამილიე ერთი... – საშკა ყანსს პირთამდე უვსებს ჯეფს და ლომილით აწვდის...

– არა, ამას ვერ დავლევ, პონტია, მაგრამ სიამოვნებით გეტყვი, რომ მე ძალიან შემიყვარდა თქვენი ქვეყანა და ხალხი, იმიტომ რომ აქ მე სხვა სული და გული დაეინახე... მეგობარი უწყოდე სამი ჯურისაო, – გვიამბობს სადღაც სუფრაზე გაგონილსა და დახსომებულს ჯეფი, – ერთი პურისაო, მეორე – ენის, მესამე – სულისაო... პურის მეგობარს ჯერ პური და მერე პანგურიო! ენის მეგობარს ენით გაუქარცკლე დარდი გულისაო და თუკი სადმე შემოგხვდა მეგობარი სულისა, მიეცი სული მას სანაცვლოდ შენი სულისაო! – მოდი, ჩვენი მეგობრობას გაუმარჯოს! – ჯეფი ღვინის ყლუპს მოსვამს და ყანსს მანვდის, – აქაოდა, დანარჩენი შენი დასალევიაო...

– შენა, ბალო, აღარა ხუმრობ აი! – საშკა დათვით გადაეხვება ჯეფს და მალიარისათვის დამახასიათებელ საღებავიან და კანგაუხეშებულ ტორებს მხრებზე უთაქუნებს...

– კაი ახლა, შეარგე ბალანას რაცხა ერთი წვეთი ძლივს დალია! – ლამროს ცხელი ხინკალი შემოაქვს და ქეიფიც გრძელდება...

* * *

სკოლის პირველ სართულზე, სამასწავლებლოში დიდ შესვენებაზე უეცრად დაწყებითი კლასის დამრიგებელი, სკოლის სამეურნეო საბჭოს მშვენება და იმ დღის სართულის მორიგე მანჩო მესტვირიშვილი შემოქანდა შემოილი სახით და იკვილა: მეორეზე ბიჭების ტუალეტთან რომ ბიოლოგიის კლასია, საშინელი ჩხუბია, ვერაფრით ვაშველებ და მიშველეთო...

ფუტკრის სკასავით მოზუზუნე სამასწავლებლო ჯერ წამით გაქვავდა „ცისკარას“ ზღაპარივით, მერე ერთბაშად იხუვლა და ღია კარში ვინ ვის ვასწრებდით, აღარც კი მახსოვს... სამ-სამ კიბეს ვახტებოდი, ღელვისგან ბოტასზე გახსნილი თასმაც ვერ შევამჩნიე, სანამ ფეხი არ დამედგა და კინალამ შუბლით მივეხეთქე კიბის მოაჯირს, მაგრამ ფიზალზრდის მასწავლებლობის სპორტულმა გამოცდილებამ თავისი ქნა და წონასწორობა შევინარჩუნე, თასმები საჩქაროდ სალოკი თითით ჩავაბრუნე ბოტასში და სიჩქარეს მოვუმატე... დერეფანში ცალ მხარეს მიბობდა დიდი თუ პატარა, დერეფნის ბოლოსაკენ, სადაც ექოდ მოისმობდა ცხრასართულიანი გინებისა და ბათქაბუთქის ხმები... მივხვდი, ჩემი „გიჟები“ ჩხუბობდნენ, მაგრამ ერთმანეთში თუ სხვა სკოლელებთან, ასე ვთქვათ, ძველი ვალის გასტუმრების ამბავში, ეგ კი ძნელი სათქმელი იყო...

– მანდატური... მანდატური სად დაიკარგა?! – კიოდა ციალა ცალქალამანიძე, – დასახსნელები ხართ ყველანი! პატრულში დარეკეთ, ჩქარა!...

– რა იყო? მოხდა რამე ფათერაქი?! – ჯეფს ის იყო დაესრულებინა ინგლისურის გაკვეთილი მეოთხე კლასელებთან და წინილებივით შემოხვეული ბავშვებში ძლივს მოიკვლევდა ჩემსკენ გზას...

– ჩხუბია და ეხლა შენებურები რო იცი მორალ-ისტობა-ამბავი და გაგება არ გააძრო... იტოგში, არ ჩაერიო!... – სირბილისაგან აქოშინებულმა ეს დამრიგებლური ფრაზა და ვესროლე პასუხად და ღონიერი უცერემონიო მოძრაობით დავიწყე მოსწავლეთა და მასწავლებელთა შეჯგუფული მასის გარღვევა, რომლის მიღმაც ციალას ნახსენებ ბიოლოგიის კაბინეტში რაღაც საშინელება ტრიალებდა... სკოლის დირექტორს გულნაზ დიასამიძეს მთლად მიტკლის ფერი ედო და მხოლოდ ერთ წინადადებას ავტომოპასუხესავით მონოტონურად და ემოციადაცლილი იმეორებდა: – ჩემი სიკვდილი გინდათ ყველას! – ჩემი სიკვდილი!

– მანდატური და პატრული მოდიანო, – გაისმა დერეფანში და ადამიანების მასა ახლა პირით ჩემსკენ შემოტრიალდა და მსწრაფლ დაუთმო ადგილი მოსულეებს, მაგრამ უკვე გვიანი აღმოჩნდა ყველა ძალისხმევა – ჩხუბის ხმა მიწყდა და როცა შეგროვილი ხალხი ორად გაიყო, მანდატურებს – ზაზასა და ქეთინოს და პატრულის ოთხკაციან შემადგენლობას კლასი, სადაც წამის წინ ნამდვილი ჯოჯოხეთი ტრიალებდა, მთლად ცარიელი დახვდათ... მხოლოდ დამტკვრული დაფა, ადამიანის შინაგანი ორგანოების მულიაყებით გამოტენილი ვიტრინიანი კარადა და მიყრილ-მოყრილი მერხები ასახავდნენ საშინელი ბრძოლის ველის პანორამას, ყველა ფანჯარა ღია იყო... როგორც სჩანს, მანდატურებისა და პატრულის მოსვლამდე მოჩხუბრები ფანჯრიდან გადახტნენ და მიიმაღნენ... მერხებსა და იატაკზე სისხლის წვეთები დაღვრილიყო ნიშნად იმისა, რომ ჩხუბი იყო დაუნდობელი და სასტიკი...

– ვახ, სკოლაა თუ მაფიოზების აქადემია?! – უადგილოდ იხუმრა ჯეფმა და მიხვდა რა საკუთარი უკბილო ხუმრობის უაზრობას, ყურებამდე განითლდა: – ამ სორი! ვცუხვარ!

დილიდან ისედაც აყირავებული ხასიათი კიდევ უფრო გამიფუჭდა... ზოგადად ამ თინეიჯერების „რაზობორკები“ მაგრად მოქმედებს ჩემს ნერვულ სისტემაზე და მთლიანად მანგრევეს...

– რა დაუნდობლები არიან, რა სასტიკები?! ჩვენს დროსაც ვჩხუბობდით და დღესაც ვჩხუბობთ, მაგრამ ესე?...

– რთული თაობა არის! – უემოციო, პრაგმატული, სასტიკი! ვერაფერს ვიზამტ! თანამედროვე თექნოლოგიებით შეიარაღებული ქაცობრიობა 21-ე საუკუნეში ნელ-ნელა თვითდაგუჰვისკენ მიექანება!

– რა შუაშია ტექნოლოგიები და 21-ე საუკუნე?! რას ამბობ – რომეომ და ტიბალტმა რო იჩხუბეს და მერკუციო იმსხვერპლეს სუ 21-ე საუკუნე იყო ხო იცი?!

– შეიძლება შენ მართალი ხარ... კაცობრიობამ ვერაფერი ისწავლა თავის ისტორიული გაქვეითლებიდან,

მაგრამ ფაქტია, რომ თქვენთან პატიება, სიყვარული და სიკეთე სადგეგრზელოს იქით ვეგარ მიდის... მაფიოზური სამკარო მეტად ხიბლავს ქართველ თინეიჯერს, რადგან იქ მეტად მყარი კანონებია, ვიდრე დანარჩენ საზოგადოებაში...

– კარგი რა, შენ მაინც დადუმდი...

– სამართალი და სამართლიანობა თქვენთვის მართო შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანშია“ დარჩენილი, სამცუხაროთ!... ტარიელი რო ტირის, ეხლა ნონსენს არის – ეხლა აბა რომელი შენი მოსწავლე ბიჩი იტირებს?

– გააჩნია რა შემთხვევაში...

– იცი რა, ადამიანობა უნდა ასწავლო... საგანი ისედაც ისწავლის...

– მერედა როგორ უნდა ასწავლო ადამიანობა?!

– როგორ და შენი ფირადი მაგალითით...

– ეგრე იოლია თქმა – პირადი მაგალითით!... ვასწავლი და არ სწავლობს... მერე?

– პათიება უნდა ასწავლო და მაშინ სასტიკი აღარ იქნება... უნდა აფათიო, როცა შეეშლება – უნდა შეუნდო და მიხვდება ბოლოს...

– ეგრე, ზოგადად, პატიება იოლი სათქმელია... ყველაფრის პატიება არ შეიძლება...

სიკეთე კარგია, მაგრამ გააზრებულ სიკეთეს მოაქვს შედეგი... მოთმინებაც კარგია, მაგრამ ზომიერება არ უნდა დაკარგო... პატიებაც კარგია, მაგრამ არა უსასრულოდ!

– ეს როგორც ბუმერანგი, არა?... ისერი და გიბრუნდება... ანუ „რასაცა გასცემ – შენია!“ – პონთია...

– ვაა, აბა შენა ხარ, რა?! – საიდან სადაო?!

სასაფლაოსკენ ვუხვევთ... სასაფლაო ძველია, ქალაქის ისტორიული უბნის მთლად ცენტრში და თუ გულდინჯად შემოუვლი და დაათვალირებ საფლავებს, მთელი ქალაქის ისტორიას ნაიკითხავ... გვიუდები ისე მიყვარს ძველი წარწერებწაშლილი საფლავების თვალიერება... თუ საფლავის ქვიდან თავად მიცვალებულის პორტრეტი გიმზერს, ხომ საერთოდ... თარიღებზე დაკვირვებაც მიყვარს და ფიქრში გარდაცვლილის ასაკის გამოთვლა... სტილი... ეპოქა... მოდა... იდეოლოგია... რას არ ნახავთ აქ... მოკლედ, მარადისობა თვლემს... წამით მარმარილოს ქვაზე ვიმუხლებთ... საფლავი ახლად გამოიყურება... ქვის ფერადი მდიდრული ზედაპირი მკაფიოდ აჩენს ახალგაზრდა კაცის პორტრეტს... გვერდით შედარებით დაბალხარისხიანი ქვაცაა იმავე ახალგაზრდის სურათით და ქვეშ სახელისა და გვარის და დაბადება-გარდაცვალების თარიღს დამატებით სხვა წარწერაც ახლავს „მეგობრებისაგან“...

როგორც სჩანს ოჯახმა თავისი ქვა დაამზადებინა და სამეგობრომ თავისი წილი პატივი მიაგო უდროოდ ნასული ახალგაზრდის ხსოვნას...

– რა პატარაა?! 17 წლის მომქედარა...

– დანით დაჭრეს ჩხუბში და სისხლისგან დაიცალა... – ვამბობ და თვალს დამნაშავესავით ვარიდებ ჯეფს... თითქოს ჩემი ბრალი იყოს ამ ბიჭის სიკვდილი... თითქოს მეც ჩემი წილი დანაშაული მიმიძლოდეს, რომ ექიმებმა ვერ გადაარჩინეს ახალგაზრდა სიცოცხლე და წევს ახლა 17 წლის ლამაზი და ოცნებით აღ-

სავსე თვალებით მომზირალი ყმანვილი ქალაქის ცენტრალურ სასაფლაოზე სამარადჟამოდ გარინდებული და მშვიდი, და ამ სიჩუმით ერთვის და მთლიანდება სულის მარადისობასთან...

– საინტერესო ხალხი ხართ ქართველები – ხანდახან მგონია, რომ მკვდრები უფრო გიყვართ, ვიდრე ცოცხლები...

– ხანდახან?! – კაი წარმოდგენა გქონია ჩვენზე! – მეცინება მწარედ...

– მე მგონია, რომ წარსულით უფრო ცხოვრობთ და არა მომავლით და იმითომ...

– იცი რა, შენთვის იოლია ეგერე შორიდან დასკვნების კეთება – შენ, ჩემო ძმაო, სუ 200 წლის ქვეყანა ხარ და მაინც პირველი ხარ მსოფლიოში, მე კიდევ მარტო ერთი კენჭი მაქვს 200 და მეტი წლის, გაიგე?

– ეგ ჩემო ძმაო, არი ლირიქა... ფოეზია... რომანტიკა... სანამ ამ რომანტიკას რეალიზმით არ შეცვლით, სუ ეგრე მოგიცევთ მსხვერპლის გაგება ისტორიის ორაქულის სამსხვერფლოზე...

სადღაც შაშვი გატაცებით სტვენს, ნამგალები ჟიჟივით ესევიან უცნობის საფლავეზე გაბნეულ საადგომო პასკის გამხმარ ნატებს, რომელიც ლამის მწერების ბუდედ უქცევია ათასგვარ ჭიალუას... უეცრად მანქანის მუხრუჭების ხმა ყურთასმენას გვიხშობს, სასაფლაოს ჭიშკართან სამი ოპელი „დრიფტის“ მანერაში ამუხრუჭებს და როგორც სათავგადასავლო ბლოკ-ბასტრეებშია, ერთდროულად იხსნება ყველა კარი და თვალისდახამხამებაში ჩვენი სკოლის მოსწავლეებისა და უცხო ბიჭების გუნდი ერთმანეთში გინებთა და ჩხუბით იზილება...

– აზრზე მოდი, სტოპრო დილანდელის გაგრძელება... მეორე სერია! – მე და ჯეფი დაუფიქრებლად გავრბივართ მოჩხუბრებისაკენ... გზადაგზა ვყვირით, რომ ხელი შევეშალოთ და წამით ოდნავ მაინც დავნიოთ კონფლიქტის გრადუსი, მაგრამ მათი უღმერთო გინება და ღრიალი ახშობს ჩვენს შეძახილებს...

– ესეც როგორც შოთა რუსთაველთან – ქაცვი ქაცსა შემოსთხორცა... – ჯეფი მოჩხუბრების გაშველებას ცდილობს და მეც მივდეგ დაუფიქრებლად... ჩხუბში გამშველებლბად კი ვებმებით და ჩვენც თიხასავით ვიზილებით საერთო ორომტრიალში...

– გაგიჟდით?! – ვედარ ვიკავენ თავს და მავინყდება, რომ მასწავლებელი (თუნდაც ფიზიკური აღზრდის პედაგოგი!) მქვია და ისინი ჩემი მოსწავლეები არიან...

– მერე შენ რას ერევი, შე ნაბოზვარო, ვის დაკარგვიხარ, ე?! წადი – მოფსი – დაიძინე!

– ბიჭო, ვის ურტყამ... მასწავლებელია ტო, თანაც უცხოელი!

სრული ქაოსიდან ჯაფარას ხმა მარკვევს... აზელ-ილი მასა ფაზლივით იშლება ცალკეულ ნაწილებად... სხვა სკოლელის მოქნეული დანა მზეზე ელავს და წამით ჯაფარას სხეულს უნდა გაუაროს რენტგენით, რომ ჯეფი მკვეთრ ნახტომს აკეთებს ბუფონივით და როგორც გამოცდილი ბოდიგარდი, მთელი ტანით ეფარება ჯაფარას... ორივენი მიწაზე ეცემიან...

– ჯეფ! – მთელი ხმით ვყვირი და ხელს ვაშველებ და უეცრად ხელისგულზე საოცარ თხევად სითბოს ვგრძნობ... თბილი მენამული სითხე ჩემს პერანგის მაჯას ღებავს და იდაყვისაკენ მიკვალავს გზას... ჯეფი დუნდება და მკლავებში მთელი სიმძიმით მივარდება...

– დავითესეთ, ე, მგონი დაიჭრა! – ბიჭები უკან მოუხედავად გარბიან...

წამით თვალთ მიბნელებდა... ჯაფარა და ჩემი მოსწავლეები, თავადაც ჭუჭყსა და მტვერში ამოგანგულნი, უხმოდ დაგვეყურებენ... ვილაც 112-ში რეკავს და განწირული ხავილით იძახებს ამბულენს...

– ჯეფ! არ მოკვდე... ბიჭო, ჯეფერსონ... მოიცა... ნახე, ეხლა სასწრაფო მოვა და ყველაფერი კარგად იქნება...

ჯეფი ძლივს სუნთქავს, მაგრამ მაინც იღიმება, თავს წამონვეს და ლილინს იწყებს:

– საყვარლის საფლავს ვეძებდი... მოდი ამყევი...

– ვერ ვნახე, დაკარგულიყო... – მე წინააღმდეგობის ნერვი არ მაქვს და მარტო უმწეობის ბოღმა და ცრემლი მალრჩობს...

– ერთი ქართველი ხო მაინც გადაგირჩინეთ სიქვიდის არა?! – ჯეფი სხივამქრალი მზერით ჯაფარას დაექებს და მომწვანო-ზღვისფერ თვალს მეგობრულად უკრავს...

ჯაფარა უხმოდ ტირის...

...გულამოსკვნილი... ვტი-რო-დი... ხედავ, იოსებ, თურმე თუ საჩიროება მოითხოვს, ქართველები, მართლაც თირით ქაცურად, როგორც შოთას თარიელი...

– შენ ხომ არა ხარ სულიკო?!... ჯეფ... ღრმად ისუნთქე... ყველაფერი მაგრად იქნება... აი, ნახავ!

– ნახე რა ჰოლივუდი სცენაა – როგორც „ერთხელ, აქ, საქართველოში“! – ჯეფი იღიმის და ასე ღიმილ-ღიმილით ხუჭავს თვალს...

* * *

აღდგომა... სასაფლაოზე ახლად ნაწვიმარზე ხალხი ჯერ მეჩხერად დაფუსფუსებს თავ-თავის საფლავებთან...

ბიჭებთან ერთად თავდახრილნი ვდგავართ პატარა საფლავ-ობელისკთან, რომელსაც ინგლისურად და ქართულად აწერია ჯეფერი ტომასი (1985-2018) და ქვემოთ გაკრული შრიფტით: მოსწავლეებისაგან... ქართული სასაფლაოს მოდელირებული ობელისკი ერთი ერთში იმეორებს ამერიკაში, ვირჯინიაში არსებულ ჯეფერი ტომასის რეალურ „ძვალთშესალავს“, რომელიც, სავარაუდოდ, ცინკის პანია ყუთში ჩაყრილი ფერფლია... ობელისკის ძირას ვილაცას ფურისულების დანყოფა მოუსწრია...

– ჩვენი გოგოების ნახელავია ამკარად... – ჯაფარა ღრმად ურტყამს ნაფაზს და ზურგს გვაქცევს, რომ ცრემლი დამალოს...

– Why not?! – პასუხს ვუბრუნებ ჯეფის სტილში და მეჩვენება რომ სადღაც შორიდან მობერილ ნიავს „სულიკოს“ ტკბილი, მაგრამ უსაზღვროდ სევდიანი ჰანგი მოაქვს...

ჰოეზია

ეკა ქაჯაია

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა

უუერად ფაფარაყრილი თოვლი,
თეთრ აფთარივით გზაზე
მიხოხავს,
შეძრა სამყარო სიჩუქით,
მტრუკით,
ვერ იქნა, გული ვერ
მოიოხა...

ღის ქაფიანი წის მარათონი
და ხელოვნებელი –
ფერშეუწყვლელი,
ჩამოთოვლილი მინის ფართობი
ავფია, როგორც თეთრი
ფურცელი...

ე. ქაჯაია

მივინყებულო სახლი

ოდის კიბეებზე ბალახმა
იძალა,
ძველი აღტაცებით ყვავის
კამელია,
სურათზე მტვრის თოვლი
ბაბუას მიმაღავს,
ბაბუას ისევ
ლურჯი თვალები აქვს...

თაგვების ფართხუნით შეძრული
კედლიდან
შორეულ დღეების თეთრი
ხორხოცია,
რა სასანაულია,
რალა არ შეცვლილა,
ბაბუა სურათზე ისევ
მოხუცია...

ოთახში სუნია მტვრის და
ნიშადურის,
ეზოში ჭრიჭინი გაუბამთ
კალიებს
და ძველი პალტო,
ჩრჩილით დალაშქრული,
ჩამომხრჩვალ კაცივით ჰკიდია
საკიდზე...

თებერვალი

ნელს ისეთი თბილი არის თებერვალი,
გულის ბზარი,
მინის ბზარი
გამთელდება
და რომ არა ხალხის თვალი
აბეზარი,
შეიძლება ღამის გარეთ

გათენება...

გზად წყვილები ჩრდილებს დააშრიანებენ,
თითოს ისე
კამკამა სდევს
საბურველი,
დაეწევი მზერით, –
თითქოს სათითაოს
ამოცნობა შეიძლება
ბედისწერის...

ბალს პირველი ყვავილები დაარბევენ
და დღეების
ხანგრძლივობა
ზაფხულს ჩემობს
და გსურს,
სხივებს სახურავზე გადამრბენებს,
როგორც ბავშვებს უცებ
ხელი შეაშველო...

ყველა სუსხის დავინყება ადვილია,
მზე ისე შლის
ზამთრისაგან ნასახსოვრებს,
თითქოს თოვლი
სულ ახლა არ
გაილია,
ანდა ხეებს ქარიშხლები
არ ახსოვდეთ...

ნელს ისეთი თბილი იყო თებერვალი...

* * *

თქვენთვის არ უთქვამთ? ქალბატონო,
რომ გავხართ აპრილს,
რომ გაზაფხულმა
ღია რძისფერ ნისლში გარნიათ,
კარგა ხანია,
მყვირალობა დაიწყო მთაში
და ამიტომაც შვლებიანი კაბა
გაცვიათ...

არც ის არ უთქვამთ? რომ თქვენა ხართ
აპრილის ქარი,
ნაფერები და
ლიმილივით ოდნავ დამთბარი...
ჩემს თებერვალში
აპრილივით ხართ ჩამომდგარი,
თუ ნებას დამრთავთ,
მე ვიქნები თქვენი ზამთარი...

ეპილოგამდე

თუ მე ვარ წიგნი,
ხელისგულზე გყავარ გამლილი,
მკითხულობ,
ტირი,
ილიმები,
გკარგავ, –
მეძებ და..
ეპილოგამდე რამდენია, ღმერთო,
მანძილი,
რომელ გვერდზე ხარ...

თუმცა
სიტყვას და სიტყვას შორის
უფრო მეტი ვარ,
(სიტყვით მკვდარს,
მანძილ სიტყვა მნამლობს, –
არა გუმანი),
– შენ შეგიძლია, გადაშალო
ბოლო გვერდი და
გაუზნებელყო ყველა ტვირთი და
საზრუნავი –

– ყოველი დილა უპირობოდ
გასათენები,
მზით მოსასწრები საქმეები,
უქმე საველე,
– დღეები, დროში უთარილოდ
გაფანტულები,
გვანან ერთმანეთს და კარგავენ
თავის სახელებს...

იქ, სადაც განცდილ ტკივილების
არის მარაგი
და ან ბედნიერ მოგონებით არის
მძინარე –
ჩემი ყოველი გადაშლილი
გვერდი, – არაკი
გზად უერთდება
მასხოვრობის დამშრალ
მდინარეს...

თუ დაწერილ ვარ
გაგრძელებად მრავალი გვერდის
და ყველა უწყვი, –

რაც იქნება ან დამარხულა,
უფალო,
თუკი ჩემი ხვედრის
ვარ შემოქმედი,
გთხოვ,
შუა გზაზე არ ინებო წიგნის
დახურვა!

* * *

ველარ გავაყუჩე
და საერთო ტკივილს
ვიხდი, როგორც სასჯელს,
კი არ მარჩუქეს და
ახლა ქართველობა
თითქოს მომისაჯეს...

შეეტრუსათ ფრთები
ლეგენდას და ნამდვილს,
ვით სიზმრეულ
ფარვანს, –
დღემდე გამოყოლილ
პირმშვენიერ მითთა
საწყაული მფარავს,

ვფიქრობ:
ახლა რა მაქვს
საამაყო კიდეც,
ქართველობის გარდა...

შერიგება

როგორც ასწლეულთა სამზერ მანძილიდან
მოუხელთებელი თითო დღე და წამი, –
ყველა შვილმკვდარი დედა ტაძარია
და ამ ტაძრის მრევლიც
მხოლოდ თვითონ არის...

ამ ტაძარმა იცის გემო ნამდვილ გვემის,
შიში გათენების და მზის ამოსვლამდე –
მერამდენედ ყველა თავის ნანგრევებში,
რომ – არ უთენდება დილა
ნამდვილ ღამეს...

რომ ცრემლების ღვარით გადარეცხილ ფრესკებს,
ალარ შესწევთ ძალა ღმერთის გახსენების
და ამ დარდის მრევლი ფეხშიშველი ეძებს
სულ ჰატარა იმედს, –
სიზმრის ნამსხვრევებში...

რომ მიწაზე მზერით საუკუნოდ უმზერ –
ცას და მიწას შორის ტაძარივით დგება
და დიდი დრო გავა, –

ვიდრე ტაძრის ზღურბლზე
ზეცას ახედავს და
ღმერთს შეურიგდება.

* * *

მინდვრის ყვავილო, შენც ხომ ზაფხულის
თვალს არ გჭრის უხვი მზე და დიდება
და ქარიშხალიც, იმ გაზაფხულის,
არ გემეტება დასავიწყებლად.

არ გინატრია შენც ხომ ვერსალის
ბალის ამინდებს ჰყოლოდი მძევლად
და ამოსული გზად ნარ-ეკალში
ბევრჯერ წასულხარ ბედის საძებნად.

არ გიმზერია სეტყვა სარკმლიდან
ელვა იყო თუ ქარი გდევნიდა,
თავს გადახდენილ ყველა წარღვნიდან
დაბრუნდი, როგორც ახალ ქვეყნიდან.

არავინ იცის შენი სახელიც –
ბალს მოფენილი ია-ვარდით,
მანაც არა ხარ სახლის ყვავილი
და ერთნაირიც არ გაქვს ამინდი.

მოყვევი ნიავს რომელ მხარიდან,
დანამდვილებით ხარ თუ არცა ხარ,
უჩინმაჩინის ქუდი გახურავს,
ყველას არ ძალუძს შენი დანახვა.

ან მთვარის შუქზე ვისთვის იწვოდი,
ვინ გითეთრებდა დარდით გარიჟრაჟს,
ალარც იმ ნიავს ეცოდინება,
რომ გადაგექცა ერთ დღეს ქარიშხლად.

მანაც ხომ სულ სხვა იყო აპრილის
ქარტეხილიც და დართა სიამეც,
ყველა ამინდი იყო ნამდვილი,
რაც გაზაფხულზე გამოიარე.

მეც გულში შენი სევდა მიტირის,
ვერ მიმღვრევს თვალს სხვა წყალთა დინება
და გამოზრდილი გულში ტკივილიც
არ მემეტება დასავიწყებლად.

* * *

მოულოდნელად გაავდა თოვლი,
(წუხელ კი თითქოს იყო
სამკალი),
ყოველი სახლის კუთხე-კუნჭული
გამოყინულა,
როგორც სანგარი...
ამოგმანულში საფიქრებელი
დარჩა ცის თმენა და

გამძლეობა
და დგას ქალაქი,
როგორც საყდარი,
როგორც სიჩუმის თეთრი
ტყვეობა..

უეცრად ფაფარაყრილი თოვლი,
თეთრ აფთარივით გზაზე
მიხობავს,
შეძრა სამყარო სიჩუმით,
მტრულით,
ვერ იქნა, გული ვერ
მოიოხა...

დის ქაფიანი ცის მარათონი
და ხელუხლებელ –
ფერშეუცვლელი,
ჩამოთოვლილი მინის ფართობი
აგდია, როგორც თეთრი
ფურცელი...

წრემლი

რა წმინდა რამე ყოფილა ცრემლი,
უცნაურია, –
სულ უფრო შრები,
რაც გადის წლები...

დრო იმდენ მზეს და სინათლეს
მართმევს,
ვსვამ შესქელებულ წყვილად
ხელადით
და რაზეც ასე ვტიროდი ადრე
ველარ ვიტირებ ახლა
ვერაფრით...

თუ ავარიდებ სმენას ქილიკებს
და არ მისწვდება ტკივილი
ურანს,
უკანასკნელად გამოვიტირებ
ხვალ ატირების დაკარგულ
უნარს...

* * *

გამოვიარეთ ჩვენ ქარიშხლები,
ხეთა სიმტკიცით და ერთგულებით,
თითები იყო ჩვენი ფესვები
გვემოსა მინად ხელისგულები.

ჩაჭიდებულებს ხელიდან ხელში
გვცდიდა ქარიშხლის შიში და განცდა,
რა ადვილია, მსგავს ქარიშხლებში,
მსგავს ქარიშხლებში გადარჩეს, – რაც გნამს.

და არ გაქვს შიში ბედთან ჭიდილის,
თუმცა გაკრთებოდნენ ცრუ გაელვებით, –
დღეები, ჭიქის წყალივით მშვიდი,
გარეშე შფოთვის და გრიგალების.

და როგორც ბავშვი, ნანატრ სახსოვარს
იხუტებს გულში, ძილშიც არ იშლის –
ვთვლემდით, მაგრამ ჩვენს ხელებს ახსოვდათ,
მოახლოება ყველა ქარიშხლის.

გვცდიდა ყოველი უერთმანეთო
დღე – თვალწასული დროის ქსოვილში
და გვაბრუნებდა შიში საერთო,
ჩვენი ხელების სიმჭიდროვეში.

და როგორც მწერის გაბმით ზუზუნი,
როგორც ამინდი ძილისმომგვრელი,
ვერ მივხვდით, დადგა როდის ნამდვილი
სიმშვიდე ქარიშხლისოდენი.

როდის შეეხსნათ ხელებს თითები
და უფესვებოდ ყოფნა ეამათ,
მრავალ ქარიშხალგამოვლილები
ნიაემა როგორ გაგვანიავა...

* * *

ჩვენ დითირამბებს ვუმღერით
სიკვდილს,
ვამზადებთ სიტყვებს ქვად და
საბელტედ
და ერთხელ მაინც რომ გვეთქვა
მისთვის –
სიტყვა, რომელიც ვერ
გავიმეტეთ –

მისი სიკვდილის მერე რომ
ვიტყვი,
(ვრთავთ მიდევნებულ ლამპრის
სხივ-შუქით),
რომ გაჰყოლოდა იმ ქვეყნად
ტვირთი,
იმ ერთი სიტყვით უფრო
მსუბუქი...

აინონიდა ის სიტყვა
რამდენ,
ქვებივით ნასროლ სიტყვებს
უჩინრებს
და მოურჩენდა უთქმელსაც,
რადგან
ქვასავით მძიმე არის
სიჩუმეც...

რამდენ ჩამქრალ დღეს
გადაბელავდა,
მოაბრუნებდა რამდენ
მაისებს,
დააბერებდა
ანდა რა ნელა
ის ჩამავალი სხივი
დაისის –

მწუხრის ხნულშიც რომ
აგუბებს სითბოს,
სიცოცხლე ისევ რომ
განმეორდეს,
სხივივით თბილი
ის ერთი სიტყვა
სათქმელად რომ არ
გვებეგრებოდეს...

და წვეთიც რომ არ
გვენანებოდეს
წვიმის, –
მდინარე ვიდრე დაშრება,
გვეძნელებოდეს რომ არა
ასე
ქვა აღმართული ხელის
დაშვება...

როს მოუკვდებათ სამიზნე
მშვილდებს,
ალარ იქცევა სიტყვაც
ნალვერდლად,
წავა ქვასავით მტკიცე
და მშვიდი
და ერთ სიტყვაზეც არ
აღელდება –

მიღეთის ზღვა რომ უბეს
გაივსებს, –
ვაი-ვიშისგან
ნაზირ-ვეზირის
და გზად მიმავალს, სიტყვებს
ნაირფერს
დაუყრის ფერხთით მკვდარი
თევზივით...

(– რადგან ამ ქვეყნად მაღლს
სალოცავში,
ვერ ააშენებ მართოდენ
ქვებით...)
რომ იყო ერთ დროს სიტყვა
ცოცხალი
და მოკვდა სიტყვა, რომელიც
ვერ ვთქვით!

ივეტა პავლიაშვილი

გამთენიისას მინყნარდა ყველაფერი და ყველა მოს-
ასვენებლად ნავიდ-ნამოვიდა. მაგიდის ზოლომდე ალოგენა
არრ კი ურდიათ. პაპარ იქვე მაგიდასთან ახლოს ტახტზე
მიესვენა. თვალეზი მიხუჭა, მაგრამ ისევ ვილარის ნარ-
ნონი ხმა ჩაესმოდა ყურში. დაინახა სინათლე და ნაპყვა
მის კვალს. სინათლითვე გაიარა გვირაბში და ნარნობმა
ხმამ მიიყვანა მარად უქრობ წმინდა ლამპართან, სადაც
ზარივით რეკდენენ წყურ დასთა საგალორდოები. ეს იყო
ჭიშნი უკვდავებისა და მარადიულობისა.

ი. პავლიაშვილი

მ
ო
ლ
ო
დ
ი
ნ
ი
ს
ა
ს
მ
ი
ნ
ყ
ნ
არ
და
ყ
ვე
ლა
ფ
ე
რი
და
ყ
ვე
ლა
მ
ო
ს-
ა
ს
ვე
ნ
ე
რ
ლ
ა
დ
ნ
ა
ვი
დ-
ნ
ა
მო
ვი
და.

მოვიდა ზამთარი

მოვიდა ზამთარი და აღარ მიდის... არა და არ დაილია სუსხიანი დღეები. საუკუნედ მეჩვენა იანვარი, როგორც იქნა დადგა თებერვალი. არ ვიცი, რამდენად ჩადგა ხეში წყალი, ან ჩიტმა ჩიორამ გაიდგა თუ არა საძირკველი, მაგრამ მე მაინც შორი მგონია გაზაფხულამდე. მეჩქარება, გავილიე ლოდინით. ვითვლი, ვითვლი დღეებს და აჰა, როგორც იქნა დაამთავრა თებერვალმა ოცდარვა დღე.

დაინყო მარტი... ისევ ჩამოთოვა მთებზე. ისევ დამალა ქარის ნივილმა. ისევ ვითვლი დღეებს... ისევ მოლოდინი... ცაო! როდის გამოგზავნი გაზაფხულს ცისარტყელებად? გაზაფხულო, როდის გავიგონებ შენს კისკისს? როდის შემოაგორებ დედამიწაზე ქორფა სიმწვანის სურნელს? მერცხლებო, რა სინანულით გაგაცლიეთ შარშან, მეგონა, ჩემი გულის ნაწილიც თან წაიყოლეთ. თქვენი ჭიკჭიკი ხომ სიცოცხლეზე ფიქრს მიხანგრძლივებს? არ მინდა სიჩუმის ხმით დავიღალო.

მოლოდინით შეიძლება საკმაოდ დაიღალო, მაგრამ ესეც ხომ საზრუნავია? რალაც ახლის ძიებაში ხარ, სიახლეს ელოდები. მოგონებებს ფერად მოზაიკებად ვაწყობ, მინდა სიყვარულის სასახლე ავაგო, ყველა თბილი მოგონება შიგ დავასახლო და მზის სხივივით ხელუხლებელი დავტოვო. ცხოვრებას გამოცდა კარგა ხანია ჩავაბარე, სიბერის შიშიც გადავლახე, შევეგუე ყველაფერს. ახლა კი იმ იდუმალ სამყაროს ველოდები, წინ რომ გზად გვიდევს ყველას.

რაც უფრო შევიღვარ ხანში, მით უფრო ვუახლოვდები სინამდვილეს, თითქოს ხელით ვეხები. უფრო აშკარად ვხედავ იმასაც, ჩემში რა იყო ცუდი და რა იყო კარგი. თითქოს შორეული წარსულიდან მამხნევებენ ნაცნობი ხმები, უფრო და უფრო მატულობს მათი ნახვის წყურვილი და სიცოცხლის წარმატლობაზე შიში მიქრება.

ძიება და ისევ მოლოდინი... ვილაცის... რალაცის. ამ მოლოდინშიც არის სიხარულის მცირე ნაპერწკალი. რა მოასვენებს ადამიანის მაძიებელ სულს? ცხოვრება ხომ ამაყი სულის დუელია – ბნელისა და ნათ-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ელის ომი. რა მემართება, არ ვიცი, სულ მოლოდინის განცდაში ვარ, ვჩქარობ, სულ ვჩქარობ, ყველაფრის მოსწრება მინდა, მინდა ბოლომდე დავიხარჯო და ისიც მინდა, რომ ჩემი შესაძლებლობების ზღვარი გადავლახო. მეც ხომ წუთისოფლის ერთ-ერთი მგზავრთაგანი ვარ, რომელიც ამჟამად რომელიღაც სადგურთან გაჩერებულია და მინიშნებას ელოდება, თუ რომელი გზით წავიდეს. უკან კიდევ უამრავი მგზავრია, უწყვეტ ნაკადად მოედინება და მოედინება და ჩემსავით მგზავრობით ილაჯგანყვეტილები ელოდებიან მინიშნებას – სდექ! დუელი დასრულებულია. მდუმარებაში ჩაფლული გზა რიჟრაჟით ქრება.

მოვიდა გაზაფხული და გაიღვიძა სიცოცხლემ, მომეცა ოცნების და გრძნობების გამოხატვის უნარი. გარდატეხა მოხდა სულშიც. ბუნებასთან ერთად ცნობისმოყვარეობამაც გაიღვიძა. ცხოვრება საინტერესო გახდა. ვეფერები დედამინას, თვალით ვზომავ მისი ძარღვებიდან ამოფეთქებულ მწვანე ჰორიზონტს, ღრმად ვისუნთქავ ცვრიანი ბალახის სიუხვეს. მახალისებს გაღვიძებული კვირტების სიმრავლე და ჩიტების საამური გალობა-ჟღერტული. სიმხნევეს და სიძლიერეს ვგრძნობ. მიყვარხარ, ჩემო ქვეყანავ! მიყვარხარ, ცაო! დედამინაო, მზეო, შენი ხილვით ბედნიერი ვარ! გმადლობ, უფალო, ამ ქვეყანას რომ მომავლინე და მომეცი შანსი დავმტკბარიყავი სიყვარულით და სიცოცხლით.

გაზაფხულო, ეს შენ შემადლებინე, რომ სიბერეზე ფიქრი დავივიწყო. განა ეს შენ არ მათქმევინე, ქვეყნად სიცოცხლე თუნდაც იმიტომ ღირს, რომ გაზაფხული არსებობსო?

ველოდები გაზაფხულის ყუყუნა წვიმას, მინდა მანაც მითხრას თავისი სათქმელი. და აი, ისიც... თავის გულისტკივილი გადმოაფრქვია ზეცამ. მან ჩემი აღსარება მოსმინა, მე კი მისი. თურმე რამდენი რალაც ჰქონია წვიმასაც სათქმელი... ხელები გაუწოდე, მოვეფერე. დავსველდი და დავმშვიდდი. როგორც წყალობა ისე მივიღე, ცაო, შენი ცრემლები...

ალაგ-ალაგ ღრუბლის პატარ-პატარა თეთრი ქულები მშვიდად იწვინება ცაზე. მთის წვერებზე კი თეთრი აისბერგებივით აღმართულან და მედიდურად გადმოჰყურებენ დედამინას. მაგრამ მათი მედიდურობა რას დააკლებს მზის ბრწყინვალეობას და სიძლიერეს? ფუმფულა ქულები კი მშვიდად, ნარნარად მიიწვევენ წინ, მერე ნაწილდებიან და ცის უკიდვგანო სიღრმეში ქრებიან.

ოხ, როგორ მინდა მივწვდე და ხელით შევეხო ამ თეთრ ფუმფულა ქულებს, მოვეფერო ამ საოცრებას, ამ ჰაეროვნებას და შევეძახო – გზა მშვიდობისა!

ადამიანი ცხოვრებაში ერთხელ იბადება, ერთი სიცოცხლით ცოცხლობს. ერთხელ მოდის მინიერი ცხოვრებით. ბრუნავს დედამინა. გაზაფხული კი, მეორდება და მეორდება... მერე სხვა დრო ჩაენაცვლება და ასე გაგრძელდება უსასრულოდ, რადგან ეს

ბიო პაპა

შეტყობინება ყველამ ერთ დღეს მიიღო. სასწრაფოდ შეეხმინენ შვილიშვილები ერთმანეთს და ზოგმა იმავე საღამოს მატარებლით, ზოგმა კი დილით ავტომანქანით გასწიეს სოფლისაკენ. ძალიან უყვარდათ შვილიშვილებს და შვილთაშვილებს გიო პაპა. მართალია, ცხრა ათეულზე ცოტა მეტსაც ითვლიდა მისი ხნოვანება, მაგრამ მასთან განშორება ვერ წარმოედგინათ და მტკივნეულად განიცადეს მისი გარდაცვალება.

გზაში, თბილისიდან სოფლამდე მათი სალაპარაკო თემა მარტო გიო პაპა იყო. ვერ წარმოედგინათ სოფელი მის გარეშე. თბილად იგონებდნენ მასთან

სამყარო უკვდავია, მარად ნორჩია და მარადუჭკნობი. აი, მთავარი არსი მარადიულობისა – დროს არც დასაწყისი აქვს და არც დასასრული, დროს ვერც შეაჩერებ და ვერც გაუსწრებ. დრო ყველაფრის მომსწრეა. დრო სასტიკია, ყოვლის შემწე და შემზარავიც... მაგრამ დრო მაინც სიცოცხლეა, სიცოცხლე კი ყველაფერია...

ბავშვობა გამახსენდა. როგორ ველოდებოდი მაშინაც გაზაფხულის მოსვლას? მაგრამ მაშინ ის იმედების და მომავლის გაზაფხული იყო. მიყვარდა ცვრიანი ბალახზე ფეხმიშველს სირბილი, წვიმის გუბებში ხტუნვა და კისკისი. მიყვარდა ცა, მინდოდა ნამიან მოლზე მზის სიცილი დამეჭირა, ღამით ვარსკვლავთცვენა და რიჟრაჟზე ვარსკვლავთქრობა დამენახა, ჩემი ცა, ჩემი საღამო, ჩემი დილა, ჩემი მთვარე, ჩემი მზე, ჩემი ოცნება და ჩემი ცხოვრება მქონოდა. შორს ნამიყვანა სურვილმა. ანმყოში გადმოვიწაცვლე და იმედის პატარა ნაპერწკალს დავეყრდენი. არა, ნამდვილად არის კიდევ მეხუთე დრო, დაუნერელი და შეუცნობელი, რომელსაც სულ მუდამ ჩუმად ელოდები. გადავხედე ჩემი ცხოვრების განვლილ გზას, რამდენი დრო გასულა?

„...თურმე რამდენჯერ დაჰბერა სიომ, ნუში რამდენჯერ აყვავებულა, თურმე რამდენჯერ ამოსულა მზე, თურმე რამდენჯერ გათენებულა!“

კვლავ დავიწყე ოცნება. მინდა თავი ზღაპრებით მოვიტყუო... და კვლავ დავიწყე ისტორიების აგება ჩემს ჯადოსნურ სამყაროში. და კვლავ გამოვძერწე ლილისფერ ცაზე, ალაგ-ალაგ მიმოხნეულ ქათქათა ღრუბლებში თეთრწვერა მოხუცი, ცხვრის ფარა, ეტლში შებმული მერნები, კოშკები, ფერიები, დიდი ტაძარი და უამრავი ხალხი.

ცა გადაინმინდა... წინილებივით მიმოიფანტნენ ღრუბლები. დრო სწრაფად მირბის. გაზაფხულიც უცებ გაირბენს, როგორც წუთისოფელი. მერე ისევ აგრილდება, დაიწყება ფოთოლცვენა და ზამთარიც ისე შეუმჩნევლად ჩაენაცვლება ამ ყველაფერს, როგორც დღეს ღამე, როგორც მზეს მთვარე, როგორც მწუხარებას სიხარული, როგორც სიკვდილს სიცოცხლე და ისევ დაიწყება მოლოდინი...

ერთად წლების მანძილზე გატარებულ დღეებს.

მიუახლოვდნენ ჭიშკარს. ოი, საკვირველება, თვალებს არ დაეჯერებოდა: სადღესასწაულოდ გამოწყობილი პაპა თავის მონაგარს ეზოში ღიმილით შეეგება. უცნაური იყო იმ დღისით.

გაიძალა სუფრა. პაპა ჭიქას ყველას ბოლომდე უვსებდა. არ უყვარდა ნაკლულად შევსებული. სუფრის წვერს შეეძლო საერთოდ არ დაეღია, მაგრამ ჭიქა პირამდე უნდა ყოფილიყო სავსე. აკი, ამიტომაც სოფელში ზედმეტ სახელად „გაპაპინე“ შეარქვეს.

მთელი ღამე მხიარულება და სიცილ-კისკისი არ შეწყვეტილა მათ ოჯახში. კარგ გუნება-განწყობილ-

ბაზე იყო პაპა. ხალისიანად იხსენებდა ახალგაზრდობაში გატარებულ ბედნიერ დღეებს. სტუმრებით გახარებულმა ხელიც კი გაშალა მოსალხენად. ის კი არა, ჩონგურის სიმებიც მომართა და ომში დაკარგულ შვილებზე თავისივე შეთხზული სიმღერა დაამღერა. ლოყებანიტლებული პაპა სიამით შეჰყურებდა თავის მომავალ თაობას და ეხუმრებოდა: „აბა, რა გეგონათ, ხაშლამის საჭმელად ჩამოგიყვანდით? ვერ მოგართვითო!“ ეს სიტყვიერად, სინამდვილეში კი, რალაც კაეშანი მოსვენებას არ აძლევდა. სულ რალაცის მოლოდინში იყო, თითქოს შორეთიდან ვილაცას ელოდა.

გამთენიისას მიწყნარდა ყველაფერი და ყველა მოსასვენებლად წავიდ-წამოვიდა. მაგიდის ბოლომდე ალაგება არც კი უცდიათ. პაპაც იქვე მაგიდასთან ახლოს ტახტზე მიესვენა. თვალები მიხუჭა, მაგრამ ისევ ვილაცის ნაცნობი ხმა ჩაესმოდა ყურში. დაინახა სინათლე და წაჰყვა მის კვალს. სინათლითვე გაიარა გვირაბში და ნაცნობმა ხმამ მიიყვანა მარად უქრობ წმინდა ლამპართან, სადაც ზარივით რეკდნენ ციურ დასთა საგალობლები. ეს იყო ჰიმნი უკვდავებისა და მარადიულობისა.

იყვილა მამალმა ერთხელ, მეორედ, და... პაპა უფალს მიეპატიებინა თავისთან. სახეზე კეთილი ღიმილი დასთამაშებდა, ღიმილი – შეწყალებისა და ცხონებისა.

მხატვარი სოფიო ქელიძე

წუნუ კამუკაშვილი

* * *

*პოეტს, თელავის | საშუალო სკოლის ყოფილ
დირექტორს დარეჯან ჭანკოტაძეს*

სულ სიკეთისთვის იღვნი,
„ოლესაც“ უძღვნი ფიქრებს,
და... საამაყო სიბრძნით
თავს მკითხველებით იქებს.

და, დგას, ვით, მძლავრი მუხა,
ქარიც ვერ ერჩის რტოებს,
და... სიყვარულით „ოლეს“
წამითაც ველარ ტოვებს...

„ოლე“ ძლიერობს ქვეყნით
და მეგობრებიც თან ჰყავს;
ყოველ ცისკრისას იგი
მზეს დინჯად უძღვნის თაყვანს.

და ფრთახატულა ჟურნალს
მზე სხივით უსვამს ბეჭედს,
ოქროს ვარაყით ამკობს
მის მხარგანიერ ბეჭედს.

ჩვენს წინსვლაზე, რომ ფიქრობ,
კარგო, ქომაგო, ჩვენო,
„ოლე“ სიყვარულს იმკის
და... მკითხველებით შევნობს.

დავით (კუსა) ბატიაშვილი

*გთავაზობთ სახელოვანი, თელაველი,
საოპერო მომღერლის – დავით ბატიაშვილის
(რომელმაც დიდი ხანია ზეციურ
საქართველოში გადაინაცვლა) ერთ ლექსს.*

შემოდგომა

მე, შემოდგომა მიტაცებს, უფრო, –
მამინ, ბუნება მრავალფერია,
გაძარცულ ხეთა ჰარმონიებთან,
ჩვენი სიცოცხლე არაფერია.

მინას დაჰყრია – ჭრელი ფოთლები, –
ლამაზ ფერებად გაუფენია,
ფოთოლს – ფოთოლი, როგორ ეკვრება,
ბუნებას ასე გაუჩენია.

ადამიანი, უსიყვარულოდ,
წაგავს ფოთოლს, მონყვეტილს ხიდან,
ფოთოლი – ფოთოლს, მაინც, მონახავს
კაცი კი, ხშირად... ვერ აღწევს მიზანს...

როგორ წაგავს ჩვენი სიცოცხლე
ბუნების, ასეთ, ფერთა ცვალებას,
სიცოცხლე – მხოლოდ, სიყვარულია,
ამიტომაც, ის, უკვდავება...

ობელისკები

მდუმარედ დგანან ობელისკები,
მათ სიდიადეს ვერ დახრის ქარი,
გადაუვლიან მხოლოდ წვიმები,
გულეებში ცრემლის დადგება ღვარი.
დუმილში ომის გუგუნი ისმის
და არემარეს ცეცხლი ედება,
ცა, დაბურული პირქუში ნისლით,
მათ კვარცხლბეკებთან განიკვეთება.
ობელისკებში ჩაკირულ ვარამს
გადაცრეცილი დრომის ფერი აქვს,
დგანან და უხმოდ ელიან კვლავაც
გმირთა აჩრდილებს, დედებს ცრემლიანს.
მდუმარედ დგანან ობელისკები,
მათ სიდიადეს ვერ დახრის ქარი,
გადაუვლიან მხოლოდ წვიმები,
გულეებში ცრემლის დადგება ღვარი.

ლიმილი არდაზრუნების

გადამხმარ ჭადარს დაეკიდა
მსუბუქი მძივი ლურჯი წვიმების
და მისი კაბა იყო ისეთი ნაზი, ისეთი სადა,
როგორც ლიმილი არდაზრუნების.

ზღვაო!

ზღვაო, პულისივით ნუ ჰფეთქავ, ჰქუხხხარ,
მინდა, ჩაგეკრო, როგორც ნაფოტი,
დედასავით რომ გადამარწიო,
დრო დამავინყო მისი არყოფნის.

მზეობანას ვთამაშობ ისევ

ბავშვივით ისევ ძაფებს ვხლართავ
და მზეობანას ვთამაშობ ისევ,
ვუმზერ ქალაქზე დაკიდულ ანძას,
მაგრამ ის ხიბლი არა აქვს უკვე.

დრომ არ დაგვინდო

დრომ არ დაგვინდო და ჩამოგვრეცხა,
ფსკერზე ვასვენებართ ნასალები,
ალარც რაი გვცხია დავითისა,
ალარც გვეზრდებიან თამარები,
გონზე სწრაფად თუ ვერ მოვეგებით,
ჟამი თან ნაგვილებს გამალებით.

სუნთქვიდან ვინყებთ!

სუნთქვიდან ვინყებთ
სამშობლოს ძახილს
და მის გარეშე
ნურც გავძლო ნამი!

უჩემობით გაივსება ქუჩა

მე წვიმაში სიარული მიყვარს,
წყალს რომ გვასხამს ზეცა ნისლის თეფშით,
ავსება წვიმით ყველა შუშა,
– დროა, შვილო! – ზეციერი მეტყვის.
აფუყვები ცისარტყელას კიბეს,
იქნებ ვინმემ შემაშველოს მკლავიც,
უჩემობით გაივსება ქუჩა
და უჩემოდ დაიღვრება წყალი.

ლამე

ფანჯრიდან მიმზერს შავი აჩრდილი,
მგონი, ლამეა ფაფარაყრილი,
შემოაბიჯა ოთახში ნელა
და ჩემს გარშემო ვერაფერს ვხედავ...
დუმს და ნიკნიკს წყვეტს კედლის საათიც,
ნაბიჯს დგამს ჩუმად, უხმოდ, ტაატით.
თვით ქაჯთა მცველი, რომაქი დადის,
რომ წარიტაცოს ნათელი მთვარის.

სახუმარო

ეს ჩემი გული ბებერი,
სულ მუდამ ალიბალიობს,
ხან ჩამოწვება მენყერი,
ხან ეგებება ალიონს.
ვერ დანყნარდა და ვერ მორჩა
უთავბოლო დოღს, ჭენებას,
თან ვფიქრობ: „რომ შეიცვალოს,
მერე მერა მეშველება?!“

სიმღერა ჩვენი

სიმღერა ჩვენი ერთი დიდი სატირალია,
ჭირსა თუ ლხინში გამოზრძმედილ-გამონათალი,
გალობა ჩვენი სიკვდილია, ელდის დარია,
მით მალღებოდნენ ზეცის კიდედ მამა-პაპანი,
ცხოვრებასავით ტკბილ-მომწარო დასაღვია,
ხან რბილზე-რბილი, ხან პირქუში, შავი ქვასავით,
მარტოობაა, უსასობა, უფრთო გენია,

იასამნების სურნელება, მზესთან ნაზავი.
მინას შენირულთ ანგელოზნი ცაში ელიან,
გულს ეფინება უწმინდესთა ღამის არია,
სიმღერა ჩვენი დასაბამით სევდისფერია,
დასაბამითვე ერთი დიდი სატირალია.

მიმოზებო, წყენით მიმოზერთ

მიმოზებო, წყენით მიმოზერთ,
გამჯობინეთ არჯაკელი,
ღობის ძირას ის ხარობდა,
ფხალს ხარშავდა ბებო ჩემი.

ღმერთო, როდისღა დადგება ის ღლე?! ღმერთო, როდისღა დადგება ის ღლე?!

ვწევარ და გული მუშაობს პირქვე,
ანწილ ნისლებს თმებში ვივანებ,
ღმერთო, როდისღა დადგება ის ღლე,
ალარ მეკეთოს გლოვის პირბადე.
სულ ერთნაირად მაგლევენ ხორცებს,
თითო მტკაველი ფიქრით მტკივა
და წართმეული ქალების პირი
გულზე მესობა წამახულ რკინად.
მეგონა, ვცხოვრობ უკეთეს დროში,
ალარ ვაჭრობენ ვაჟკაცთა სისხლით,
მაგრამ მელაია, ქათმებს რომ გვიჭამს?
კვლავ კრიახის და გლოვის ხმა ისმის.
სამართალს, ნეტავ, ვინ ქსოვს და კერავს,
არ ვუყურებდე მის კვდომი-ხროტინს,
აღდგეს და ეცეს ელვად და მეხად,
ვინც გვართმევს ცეცხლს და წინაპართ როდინს.

წიპიწიპა წვეთი

შენი წყაროს წყლის ციმციმა წვეთი
შესვი დოქით და თუ გინდა პეშვით,
ასეთ ანკარას, ცივს გაძლევს ღმერთი,
რა უნდა გასურდეს ამაზე მეტი?!

ქარი მოფრინდა და...

ქარი მოფრინდა და მომაცხო ტუჩებზე საცხი,
თითქოს ვილაცის ვნებიანი კოცნა მარუქა,
ამინითლა და მომეჩვენა, ვჭამდი ალუბალს,
შენ რომ გიყვარდა ასე ძლიერ, ასე ძალუმად.

ხან მენატრება სიკვდილი (სატრფიალო)

ხან მენატრება სიკვდილი,
ხან კი სიცოცხლეს მანდომებ,
გვირისტივით რომ დაჰყვები
ჩემი სიცოცხლის გზა-კბოდე.
ხან ლაჟვარდებში გამაფრენ,
ხან ზღვასთან უწყლოდ ვფართხალებ,
ცოცხალი თუ ვერ მიხილე,
სასაფლაოს გზა გაკვალე.
ხან არწივით მალლა ვარ,
ხან ვცურავ დაბლა გველივით,
ჩემს ტანჯვას ბოლო არ უჩანს,
გზაზე გავჭრილვარ ხელივით.
ხან მენატრება სიკვდილი,
ხან კი სიცოცხლეს მანდომებ,
რა გვირისტივით დაჰყვები,
ჩემი სიცოცხლის გზა-კბოდე!

სატრფიალო

ქალი:
ხუნდებს დავიყური ფეხებზე,
რომ აღარსაით წავიდე,
მომეფერები, დამთქორავ,
ცხოვრებას გამიხალისებ.

ვაჟი:
მეც არსაით მაქვს სავალი,
შენი ღიმილის ჭირიმე,
შენს კართან ღამეს ვათენებ,
რომ გამომგადგე რითიმე.

სიმღერა

სტრიქონებში სტრიქონები მოდის,
ენებება ეგ ტუჩები ჩემსას,
სისხლში მივლის შრუანტელი, ელვა,
მინდა, გული შენს გულს ჯაჭვით ებას.

მისამღერი:
სულშიც შენ ხარ, ფიქრებშიაც შენ ხარ,
სიყვარულის შევსვამ შარბათ-ნექტარს.

სტრიქონებში სტრიქონები მოდის,
ენებება ეგ ტუჩები ჩემსას.
ზღვის ტალღების ვნებიანი თქორი
ნაგვილებს და გადაგვლეკავს ერთად.

მისამღერი:
სულშიც შენ ხარ, ფიქრებშიაც შენ ხარ,
სიყვარულის შევსვამ შარბათ-ნექტარს.

ხელი მომეწერ, ვიწუკვოთ! (სიმღერა)

გულზე ხელი მომჭიდე,
თუ გრძნობ, როგორ ფართხალებს,
თუ გრძნობ, როგორ ეხვევა
ტკივილებში, ხედავ?
მივადექი სხვა კუთხეს,
სხვა ზღვასა და სხვა მხარეს,
მანც ვერ დაგივიწყე,
ჩემო კარგო, ხედავ?
ამოუცნობ ბილიკებს
ნავყევი და შენც ნაყევ,
ბედმა სად არ გვატარა,
დავცოტავდით, ხედავ?
თმები, თითქოს ქაოსი,
მოგვრეგია ტაროსი,
ნაოჭებში ჩაფლულეებს,
არა გვიკვირს, ხედავ?
ნახვედი და მეც ნაველ,
ალარ ვიტყვი დანარჩენს,
ბედმა ისევ დაგვცინა,
შეგვახვედრა, ხედავ?
ხელი მომეც, ვიცეკვოთ,
აბა, ტაში, ბიჭებო,
ჩაგვეძინა ორივეს,
საყვარელო, ხედავ?
ახლა მანც ერთად ვართ,
ცეცხლის პირას კერა გვაქვს,
შეუკეთე, არ ჩაქრეს,
ინავლება, ხედავ?!

* * *

სევდამ დაგლიჯა სიხარულის ბოლო ნოტები,
ავინუნები, ავიტოტები,
ახლა სიხარულს ვეძებ ოტებით,
რომ დავამარცხო სევდის ტოტემი.

* * *

შეჩერდი წამო, მე არა ვარ შენი პყრობილი,
ნუ ჩამიკეტავ სასმელ წყალს და იმის სათავეს,
ვარ უგუნური, რომ დაგიტმე ჩემი სახატე,
არა გცოდნია მისი ფასი, მეც ვერ მაფასებ.

* * *

იმედგაცრუებების კასკადში ვიძირები,
წინ ნაბიჯსაც ვერა ვდგამ, არავის მაქვს იმედი,
ცოდვა კაცად გადიქცა, გამოუბამს თითები,
მასწრობს, ყელზე მომეჭდო, ლამისაა, მივინებდი.

რად ჟიჟიჟებთ, ჩიტუნებო!

რად ჟიჟიჟებთ ჩიტუნებო,
ვის კარებთან მიფრინავთ?
ეგ მოხუცი, მანდ რომ ცხოვრობს,
უსათუოდ გიჟია,
გზაზე ხელგაშლილი დადის,
თქვენთვის დააქვს საკენკი,
ჯიბედატენილი ძეხვით,
პურის ერთი ნატეხით.
მართლა, აღარ დამინახავს
უკვე ორი დღე-ღამე,
მტკვრის ნაპირზე
რომ დავლანდე,
წყლით ავსებდა ხელაღებს,
ნეტავ, რისთვის ამზადებდა,
იქ რეცხავდა სუდარას,
ძალდი უკან მოჰყოლოდა,
თვალში ედგა მუდარა.
რად ჟიჟიჟებთ, ჩიტუნებო,
ღია არის კარები?
ეჰ, ამ ბეჩავს, ქვეყნის გლახას,
დაუხუჭავს თვალეხი.

ეს ჭოჭოხეთის ბჭენი განიხვენენ!

თითის ფალანგებს დამითვლის ღამე,
თან ცბიერებით ჩამცქერის თვალში,
– ხომ გაგაცურე, ადამის მოდგმავ!
– იხრება ჩემკენ ქოჩორა თავით.
მოუგავს თმები აჩეჩილ ნისლებს,
ბნელიდან მიცქერს ორივე თვალთ,
ტუჩები წითელ მაგონებს ციყვებს,
ცქმუტავს, ირხევა ორივე რკალი.
ზიმზიმებს, ოხრავს და იკლაკნება
ცა, ვარსკვლავიანს ჩამოჰგავს ბორბალს
და მის შუაში, თეთრი დისკვიით,
ბრჭყვიალ-ტრიალებს ხაპერა-გოგრა.
ნუთუ, ჯოჯოთა კარნავალზე ვარ,
ცეკვავენ ირგვლივ მორთული ხენი,
ოჩოპინტრეა, თუ მელანდება?
კაცის სახე აქვს და ტანი ცხენის!
– ხომ გაგაცურე, ჩემო სტუმარო,
– ქირქილით ამბობს შავტუხა ღამე,
– შენ კი, ელოდი კონკიას ქორწილს,
მიპატიჟებას, ლურჯ ზღვასთან ალერსს.
ირგვლივ დაფრენენ ავი სულელები,
შენ რომ გეგონა ნაზი ბულბული,
მისი სტვენის და გალობის ნაცვლად
გესმის ყრანტალი, ნელი გუგუნი:
ეს ჯოჯოხეთის ბჭენი განიხვენენ,
ხედავ, გამორბის ყველა სულდგმული,
ცოტაც და ქვეყნის დარჩება მტვერი,
გადაკეტავენ მინას ურდულით!

ნიკოლაი
შამსუტდინოვი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ე
რ
ე
ბ
ა

დასკვნით ლიტერატურულ საღამოზე, თუკი მესიერება არ მტლავს, შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრში, ჩემი ნიგნი ევგენი ალექსანდროვიჩის ხელში დავინახე. როგორც საღამოს ნამყვანი იგი მრავალრიცხოვან პუნქტიკას წარუდგენდა აღიარებისა და ოვაციის მაძიებელ ახალგაზრდა პოეტებს. ევგენი ევტუშენკომ შემომთავაზა პოეზიის მოყვარულთათვის წამეკითხა ჩემი ლექსი „თევზის ჭერა“, რომელიც მას მოსწონებოდა. მან ლექსის ერთი სტროფი თავად წაიკითხა და წარმადგინა, როგორც „გენიალური სახეების ავტორი“.

ნ. შამსუტდინოვი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ე
რ
ე
ბ
ა

ევგენი ევტუშენკოვი

(იხეყდება შემოკლებით)

ახლახან გარდაიცვალა გამოჩენილი ადამიანი, „ადამიანი (შეიძლება ითქვას) ეპოქა“, რომელიც მრავალი ათეული წლებია მილიონობით მკითხველის ყურადღებას იპყრობდა...

მე ბედმა მარგუნა მასთან ურთიერთობა მქონოდა და ზოგიერთი მოგონება ისე მყარად ჩამრჩა გონებაში, რომ მიწა, ძვირფასო მკითხველო, თქვენც გაგიზიაროთ.

ოცდაათი წლის წინ, იმ საუცხოო 1980 წელს, კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტისა და საკავშირო მწერალთა კავშირის ძალისხმევით განხორციელდა გრანდიოზული ჩანაფიქრი – მაიაკოვსკის პოეზიის საკავშირო დღეები საქართველოში. ღონისძიებაზე ჩამოვიდა ასეულობით ახალგაზრდა პოეტი, როგორც პრესა იუნყებოდა, რუსეთის ყველა რეგიონიდან და იმ დროისთვის უზარმაზარი ქვეყნის მოკავშირე რესპუბლიკებიდან ქუთაისში, ბაღდათთან ახლოს, სადაც დაიბადა მაიაკოვსკი.

ამ ლიტერატურულ შეკრებაზე მე ჩამოვიდა საკმაოდ „შეიარაღებული“ – ლექსების ახალი ნიგნით „ვისწავლოთ მოცდა“. სამხატვრო გალერეის დათვალეირებისას, წარმოშობით აღმოსავლელ ციმბირელ, კეთილგანწყობილ „მეტრს“ შევთავაზე გასცნობოდა ჩემს ნიგნს და „წაეკითხა დასავლეთელი ციმბირელი“, რაზედაც სახელოვანმა თანამოსაუბრემ სრულიად მართებულად მიპასუხა, რას ნიშნავს წაეკითხო? მაჩუქე და წაეკითხავ... მე ნიგნი ვაჩუქე და ფორზაცზე წავანერე: „პოეტ ე. ევტუშენკოს – პოეტ ნ. შამსუტდინოვისგან“.

დასკვნით ლიტერატურულ საღამოზე, თუკი მესიერება არ მტლავს, შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრში, ჩემი ნიგნი ევგენი ალექსანდროვიჩის ხელში დავინახე. როგორც საღამოს ნამყვანი იგი მრავალრიცხოვან პუნქტიკას წარუდგენდა აღიარებისა და ოვაციის მაძიებელ ახალგაზრდა პო-

ეტებს. ევგენი ევტუშენკომ შემომთავაზა პოეზიის მოყვარულთათვის წამეკითხა ჩემი ლექსი „თევზის ჭერა“, რომელიც მას მოსწონებოდა. მან ლექსის ერთი სტროფი თავად წაიკითხა და წარმადგინა, როგორც „გენიალური სახეების ავტორი“.

და მე შინაგანად ნირნამხდარი, გარეგნულად კი ჩემ ჩვეულ მანერაში – დარბაისლურად და აუჩქარებლად მივედი მიკროფონთან და ვთქვი: რაკი ეს ლექსი მოგეწონათ, ასე იყოს, წაეკითხავ... არ მიწოდდა ასეთი „თავაშვებული“ ლექსის წაეკითხვა, მაგრამ არც ის მიწოდდა ჩემი უარით უფროსი მეგობარი გამეწილებინა.

რადგანაც ეს პოეტური მარათონი წარმოადგენდა დასკვნით ღონისძიებას (მანამდე საქართველოს ქალაქებსა და სოფლებში ბევრი ვიმოგზაურეთ – იყო შეხვედრები და სიტყვით გამოსვლები), ძველი ქართული ტრადიციის მიხედვით „მაიაკოვსკის დღეები“ ღირსეულად უნდა აღგვეღნიშნა. საბანკეტო სუფრა ბუნების ნიაღში, ბაღდათთან ახლოს გაიშალა. მძლავრ ჩანჩქერთან მისასვლელად ფიცრის ხიდები იყო გადებული და სურვილის შემთხვევაში გაგრილებაც შეიძლებოდა და ხელპირის დაბანაც.

არ დავინწყებ ქართული სანადიმო სუფრის დიდებულებისა და სიუხვის მხატვრულ აღწერას – რაც მსოფლიოსათვის ისედაც ცნობილია. შევჩერდები მხოლოდ სახასიათო დეტალებზე, უპირველეს ყოვლისა, მრავალრიცხოვან სადღეგრძელოებზე, რომლებიც საქართველოში მსგავს სუფრებზე უხვად ისმება. ორჯერ ღვინით სავსე ყანნი, რომელიც სადღეგრძელოს წარმომთქმელს აუცილებლად უნდა დაეცალა ჩემსკენ წამოვიდა. ყანნმა არც მესამეჯერ ამიარა გვერდი, მაგრამ ამჯერად, გამოცდილება შეძენილი ყანნს ყოველმხრივ მომზადებული დავხვდი და როგორც კი ჩემს ხელში აღმოჩნდა,

მაიაკოვსკის დღეები საქართველოში. ნიკოლაი შამსუტდინოვი გამოსვლისას. 1984 წელი

ნამოვდექი და თანამეინახეთ მონოდებით მივმართე:

Алаверды тебе, мой друг,
 Алаверды тебе, мой брат!
 Мы за столом сошлись не вдруг,
 И этому я очень рад!
 И пусть мой тост и стар, и прост,
 Полней бокалы мы нальем...
 Я поднимаю этот тост:
 Мы за грузинских женщин – пьем!

გაზვიადება არ მჩვევია, ჩემს ლექს-სადღე-გრძელოს ყველა აღფრთოვანებით შეხვდა. გაისმა მონონების შეძახილები, მომხიბვლელი მთიელები ყვავილებს და თაიგულებს ჩვენი მაგიდისაკენ ისროდნენ და ცდილობდნენ სადღეგრძელოს წარმომთქმელთან ერთად გაეზიარებინათ ეს ტრიუმფი...

მორიგი შესვენებისას ყველანი მეგობრულად გავემართეთ დახუთული დარბაზის გასასვლელისკენ, რათა მწვანე მდელოზე გავსულიყავით – სიგრილეში, საღამოს მთვარის ქვეშ.

ასეთი გულმხურვალე და გულწრფელი მასპინძლობისთვის, მშვენიერი დიასახლისების მიმართ მაღლიერებით ავსებულს, მინდოდა ჩემი შთაბეჭდილებები, ის რაც, საქართველოში ვნახე და განვიცადე მათთვის გამეზიარებინა. ისინი არ

ერიდებოდნენ, ახალგაზრდა, ტკბილმოუბარ ციმბირელს... მაგრამ არც მათი მგზნებარე თანამემამულეები თვლემდნენ.

არა, ისინი არ მოინევენენ მგზნებარე ციმბირელისთვის ანგარიშის გასასწორებლად. პირიქით, მოახლოებისას გულწრფელად წუხდნენ, რადგან შესანიშნავ ადამიანთან, ძვირფას სტუმართან ერთად დალევა ჯერაც ვერ მოახერხეს და ეს საჩქაროდ უნდა გამოსწორებულიყო – მორიგი ყანნი და-ცლილიყო...

და მაღლიერი სტუმრის გულში გარკვევით იბადებოდა რალაც თანაგანცდის გრძნობა, რის გამოც იგი უკან მიდიოდა – სუფრისკენ, რათა ალექსანდრე მდელოზე დაბრუნებისას ვეღარ ეხილა ვერც მშვენიერი თანამოსაუბრე და ვერც ახლახან შექმნილი, მაგრამ მოულოდნელად საზეიმო ორომ-ტრიალში დაკარგული გულითადი მეგობრები...

გავიდა წლები...

და ბედმა ისევ შემახვედრა ევგენი ევტუშენკოს, მაგრამ ახლა უკვე აღმოსავლეთ ციმბირში, უფრო სწორედ ირკუტსკში...

რუსულიდან თარგმნა

აკაკი დაუშვილა

მთავარ რეგიონს, მაშინ როდესაც ძველი სამყაროს ცივილიზებული ქვეყნებისათვის რკინის წარმოება უცხო იყო.

ცივილიზაციის განვითარების გზაზე ასეთი დიდი გარდატეხა არ იყო შემთხვევითი. მას წინ ბრინჯაოს მეტალურგიის მდიდარი გამოცდილება ედო საფუძვლად. საბადოებით მდიდარი ამიერკავკასია იზოლირებული ვერ იქნებოდა მსოფლიო ისტორიული პროცესებისაგან. კოლხეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები ძველი მელითონეებიც ჩართული იყვნენ წინააზიური კულტურების განვითარების ერთიან სისტემაში.

გვიან ბრინჯაოს ხანაში, კავკასიაში, კერძოდ კოლხეთში ძვ.წ. II ათასწლეულის მეორე ნახევრის დასაწყისში მოხდა დიდი ცვლილებები. მეტალურგიის განვითარების უდიდესი მიღწევა იყო კოლხი მეტალურგების მიერ მადნიდან გამოდნობის წესით რკინის მიღება და ათვისება, რამაც რევოლუციური გარდატეხა მოახდინა კაცობრიობის ცივილიზაციის განვითარების საქმეში...

წინაპართა ამ უდიდესი ღვაწლის დამადასტურებელი ნივთიერი მტკიცებულებები, ძველი კოლხური რკინის სადნობი სახელოსნოები, რომელთა აღმოჩენებსაც აკადემიკოსმა ნიკო ბერძენიშვილმა აღფრთოვანებით „დიდი საქმის დასაწყისი“ უწოდა, (1964წ.) საბოლოო განადგურების რეალური საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა.

მეცნიერულად შესწავლის შემდეგ ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნოებიდან შედარებით უმნიშვნელო სამუზეუმო ექსპონატების მუზეუმებში გადატანის შემდეგ მთავარი, თვით სახელოსნო-ლუმელები, ქვის მაგიდა „საჟებელა“, ირგვლივ მოფენილი წიდეებით კონსერვაციის გარეშე დარჩენილი ათწლეულების მანძილზე დავიწყებას მიეცა. შედეგად, ბევრი ასეთი ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნო, ძველი რომლითაც იამაყებდა ნებისმიერი ერი, განადგურდა. სოფლის მეურნეობისათვის გამოყენების მიზნით ეს ტერიტორიები ადგილობრივმა მოსახლეობამ შემოლობა, მოხნა და აითვისა...

უძველეს ქართველთა დიადი წარსული, კოლხური რკინის მეტალურგიის ისტორია სამუდამო დაკარგვის საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა.

მუზეუმებში დაცულ ათასობით სხვადასხვა სახის ექსპონატების გვერდით რკინის წარმოების ნიმუშები ვერ ახდენენ იმ შთაბეჭდილებას მნახველზე, როგორც შეიძლება მოახდინოს უძველესმა, დედამიწაზე ერთ-ერთი პირველი ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნოების ნახვამ.

შედეგად მას არ მოჰყოლია ის ფართო რეზონანსი, ქართველი ერის წინაპართა ღვაწლის საერთაშორისოდ აღიარება და დაფასება, როგორც რკინის წარმოების ისტორიული სამშობლოსი, რაზედაც აკადემიკოსი ნიკო ბერძენიშვილი, მეცნიერთა საზო-

ეს წიდა წინაპრებს 3300 წლის წინათ ეჭირათ ხელში, როცა რკინას ადნობდნენ. რეზო ადამია, ნიაზ ბოლქვაძე

გადოება და შეიძლება ითქვას მთლიანად ქართველი ხალხი იმედს ამყარებდა.

ამ აზრს დამატებით მოწმობს ის ფაქტებიც, რომ საქართველო მსოფლიო ხალხთა ატლასზე, ტურისტულ ცნობარებში და სხვაგან წარმოდგენილია მხოლოდ როგორც ძველი ქრისტიანული ქვეყანა და ვაზის სამშობლო...

ზემოაღნიშნული მდგომარეობიდან გამომდინარე თანამოაზრეებთან ერთად ჩემთვის შესაძლებელი გახდა კოლხეთის სხვადასხვა მხარეს მდ. ჩაქვის წყლის, მდ. ჭოროხის და მდ. ჩოლოქის აუზებში უფლის ნებით, სასწაულებრივად ჯერ კიდევ უვნებლად შემორჩენილი, დაკარგული ისტორიული კოლხური მეტალურგიის კერების მოძიება, ტერიტორიების შემოღობვა, გადარჩენა და დაცვა. მათ შორის ჩაქვის ჩაისუბნის ისტორიულ რკინის სადნობ სახელოსნოს 2019 წლის ნოემბერში უძრავი მატერიალური კულტურის ძეგლის სტატუსი მიენიჭა. მიმდინარეობს მუშაობა დანარჩენ ძეგლებთან მიმართებაში.

დღეს ჩვენს წინაშე მდ. ჭოროხის, მდ. ჩოლოქის და ჩაქვის წყლის აუზებში დაცული უძველეს კოლხთა რკინის სადნობი სახელოსნოების სახით, ისტორიულ წერილობით წყაროებთან ერთად საკმარისი ნივთიერი მტკიცებულებები გაგვაჩნია იმისათვის, რომ საქართველო „იუნესკოს“ წინაშე წარსდგეს როგორც რკინის წარმოების ისტორიული სამშობლო. მსოფლიოს ხალხთა დიდ ატლასზე საქართველო ვაზის სამშობლოსთან ერთად წარმოდგენილი იქნას რკინის წარმოების ისტორიულ სამშობლოდ!

ეს საკითხი შემდგომი, ცალკე მსჯელობის საგანია (იხ. ნიგნი: ნიაზ ბოლქვაძე. „წინაპართა მემკვიდრეობის გადასარჩენად. საქართველო, ჩაქვი-უძველესი მეტალურგიის სათავეებთან“ თბ., 2020 წ.). დავუბრუნდეთ განსახილველ თემას.

* * *

როგორც უკვე შესავალში აღინიშნა ამ ნაშრომით შევეცდები იმ ისტორიული მოვლენების ახსნას, რო-

მელიც ყურადღების მიღმა იყო დარჩენილი, არასწორი წარმოდგენა დამკვიდრდა მასზე და დღემდე პასუხს მოელოდა.

საქმე ეხება მეტად საინტერესო ისტორიულ ფაქტს: თუ როგორ იყო შესაძლებელი ძველი კოლხეთის მმართველებისთვის საუკუნეების მანძილზე რკინის წარმოების ტექნოლოგიის საიდუმლოდ დაცვა, მაშინ, როცა საქართველოს უკვე მჭიდრო სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები ჰქონდა მაშინდელ მსოფლიოს ცივილიზებულ ქვეყნებთან, ასევე იყო სხვა ათასი დაუპატიჟებელი მომხდური თუ მოგზაური. ამის ერთ-ერთი მაგალითია არგონავტების მოგზაურობა საქართველოში, რომელთა მთავარ მიზანს უპირველესად სწორედ, რომ რკინის წარმოების საიდუმლოების მოპოვება წარმოადგენდა. ამ აზრის ქეშმარიტებას უნდა მოწმობდეს ჩვენს წინაშე არსებული ერთ-ერთი ის რეალური ისტორიული ფაქტი, რომ ჩოლოქისა და ჩაქვის რკინის სადნობი სახელოსნოები არგონავტების საქართველოში მოგზაურობის დროს (დაახ. ძვ.წ. XIII-XI საუკ.) მოქმედი ობიექტები იყო, სადაც რკინის წარმოება იწყებდა განვითარებას. ამ დროისათვის როგორც ძვ. ხეთური და ბერძნული წყაროები მოწმობენ რკინა ოქროზე 10-ჯერ მეტად ფასობდა.

ოქროს სანმისი კი მატერიალურად მდიდარი კოლხეთის სიმბოლო იყო, რომელმაც მაშინდელი სამყაროს შემოქმედებით წრეებში პოეტურად ასახვა ჰპოვა...

დიდი მოაზროვნე, ფილოსოფოსი დემოკრიტე (ძვ.წ. V-IV საუკ.) აღნიშნავდა: „სამყაროში ერთი მიზეზის ახსნა უფრო ძვირად მიღირს, ვიდრე სპარსეთის ტახტი“.

აქედან ის მინდოდა მეთქვა, რომ უძველესი დროიდან ცივილიზაციის განვითარების გზაზე, ყოველი ახალი აღმოჩენა, რომელსაც სამხედრო და ეკონომიკის განვითარების მხრივ სტრატეგიული თვალსაზრისით დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა მკაცრად, საიდუმლოდ ინახებოდა.

ისტორიული ფაქტები მოწმობენ, რომ კოლხი მეტალურგების მიერ რკინის წარმოების ტექნოლოგიის საიდუმლოება მრავალი საუკუნის მანძილზე მტკიცედ იყო დაცული.

როგორც უკვე შესავალში აღვნიშნეთ ძვ. წ. XII საუკუნიდან დასავლეთ ამიერკავკასია, კერძოდ კოლხეთი წარმოადგენდა რკინა-ფოლადის მწარმოებელ მთავარ რეგიონს. მანამდე ქართველ მეტალურგებს, ბრინჯაოს ხანიდან სხვა ქვეყნებთან სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების უკვე ათასწლოვანი გამოცდილება ჰქონდათ, სადაც ბუნებრივია შემდგომ უკვე რკინის ნაწარმი და თვით რკინის მასალა გაჰქონდათ. ზემოაღნიშნულიდან ისმება მთავარი კითხვა: სხვადასხვა ქვეყნებთან სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების, ასევე სხვა ათასგვარი შემოსევებისა და მომხდურების ფონზე, როგორ ხერხდებოდა საუკუნეების მანძილზე რკინის მეტალურგიის წარმოების საიდუმლოების დაცვა?

ისტორიის ამ დარგის სპეციალისტთა შორის გავრცელებული არის აზრი იმის შესახებ, რომ ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნოები საიდუმლო წარმოება იყო, მაგრამ ჩემს ხელთ არსებულ წერილობით წყაროებში ამის შესახებ არსად არ არის გაკეთებული განმარტება.

ჩემს მიერ დასმულ კითხვაზე, თუ რატომ იყო საიდუმლო წარმოება იქ, იმ ტერიტორიაზე, სადაც არის განთავსებული მივიღე შემდეგი პასუხი:

„მეტალურგებს სანვაი მასალის ადგილზე მოპოვება და მაგნეტიტური ქვიშის ზღვის სანაპიროდან მოტანა უფრო უადვილდებოდათ, ვიდრე პირიქით, სანვაი მასალის შორს გადატანა.“

ასეთი პასუხი, ჩაქვის, ჩაისუბნის ისტორიული სახელოსნოს და მისი შემოგარენი ტერიტორიის დათვალიერებისას თავიდანვე საეჭვოდ მეჩვენა. თანდათან ვრწმუნდებოდი, რომ მას სიმართლესთან არავითარი კავშირი არ ჰქონდა, იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ სანვაი ხის მასალა, რომელიც რკინის წარმოებისათვის ამ მხარეში გამოიყენებოდა: ნყავის, შკერის, წაბლის, რომელიც მაღალ ტემპერატურას (დაახ. 1600 გრადუსზე მეტს) იძლევა, ზემოაღნიშნულ მთავარი მდინარეების ზღვის შესართავთანაც ახლოს, სადაც მაღანი-მაგნეტიტური ქვიშა მოიპოვებოდა საკმაოდ უხვად იქნებოდა. ამ ხის ჯიშების კვალი ამ ტერიტორიებზე დღესაც საკმაოდ კარგად შეიმჩნევა.

ამდენად ეს ვერსია, რომელიც დღემდე იყო დამკვიდრებული თავიდანვე გამოირიცხა, პასუხი სხვაგან უნდა მეძია.

ცნობილი მწერალი და გამომძიებელი კონან დოილი, იგივე „შერლოქ ჰომსი“ ამა თუ იმ საკითხის შესწავლისას ამბობს: „ჩვენ ყველა ერთნაირად ვხედავთ, სხვადასხვანაირად კი ვამჩნევთ“. მთავარია შემჩნევა და წარმოსახვა.

ამ პრინციპიდან გამომდინარე, ჩაქვის ჩაისუბნის შემდეგ ჩოლოქის და ქოროხის აუზებში განთავსებული ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნოების მიმდებარე ტერიტორიების დათვალიერების, ამასთან ერთად რუკაზე სადაც ისტორიული სახელოსნოები არის განთავსებული ყურადღებით დაკვირვების შედეგად უძველეს კოლხთა რკინის წარმოების საიდუმლოდ შენახვის სქემა ჩვენს წინაშე მთელი თავისი სინამდვილით იშლება:

რკინის სადნობი სახელოსნოები კოლხეთის ტერიტორიაზე განთავსებული იყო ერთი და იგივე, კარგად გააზრებული საერთო პრინციპით. მაგ. ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნო, რომელიც ითვლება ჩაქვის წყლის აუზის სახელოსნოდ, არ არის განთავსებული მთავარ მდინარეზე – ჩაქვის წყალზე. იგივე მდგომარეობაა მდ. ჩოლოქზე, მდ. ქოროხზე, მდ. სუფსაზე, მდ. ხობზე და სხვაგან. არამედ იგი განთავსებულია ზღვის შესართავიდან მთავარი მდინარის გასწვრივ, რამდენიმე კილომეტრის (დაახ. 4-7 კმ.) გავლის შემდეგ ერთი რომელიმე პატარა შენაკადით შიგნით, პატარა ხეობაში, შენაკადი მდინარის განაპირად, დაბურულ ტყეში. იგი მთლიანად ჩაფლუ-

ლი იყო ზღვასა და მთებს შორის არსებულ ხეობებს შორის, პატარა ხეობებში.

ძველი კოლხებისათვის მთავარი სტრატეგიული ობიექტების, რკინის სადნობი სახელოსნოების ერთი და იგივე საერთო პრინციპით განთავსებაზე არა ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტი მონიშნავს:

უძველეს დროში, კოლხეთის ტერიტორიაზე საქალაქთაშორისო და საერთაშორისო მთავარი სახმელეთო გზა გადიოდა ზღვისპირად, ასევე გარკვეულ ადგილებზე იყო საზღვაო ტრანსპორტისათვის მისაღვამები – ნავსაყუდლები. პარალელურად იყო მეორე გზა – სამთო ბილიკებით, რომელიც კოლხეთში შემავალ ჭოროხის, ჩაქვის და სხვა მდინარეთა ხეობებს აკავშირებდა ერთმანეთთან. სამივე გზებით: საზღვაო, ზღვისპირა და სამთო ბილიკებით მიმავალი მგზავრისათვის რკინის ნარმოების სახელოსნოები იყო უხილავი, დაფარული. როგორც უკვე ვთქვით იგი მთლიანად ჩაფლული იყო ზღვასა და მთებს შორის არსებულ ხეობების შიგნით, პატარა ხეობებში.

უცხო მგზავრი ვინც მოგზაურობისას გადაკვეთდა მთავარ მდინარეს, ან შეჩერდებოდა ამ მიდამოებში და შეუყვებოდა მთავარ მდინარეს ზღვის შესართავიდან მის სათავეებამდე (ან პირიქით), ვერაფერს შენიშნავდა. მაგრამ თუ ის მდინარის შენაკადებით ხეობის სიღრმეებში, გაუვალ ტყეებში დაინიშნავდა მოგზაურობის გაგრძელებას, რაც უკვე აშკარა ინტერესს ავლენდა რაღაცის მიმართ, მაშინ მათთვის ეს მოგზაურობა უდავოდ საბედისწერო აღმოჩნდებოდა (შესაძლებელია მთავარ მდინარეზე, მაღალ მთებში სადმე ყოფილიყო განთავსებული რკინის სადნობი სახელოსნოები, მაგრამ იგი აუცილებლად იქნებოდა მოცილებული დასახლებული პუნქტებისაგან და უხილავი, დაფარული და მიუწვდომელი მგზავრებისათვის).

სტრატეგიული დანიშნულების ამ უმნიშვნელოვანეს ობიექტებს სადაც დედამიწაზე ახალი, ბრინჯაოსაგან განსხვავებით მტკიცე რკინა-ფოლადი იქმნებოდა ბუნებრივია ჰყავდა მებრძოლებისაგან შემდგარი უსაფრთხოების სამსახური, რომელიც უზრუნველყოფდა მშვიდ გარემოში რკინის ნარმოების პროცესს.

ამ აზრის ჭეშმარიტებას ადასტურებს კიდევ ერთი ისტორიული ფაქტი.

ზემოაღნიშნულ საქალაქთაშორისო გზებიდან, ერთ-ერთს, სამთო ბილიკებს სავაჭრო-სატრანზიტო დანიშნულების გარდა, ასევე სამხედრო თავდაცვითი ფუნქცია ეკისრა. ჩვენს მიერ აღწერილი მდინარეების ხეობები, სადაც განთავსებული არის ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნოები, უძველესი დროიდან საქართველოს შავი ზღვისპირეთის თავდაცვითი სისტემის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მონაკვეთს წარმოადგენდნენ. აქ, ზღვის დონიდან საკმაოდ მაღალ მთის ფერდობებზე (დახ. 500-800მ) განთავსებულ სათვალთვალ-სასიგნალო პუნქტებიდან შესაძლებელი ხდებოდა კოლხეთის ვრცელი ტერიტორიის გაკონტროლება. გუშაგები მათთვის დადგენილი

სასიგნალო ნიშნებით (კოცონის დანთება; მალემსრბოლელი..) მეზობელ ხეობებსა და ადგილობრივ მოსახლეობას ამცნობდნენ მოახლოებული საფრთხის შესახებ.

თავდაცვითი სისტემის ეს ფორმა, რომელსაც როგორც ჩანს ჯერ კიდევ უძველეს დროში ჩაეყარა საფუძველი, XVIII საუკ. ბოლომდე მოქმედებდა.

ზემოაღნიშნულის საფუძველზე შეიძლება გაკეთდეს შემდეგი დასკვნა: ხეობები, სადაც განთავსებული იყო რკინის სადნობი სახელოსნოები, ეს იყო აკრძალული ზონები, დახურული ხეობები თავისი საგუშაგოებით, კარგად ორგანიზებული თავდაცვითი სისტემით, სადაც დაუპატიჟებელი „სტუმარი“ სიკვდილით ისჯებოდა, რათა არ გაეტანა საიდუმლო ინფორმაცია რკინის ნარმოების ადგილმდებარეობის შესახებ. მსგავსი მაგალითები მოიპოვება სხვადასხვა ერის ცხოვრებიდან, მაგ. ტიბეტის ისტორიიდან. როგორც ცნობილია ტიბეტი საუკუნეების მანძილზე XVIII საუკუნის ბოლომდე იზოლირებული იყო გარე სამყაროსაგან. მისი არსებობის შესახებ მხოლოდ მითებითა და ლეგენდებით იყო ცნობილი. დაუპატიჟებელი მგზავრი, ვინც ტიბეტში აღმოჩნდებოდა მათი კანონის თანახმად სიკვდილით ისჯებოდა, რათა არ გაეტანა ამბავი ტიბეტის შესახებ.

როგორც ჩანს მხოლოდ ასე შეეძლოთ უძველეს ქართველ წინაპრებს ამ უდიდესი სტრატეგიული დანიშნულების, ახალი აღმოჩენის – მადნიდან გამოდნობის წესით რკინის მიღების საიდუმლოების თითქმის 1000 წლის მანძილზე დაცვა.

როგორც ცნობილია რკინის ათვისების ადრეული ეტაპი საქართველოში აღინიშნება ძვ.წ. XIII-XI საუკუნეებით.

რკინის ნარმოების განვითარებული ეტაპი აღინიშნება ძვ.წ. X-VIII საუკუნეებით.

ძვ.წ. VII-VI საუკუნეებში რკინის ნარმოება მაღალი დონით აღინიშნება მთლიანად ამიერკავკასიაში.

ძვ.წ. V-I საუკ. კი შეფასებულია, როგორც რკინის ნარმოების საყოველთაოდ გავრცელების პერიოდი.

იმ ისტორიულ სინამდვილეს, რომ საქართველომ რკინის ათვისების ადრეული და მისი შემდგომი განვითარების ეტაპები, მის საყოველთაო გავრცელებამდე უწყვეტად განვლო ამ ფაქტს წერილობით წყაროებთან ერთად დღეს ნივთიერი მტკიცებულებებით მონიშნავს გადარჩენილი და დაცული მდ. ჭოროხის, ჩაქვის წყლის, ჩოლოქის და ხობი-ოჩხომურის აუზის (ძვ.წ. XIII-VII საუკუნის) ძეგლები.

აღნიშნული ეპოქებისათვის, რომ ისტორიული რკინის სადნობი სახელოსნოები დახურულ ზონებში მოქმედი რკინის ნარმოების საიდუმლო ობიექტები იყო, საიდანაც უცხოთათვის შეუძლებელი იყო რაიმე ინფორმაციის მოპოვება, ამაზე მაშინდელი ყველაზე ცივილიზებული ერების ცხოვრებისა და მათი საერთაშორისო ურთიერთობების მოკლე ანალიზიც ნათლად მეტყველებს:

საქართველოში ადრეული რკინის და მისი შემდგომი განვითარების პერიოდი ეს არის ეგვიპტის ფარ-

ჩაქვი-ჩაისუბანი, რკინის სადნობი ლუმელები
ძვ. წ. XI-X საუკუნეები

აონების ძლიერების ხანა; ბიბლიური მოციქულების: მოსეს, დავითის, სოლომონ ბრძენის მოღვაწეობის პერიოდი, მეზობელი ურარტუს ძლიერების ეპოქა. მათთვის ამ პერიოდისათვის როგორც წერილობითი ისტორიული წყაროები მოწმობენ რკინის წარმოება უცხო იყო.

ამიტომ, რკინა იშვიათი ფუფუნების საგანს წარმოადგენდა. პირველ ხანებში იგი რკინის არა მწარმოებელი ქვეყნებისათვის საიუველირო ნაკეთობებისათვის და ფუფუნების საგნებისათვის გამოიყენებოდა. რკინისაგან ამზადებდნენ სამეფო რეგალიებს, რკინის ნივთებით, რომელიც ოქროზე მეტად ფასობდა, აჯილდოვებდნენ გმირებს:

ეგვიპტის ფარაონის ამენჰოტეპ III-ის და ეხნატონის არქივში მოპოვებული წერილობითი წყაროები (ძვ.წ. XV-XIV საუკ.) პირველია, რომელიც მოგვითხრობს კოლხეთში რკინის წარმოების შესახებ, კერძოდ: კოლხეთის მმართველს ეგვიპტის ფარაონისათვის მონა ქალებთან ერთად საჩუქრად რკინის ხანჯლები და ბეჭდები გაუგზავნია;

„რადგან მხოლოდ ყოგი, ბაშანის მეფე იყო დარჩენილი რეფაიმიტა მოდგმიდან... აჰა, მისი საწოლი, რკინის საწოლი“... მოგვითხრობს ბიბლია ამის შესახებ (ბიბლია, ნიგნი მეხუთე, 3.11).

ბიბლიაში აღწერილი ეს ისტორია მოციქულ მოსეს მოღვაწეობის ხანაა (ძვ.წ. XIII საუკ.). ბიბლიაში მოცემული ისრაელიანების ისტორიის პარალელურად იგივე ეპოქაში, ჰომეროსის „ილიადა“, აქ აღწერილი ტროას ომი ასევე ადასტურებს, რომ ამ დროისათვის ბერძენებისთვისაც უცხოა რკინა. ისინი მთლიანად აღჭურვილნი არიან ბრინჯაოსა და სპილენძის იარაღით. მათ აქვთ რკინის ნივთები, მაგალითად სპროტული ასპარეზობისათვის რკინის „ბადრო“, მაგრამ იგი გმირ აქილევსს ბრძოლებში გამარჯვებით მოუპოვებია:

„პელიატმა მოყმეთ შესთავაზა ბადრო რკინისა, მას წინათ მძლავრი ეტიონი ტყორცნიდა ხოლმე, როცა ის მოკლა აქილევსმა, ფეხმარდმა გმირმა, სხვა საუნჯესთან ერთად ბადროც წამოუღია“ - აღნიშნავს ჰომეროსი.

არა მხოლოდ შორი ქვეყნებისათვის, არამედ საქართველოს უახლოესი მეზობელი ხალხებისთვისაც უცხო იყო რკინის წარმოების საიდუმლოება, რაც კიდევ უფრო ზრდიდა ინტერესს კოლხეთის მიმართ.

ისტორია ამის შესახებ მოგვითხრობს, რომ ურარტუს მეფე სარდურ II-ეს დაულაშქრავს კოლხეთის ქვეყანა, აულია მათი სამეფო ქალაქი და ამ გამარჯვების აღსანიშნავად აქაური ხელოსნებისთვის უბრძანებია რკინის ბეჭდის დამზადება...

ძვ. წ. VIII საუკუნეში შავი ზღვის სანაპიროზე, რომელთა საკმაოდ დიდი ნაწილიც კოლხეთის ტერიტორიაზე მოდიოდა 100-ზე მეტი ბერძნული კოლონია-დასახლება იყო. მათ ჰქონდათ მჭიდრო სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები ადგილობრივ მოსახლეობასთან, მაგრამ მათთვის, როგორც ჩანს რკინის წარმოების ტექნოლოგიის საიდუმლოების მოპოვება მიუხედავად მრავალსაუკუნოვანი ინტერესისა, რასაც ჯერ კიდევ დიდი ხნით ადრე არგონავტების ისტორია კარგად მოწმობს, შეუძლებელი ხდებოდა, კოლხების მიერ რკინის წარმოების კერების დახურულ ხეობებში, აკრძალულ ზონებში ზემოთ აღნიშნული პრინციპით განთავსების შედეგად.

დასასრულს შეიძლება აღვნიშნოთ შემდეგი: კაცობრიობის განვითარებასთან ერთად, მეცნიერულ მიღწევებს ყოველთვის თან ახლდა და ახლავს სტრატეგიული დანიშნულების აღმოჩენების საიდუმლოდ დაცვა მისი შემდგომი გამოყენების მიზნით. ამის არაერთი ისტორიული და თანამედროვე ფაქტი არსებობს.

განსაკუთრებით XX-XXI საუკუნეებში კარგადაა ცნობილი დახურული ქალაქები, ან რომელიმე ქვეყნის ტერიტორიაზე, ტყის სიღრმეებში განთავსებული საიდუმლო სამხედრო ნაწილები, რომელთა საფოსტო მისამართი მხოლოდ სამხედრო ნაწილზე მინიჭებული ნომრით გამოიხატება.

დახურულ ზონებში როგორც ზოგადად ცნობილია განთავსებულია მთელი რიგი ლაბორატორიები, სადაც იქმნება მასობრივი განადგურების თუ მისგან თავდაცვის ახალი იარაღი, განთავსებულია საიდუმლო სარაკეტო ნაწილები და სხვა...

ამ ნაშრომით, ძველი კოლხი მეტალურგების მაგალითზე ვხედავთ, რომ დედამიწაზე სტრატეგიული დანიშნულების იარაღის წარმოებისათვის გასაიდუმლოებული, აკრძალული ზონების არსებობის ტრადიციას უძველეს საქართველოშიც ჩაეყარა საფუძველი, სადაც თავის დროზე, კოლხი მეტალურგები, ჯერ კიდევ ბრინჯაოს ხანაში დახურულ ხეობებში განთავსებულ სახელოსნოებში დედამიწაზე სრულებით ახალ, რკინა-ფოლადის სამეურნეო და საბრძოლო იარაღს ქმნიდნენ, რამაც შემდგომ ცივილიზაციის განვითარების საქმეში გარდატეხა მოახდინა.

ეს ისტორიული ძეგლები (ძვ. წ. XIII-VII საუკ.), რომლებიც ნივთიერი მტკიცებულებებით ადასტურებენ, რომ საქართველო, ძველი კოლხეთი რკინის წარმოების ისტორიული სამშობლოა დღეს ჩვენს წინაშე! იგი ქართული და ზოგადადსაკაცობრიო კულტურული მონაპოვარია, რომელსაც სათანადო გაფრთხილება, მოვლა-პატრონობა, აღიარება და დაფასება სჭირდება!

მხატვარი პეფან პოტკოველი

მხატვარი იური შავიშვილი

